Ljubljana, četrtek, 19. junija 1958

LETO XXIV. Štev. 143

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934. MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK. OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK — OD 1. JUNIJA 1959 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

Zadovoljstvo v Kairu

Kairo, 18. jun. (Tanjug). Današnji časniki toplo pozdravljajo sklenitev gospodarskih sporazumov med Jugoslavijo in Egiptom ter priobčujejo na prvih straneh obširna poročila o rezultatih jugoslovansko-egiptovskih pogajanj v mešani ekonomski komisiji. Predvsem opozarjajo na upravljenost Jugoslavije, da v okviru investicijskega sporazuma kreditira Egiptu okrog 10 milijonov dolarjev za dobo dveh let. Časniki poudarjajo, da so bila pogajanja tudi drugače uspešna in da so potekala v prijateljskem vzdušju, ter opozarjajo na izjave voditeljev obeh delegacij, da je mešana komisija dosegla lepe uspehe.

Eisenhower o sodbi v Budimpešti

Washington, 18. jun. (AFP). Predsednik ZDA Eisenhower je na današnjem sestanku z novinarji izjavil, da usmrtitev bivšega predsednika madžarske vlade Imreja Nagya, Maleterja in ostalih zelo škoduje izidu razgovorov s Sovjetsko zvezo in da je velika ovira za zbližanje gledišč Vzhoda in Zahoda. Eisenhower je dejal, da po njegovem mnenju noben dogodek ni napravil tako globokega vtisa v svetu kakor te usmrtitve.

Na vprašanja o nedavnem obisku Macmillana Eisenhower ni hotel podrobneje odgovoriti. Omejil se je na izjavo, da je bil obisk zasebnega značaja, a da je na njem prišlo do izmenjave političnih gledišč.

Glede pogojev, v katerih bi se ZDA odločile za intervencijo v Libanonu, je dejal, da bo odločitev odvisna od presoje opazovalcev OZN, ki se mude v Libanonu, in od generalnega sekretarja OZN Hammarskjölda.

Izrazil je upanje, da bodo napovedani pariški razgovori zunanjega ministra Dullesa plodni in da bodo tedaj proučili možnost, da bi De Gaulle prišel v Washington.

PISMO PREDSEDNIKA TITA BERTRANDU RUSSELLU

PRIZNANJE ZNANSTVENIKOM

ki si skupno prizadevajo vplivati na ohranitev mednarodnega miru in prepoved jedrskega orožja

Beograd, 18. jun. (Tanjug). — Naš predsednik republike je te dni odgovoril na pismo, ki so mu ga nedavno pisali ugledni angleški znanstvenik Bertrand Russell in več drugih članov stalnega odbora, ustanovljenega na konferenci atomskih znanstvenikov v Pugwashu v Kanadi v juliju 1957. Znanstveniki so obvestili predsednika Tita, da so imeli letos v aprilu drugo konferenco, ki se je je udeležilo 22 znanstvenikov iz sedmih dežel. Predsedniku so poslali tudi glavne dokumente s te konference.

»Med obravnavanjem,« je rečeno v pismu, »so bili na konferenci sprožen predlogi, ki osvetljujejo usodna vprašanja, pred katerimi stoje zdaj narodi in vlade. Ravnamo se po navodilih udeležencev konference in Vam pošiljamo glavne dokumente v upanju, da bi Vam utegnili koristiti. Znanstveniki vseh dežel čutijo spričo skrajne resnosti sedanjega položaja skupno odgovornost človeštva kot celote in bi radi odkritosrčno prispevali k premostitvi težav v zvezi z delom za splošno mednarodno sporazumevanje in trden mir. Upamo, da boste dokumente konference razumeli kot izraz te želje in kot prispevek, ki ga lahko prispevajo znanstveniki.«

Predsednik Tito se je zahvalil za pismo in gradivo, ki ga je prejel od znanstvenikov Bertranda Russella C. F. Paula Powella, E. Rabinoviča, J. Rotblata in D. V. Skobelcina. V odgovoru na pismo pravi predsednik Tito med drugim:

»Rad bi vam zagotovil, da visoko cenim prizadevanje znanstvenikov, ki v sedanjem resnem mednarodnem položaju izpričujejo globok čut odgovornosti za usodo človeštva in si skupno prizadevajo, da bi dosegli splošno mednarodno ureditev in trden mir. Prepričan sem, da bodo takšni napori pripomogli, da bodo tudi odgovorni mednarodni politični činitelji spoznali, da je vprašanje miru, s tem pa tudi obstoja vsega človeštva, odvisno predvsem od odvrnitve nevarnosti, da bi uporabili orožja za množično uničevanje, in od politike miroljubnega in sporazumnega obravnavanja odprtih mednarodnih problemov.«

Predsednik se je zahvalil tudi za pismo, ki mu ga je poslal pobudnik konference v Pugwashu ameriški industrijec Eaton.

Tretja konferenca atomskih znanstvenikov bo septembra v Avstriji. Na njej bo sodelovalo tudi nekaj jugoslovanskih znanstvenikov.

Korak nazaj

Italijanski socialisti o obsodbi Imra Nagya in tovarišev

Rim, 18. junija (AFP). Predsednik PSI (Socialistične stranke) Pietro Nenni je ob usmrtitvi Nagya in Maleterja izjavil, da ne ve, kaj ta dogodek napoveduje. »Devetnajst mesecev po uporu,« je izjavil Nenni, »je bilo pričakovati amnestijo. Zavzemal sem se za takšen ukrep in neuradno mi je bilo rečeno, da je upanje, da je takšna amnestija ne le možna, marveč da bo v kratkem tudi objavljena. Namesto tega pa je prišlo do usmrtitev, ki odpirajo stare rane.«

Pod naslovom »Vrnitev v leto 1948« pravi danes socialistični »Avanti«, da je vest o usmrtitvi Nagya in Maleterja zelo vznemirljiva. Ves svet je upal, da bo 20. kongres KP SZ sprožil globok proces sprememb v Moskvi in drugih glavnih mestih Vzhodne Evrope- in ljudje so pričakovali, da bo spregovoril končno besedo o dobi, v kateri so bili pozitivni dosežki oskrunjeni z vrsto zločinov. Sam Hruščev se je zavezal, da bo napravil konec zločinom Stalinove dobe. Tajna sodna obravnava proti Nagyu in njegovim sodelavcem, smrtna obsodba in usmrtitev voditeljev madžarskega upora pa so menda os gibanja v nasprotno smer, kakor jo je začrtal 20. kongres.«

Časnik pravi nadalje, da imajo zdaj ljudje »jasen in tragičen vtis, da spremljajo polemiko z Jugoslavijo kriteriji iz minulosti, namreč kriteriji Kominforma. Marsikaj se je spremenilo in nekaj je šlo tudi v pravo smer, toda budimpeštanske obsodbe, ki so menda krona prve faze obnovljene polemike proti Jugoslaviji, nas docela spominjajo duha tako odločno obsojene dobe. Koliko lahko obsodbe madžarskega Vrhovnega sodišča koristijo stvari notranje pomiritve Madžarske, koliko napredku socializma in koliko naposled popuščanju mednarodne napetosti, lahko pove vsak človek, ki je bral in kakor mi, socialisti, sprejel dramatične obsodbe Stalinovih ekscesov, ki jih je izrekel vprav Nikita Hruščev«.

Prelomljena beseda

Indijski list o sovjetsko-kitajski gonji proti naši deželi

New Delhi, 18. jun. (Tanjug). Vodilni »Times of India« komentira kitajsko in sovjetsko stališče nasproti Jugoslaviji in pravi, da bi Hruščevu ne smelo biti težko spoznati, da se ni moč sklicevati na lažne dokumente Berije in Avakumova, s katerimi je bilo leta 1955 dokazano, da je bila Jugoslavija zmotno izključena iz Kominforma, da bi zdaj dokazali, da to ni bila napaka.

Razlike ideološke narave, piše časnik, ne dajejo Rusom pravice, da se ne zmenijo za vljudnost. Skupna sovjetsko-jugoslovanska izjava, podpisana leta 1955 v Beogradu, pozdravlja jugoslovansko težnjo po dobrih stikih z Vzhodom in Zahodom. Citirana izjava govori o pravici slehernega naroda, da si izbere svojo pot družbenega razvoja. Ta izjava je spričo nove gonje izgubila vso veljavo kolikor gre za sovjetske in kitajske voditelje. Časnik ugotavlja, da je grožnja z gospodarskimi sankcijami prekršek petih načel koeksistence, o kateri sovjetski in kitajski voditelji trdijo, da slej ko prej veljajo. Ti voditelji ne morejo označiti Jugoslavijo za imperialističnega agenta zaradi tega, ker je sklenila ostati zunaj blokov.

Lažne trditve

Beograd, 18. junija (Tanjug). V zvezi z objavo madžarskega pravosodnega ministrstva z dne 17. junija o sodni obravnavi proti Imru Nagyu in njegovim tovarišem je bil predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve Jakša Petrić pooblaščen, da v zvezi s trditvami, ki se nanašajo na Jugoslavijo, izjavi:

Ni res, da so »skupine zarotnikov tipa Imra Nagya že prej uživale podporo« tam, kjer so prosile za azil.

Ni res, da so nekateri člani te skupine »iz jugoslovanskega veleposlaništva v Budimpešti pošiljali svoja navodila za nadaljevanje oboroženega odpora, za organiziranje stavk... in za ponovno organiziranje razdiralnega dela, kakor tudi ne drži trditev, da so »iz poslopja jugoslovanskega veleposlaništva... in tudi prek drugih udeležencev navezali stike s centralnim svetom v Budimpešti in radijsko oddajno postajo »Svobodna Evropa« in da so »celo izdajali nov ilegalni časnik ‚23. oktober'«.

V zvezi s temi podtikanji opozarjamo na to, da je bilo v pismu vladi FLRJ z dne 21. novembra 1956 rečeno: »Da bi končali zadevo, ponavlja madžarska vlada, sporazumna s predlogom v meni poslanem pismu jugoslovanske vlade z dne 18. novembra 1956 na strani 3. odstavek 8 po tej poti pismeno že večkrat ustno dano izjavo, da proti Imru Nagyu in članom njegove skupine ne želi uporabiti kazni zaradi njihovega minulega delovanja. Jemljemo na znanje, da tako preneha azil, ki ga je uživala skupina, da bodo sami zapustili jugoslovansko veleposlaništvo in se nemoteno vrnili domov.«

Ta odlomek pisma je naveden v noti FLRJ madžarski vladi z dne 24. novembra 1956 in ta nota je bila objavljena v našem tisku 25. novembra 1956.

Očitno je, da pomenijo te neresnične trditve o Jugoslaviji v omenjenem madžarskem poročilu novo skrbi vzbujajočo in premišljeno zaostritev v okviru gonje, ki jo uprizarjajo proti naši deželi.

BUDIMPEŠTANSKA SODBA V LUČI MEDNARODNIH ODNOSOV

Udarec zbliževanju narodov

Razdiranje republikanske akcijske enotnosti v Franciji — Upadlo upanje v uspeh konference na najvišji ravni

Pariz, 18. jun. (Tanjug). — Več francoskih politikov, predvsem iz republikanskih in liberalnih krogov, je danes objavilo proteste proti usmrtitvi bivšega predsednika madžarske vlade Imra Nagya. Voditelja opozicijske manjšinske skupine francoskih socialistov Debreux in Verdier protestirata v brzojavki, ki sta jo poslala predsedniku Prezidija LR Madžarske, proti obsodbi, ki »po žalostnih in dramatičnih dogodkih pred dvema letoma ne more pomagati, da bi obnovili medsebojno zaupanje.«.

Podobno brzojavko je poslala tudi skupina francoskih progresivnih politikov, vezanih s sporazumom o akcijski enotnosti s Komunistično partijo. Med podpisniki tega protesta so tudi direktor pariškega dnevnika »Liberation« Emanuel Astier in profesorja pariške univerze Jacquier in Tzanck.

»Usmrtitev Imra Nagya vzbuja bolest v zavesti vseh ljudi,« je izjavil bivši predsednik vlade Pierre Mendès-France. Tudi on se je pridružil protestu, ki ga je včeraj objavila Liga za pravice človeka, in ki poudarja, da je ta usmrtitev »žal zadala tudi usodni udarec stvari zbliževanja narodov, razdeljenih na bloke«.

Protest proti tej obsodbi je nadalje objavil tudi bivši minister in prvak Demokratske unije François Mitterand, ki opozarja na »usodne posledice, ki bi jih utegnila imeti ta obnova stalinizma v Franciji za zbiranje vseh republikanskih sil levice«. Proteste so poslali v Budimpešto tudi mnogi voditelji sindikalnih organizacij.

Večina pariških časnikov z ogorčenjem komentira poročila o obsodbi in usmrtitvi Imre Nagya in njegovih najbližjih sodelavcev. Glasilo KP Francije »Humanité« in napredni »Liberation« sta objavila samo kratka poročila, posneta po madžarski časopisni agenciji, vtem ko ostali časniki obširneje poročajo o tem dogodku in ga povezujejo s splošnim mednarodnim položajem.

Socialistični »Populaire« med drugim opozarja na to, da bi utegnila biti »usmrtitev Nagya in njegovih tovarišev na mednarodnem torišču uvod v novo zaostritev stališča ZSSR«. »Populaire«, pa tudi nekateri drugi časniki, se vprašujejo, v kolikšni meri so zadnji dogodki, objava pisem, izmenjanih med Hruščevom in Eisenhowerjem, ter obsodba v Budimpešti zmanjšali upanje v konferenco na najvišji ravni. »Combat« med drugim pravi, da je še po 20. kongresu KPSZ upal, da je »konec ubijanja in čistk«. Te utvare so zdaj brutalno pokopane. Gonja »proti revizionizmu« je mnogim odprla oči. »Figaro« pa poudarja, da je bil Imre Nagy obsojen v času, ko svet terja konferenco na najvišji ravni. List opozarja tudi na to, da so bili Nagy in njegovi tovariši usmrčeni, čeprav se je tedanji predsednik madžarske vlade Kadar zavezal, da jim bo prizanesel.

Švedska letala za opazovalce OZN v Libanonu

Stockholm, 18. jun. (AFP). — Vlada je danes sklenila, da bo dala opazovalni komisiji OZN v Libanonu na razpolago pilote in letala. Na zahtevo generalnega sekretarja OZN Hammarskjölda bo poslala v Libanon 6 pilotov in 4 letala.

Cinično potvarjanje

»razlogov« za tajno obsodbo in usmrtitev Imra Nagya in njegovih tovarišev

Budimpešta, 18. jun. Madžarska časopisna agencija MTI poroča, da je pravosodno ministrstvo včeraj objavilo uradno poročilo o sodni obravnavi proti bivšemu predsedniku madžarske vlade Imru Nagyu in osmim njegovim tovarišem. V tem poročilu imenuje Nagya in njegove tovariše »zarotnike« in pravi, da so »na čelu domačih reakcionarnih sil in v zvezi s tujimi imperialisti poskusili prevrat, da bi strmoglavili LR Madžarsko«. »Imre Nagy in njegovi pajdaši«, je rečeno v poročilu, »so vzporedno s tem, da so zbrali okrog sebe reakcionarne in kontrarevolucionarne sile dežele navezali široke stike in sodelovanje z raznimi krogi imperialistov, z raznimi njihovimi organi in predstavniki. Po porazu kontrarevolucionarne oborožene vstaje,« je rečeno nadalje v poročilu, »so posamezne skupine zarotnikov tipa Imra Nagya zaprosile za azil tam, od koder so tudi prej dobivale pomoč.

Potem je v poročilu rečeno: Skupina Imra Nagya, ki je nastopala prej pod gusarsko zastavo nacionalnega komunizma, je pobegnila pred svojo odgovornostjo v jugoslovansko veleposlaništvo v Budimpešti. Za pokvarjenost zarotnikov je značilno, da so protirevolucionarno dejavnost nespremenjeno nadaljevali celo potem, ko je madžarski narod pod vodstvom revolucionarne delavsko-kmečke vlade začel obnavljati pravni red, zagotavljati mirno življenje ljudstva in odstranjevati veliko škodo, ki so jo povzročili protirevolucionarji. Ana Ketly, Bela Kiraly, Josef Kevagoy in njihovi tovariši so z Zahoda, Imre Nagy, Geza Losonczy in drugi pa iz poslopja jugoslovanskega veleposlaništva pošiljali navodila za nadaljevanje oboroženega odpora, za organiziranje stavk, ki naj bi ohromile življenje, in za ponovno organiziranje razdiralnega dela. Nagy in Losonczy sta na pr. iz poslopja jugoslovanskega veleposlaništva prek Miklosa Gimesa in drugih pajdašev navezala stike s Centralnim delavskim svetom Budimpešte in z radijsko oddajno postajo »Svobodno Eyropo« ter celo izdajala nov ilegalni časnik »23. oktober«.

Madžarsko pravosodno ministrstvo potem pravi, da je gradivo s sodne obravnave pokazalo in dokazalo, da so se Imre Nagy in njegovi tovariši v skladu s svojim prejšnjim revizionističnim buržoazno-nacionalističnim političnim stališčem obvezno povezali z najbolj reakcionarnimi imperialističnimi silami buržoazije, da so izdali delavsko oblast, ljudskodemokratični sistem, madžarsko delovno ljudstvo in socialistično domovino.

V poročilu je rečeno, da so Imre Nagy, Jozsef Szilagy in Pal Maleter pred sodiščem zanikali krivdo, vtem ko so jo ostali obtoženci priznali.

V poročilu madžarskega pravosodnega ministrstva je potem rečeno, da je bil bivši predsednik madžarske vlade Imre Nagy spoznan za krivega ter zato obsojen na smrt in da je bil usmrčen. O Gezu Losonczyju, enem izmed najožjih sodelavcev Imra Nagya, je v poročilu rečeno, da je med sodno preiskavo umrl za boleznijo. Izmed ostalih obtožencev so bili obsojeni na smrt še Pal Maleter, Miklos Gimes in Jozsef Szilagy. Tudi ti so bili usmrčeni. Sandor Kopacs je bil obsojen na dosmrtno ječo, Ferencz Donat na 12 let, Ferencz Janosy na 8, Zoltan Tildy na 6, Miklos Vasarhely pa na 5 let težke ječe.

SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

Nemci prepričani v zmago

Malmö, 18. junija. (Od našega posebnega dopisnika). — *Jugoslovanska nogometna reprezentanca, ki se je v ponedeljek nastanila v letovišču Falsterbo ob morski obali, 30 km od Malmöa, se je preselila včeraj v Malmö. Torej 811 km poti v nepolnih 24 urah. Ta »izlet« vsekakor ne more prispevati k osvežitvi našega moštva. Falsterbo je lep kraj, ves v zelenju, toda sobe v hotelu so majhne, zadušljive, brez tekoče vode, igrišče pa trdo in premajhno. Naši nogometaši so se v Malmöu nastanili v središču mesta, v hotelu »Arhaden«. Včeraj so trenirali vsi, razen Šekularca. Zvezni kapetan Aleksander Tirnanić je izjavil, da bo moštvo za jutrišnjo tekmo proti Zahodni Nemčiji sestavil šele jutri popoldne.*

Razen Šekularca je v našem moštvu poškodovanih še pet igralcev: Beara, Petaković, Krstić, Crnković, Ognjanović in Zebec. Najtežje prirode sta poškodbi Beare – skočni sklep leve noge, in Crnkovića – udarec v koleno desne noge in nategnjena mišica levega stegna.

Tirnanić se je danes posvetoval z našimi nogometnimi strokovnjaki, ki so spremljali srečanja zahodnonemške reprezentance. Vzlic temu, da se Tirnanić še ni odločil, smo izvedeli, da bo mladega Tomića zamenjal Šijaković, ki je že okreval. Tomić je odlično zamenjal tega reprezentanta na tekmi s Francijo proti Paragvaju pa je bil nekoliko slabši. Šijaković bo znova igral **na mestu desnega branilca, ker** ima mnogo večje izkušnje. Bearo bo po vsej verjetnosti zamenjal Krivokuća, v napadu pa bo kot njegov vodja spet igral Milutinović, ki se je odpočil. Ognjanović, ki se je na dveh srečanjih zelo dobro vključil v moštvo, pa bo zamenjal Šekularca.

Tukajšnji strokovnjaki pripisujejo nekaj več možnosti Nemcem zaradi njihove izvrstne fizične kondicije. Še bolj kot telesno, pa so Nemci psihično pripravljeni na to prvenstvo. Nemški zvezni kapetan Sepp Herberger molči pred jutrišnjo tekmo, vendar je že zahteval od organizatorjev, da mu zagotove nastanitev za njegovo moštvo v okolici Göteborga, kjer bodo polfinalna srečanja.

Herberger je že sporočil imena igralcev, ki bodo igrali jutri proti Jugoslaviji:

Herkenrath, Stollenwerk, Juskowiak, Eckel, Erhardt, Simanniak, Rahn, Walter, Seeler, Schmied in Schäfer.

To je tisto moštvo, ki je igralo proti Argentini in v nedeljo proti Severni Irski. Razlika je le v tem, da je levo krilo Klotta, zamenjal Schäfer.

Srečanje bo vodil Svicar Wissling, stranska sodnika pa bosta Helge (Danska) in Campos (Portugalska).

Današnji švedski listi imajo Zahodno Nemčijo za favorita, vendar pripisujejo tudi Jugoslaviji določene možnosti za zmago. List »Svenska Dagbladet« med drugim piše, da so jugoslovanski nogometaši neskromni, ker niso bili zadovoljni s hotelom v letovišču Falsterbo, da so zahtevali posebni vagon k ekspresnemu vlaku, kar na Švedskem ni navada itd. V glavnem pa švedski listi izražajo rahlo razočaranje nad našo reprezentanco, ki so jo imeli za kandidata za naslov svetovnega prvaka.

Jutrišnjo tekmo Jugoslavija – Zahodna Nemčija, ki se bo začela ob 19. uri v Malmöju, bo prenašala evropska televizijska mreža

Lj. Lovrić

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, 19. junija 1958

Sončno, predvsem v alpskem svetu, popoldne povečana oblačnost. Nočna temperatura med 7 in 11, v Primorju 17, najvišja dnevna do 29 stopinj C.

Slabotne frontalne motnje so dosegle zahodne Alpe in bistveno ne bodo vplivale na naše vreme. Področje visokega zračnega pritiska se nad zahodno Evropo še krepi.

Mar produktivnost dela nazaduje?

V prvih petih mesecih letošnjega leta se je zaposlenost v slovenski industriji močneje dvignila kakor proizvodnja — Pretekli mesec je industrija le za 3% presegla lansko proizvodnjo

Ko zasledujemo letošnji razvoj industrijske proizvodnje in zaposlenosti v Sloveniji, se lahko hitro prepričamo, da to gibanje nikakor ni razveseljivo in da nas lahko celo navdaja s skrbjo. Že prejšnje mesece smo opažali, da prekomerno narašča zaposlenost v primeri s proizvodnjo, kar pomeni z drugimi besedami, da se produktivnost dela ne dviga, kakor bi lahko upravičeno pričakovali. Po družbenem planu bi morala produktivnost naraščati v enakem razmerju kakor lani, to je za 6 do 7 % letno, toda že v prvih mesecih letošnjega leta je bilo vključeno toliko nove delovne sile, kakor to predvideva družbeni plan za vse letošnje leto.

LETOS SE JE PROIZVODNJA DVIGNILA ZA 7 %, ZAPOSLENOST PA ZA 7,5 %

Nevsklajenost med proizvodnjo in zaposlenostjo pa je morala priti zlasti močno do izraza, ko se je pretekli mesec zaradi objektivnih vzrokov (manjšega števila delovnih dni v zvezi s prvomajskimi prazniki) industrijska proizvodnja zmanjšala v primeri s prejšnjim mesecem, medtem ko je zaposlenost še za malenkost narasla. V maju je namreč indeks industrijske proizvodnje popustil od 107 na 104, medtem ko se je hkrati indeks zaposlenih delavcev dvignil, četudi nebistveno, od 106,0 na 106,1. V tem mesecu je bila proizvodnja le za 3 % večja kakor lani, zaposlenost pa za blizu 7 %. Seveda nam en sam mesec še ne more nuditi prave slike. Toda nerazveseljiva je tudi slika, ki jo dobimo, če primerjamo razvoj v prvih petih mesecih letošnjega leta. Zbirni podatki za 5 mesecev nam namreč povedo, da je bila v tem razdobju celotna industrijska proizvodnja Slovenije za 7 % večja kakor lani, povprečna zaposlenost pa je hkrati narasla za 7,5 %.

Mar naj to pomeni, da produktivnost dela letos celo nazaduje in da naša industrija ne izpolnjuje svoje osnovne naloge: ob povečani proizvodnji dvigati produktivnost dela? Res je, da so sezonska nihanja v proizvodnji mnogo močnejša in da nam lahko prihodnji meseci z višjo proizvodnjo še v marsičem spremene sliko, vendar nam daje dosedanji razvoj dovolj povoda, da se resno ukvarjamo z vprašanjem, zakaj produktivnost dela v industriji letos ne narašča vsaj v enakem tempu, kakor je naraščala lani. Vzroke tega pojava bi kazalo analizirati ne samo za industrijo kot celoto, marveč tudi za vsako podjetje posebej. Ne moremo namreč vse krivde valiti na prepoved nadurnega dela, ki bo itak po nedavno sprejetem predlogu v kratkem omiljena. Tu so očitno še drugi razlogi, ki jih je treba ugotoviti in odstraniti s primernimi ukrepi, kar je predvsem naloga organov delavskega samoupravljanja v podjetjih.

VEČ HIDROENERGIJE, MANJ TERMOENERGIJE IN PREMOGA

Če se povrnemo k podatkom o industrijski proizvodnji v maju, lahko omenimo še naslednje značilne podrobnosti. Zmanjševanje proizvodnje v primeri z lanskim majem je bilo zabeleženo v proizvodnji električne energije, premoga, nafte ter črne in barvaste metalurgije. Pretekli mesec so hidroelektrarne v Sloveniji ob ugodnih pogojih zaznamovale sicer rekordno proizvodnjo 181 milijonov kWh, ker pa se je Hrvatska pretežno oskrbovala z energijo iz Bosne, je bila oddaja energije več ali manj omejena in so termoelektrarne skoro mirovale. Proizvedle so komaj 21 milijonov kWh, medtem ko v zimskih mesecih dosežejo tudi 100 milijonov kWh. Ob manjši porabi premoga pa so pri termoelektrarnah zaloge premoga narasle že na 130.000 ton.

O vzrokih nezadostnega povpraševanja po premogu je bilo v zadnjem času mnogo govora. Industrija zmanjšuje lastne zaloge premoga in se lahkomiselno zanaša, da se bo že še lahko založila pred zimo. Vse to pa neugodno vpliva na proizvodnjo premoga. Tako so slovenski premogovniki v maju proizvedli le 320.000 ton premoga nasproti 337.000 tonam v aprilu in 326.000 tonam v lanskem maju.

Največji dvig proizvodnje v maju zaznamuje še vedno elektroindustrija, čeprav je bilo v tem mesecu zaradi zasičenosti trga izdelanih manj radijskih sprejemnikov, in pa kemična industrija. V industriji gradbenega materiala, ki je prejšnje mesece zaostajala, se je precej povečala proizvodnja cementa in opeke. Lansko proizvodnjo pa so močneje presegli tudi v papirni in čevljarski industriji ter v živilski industriji.

F. S.

Udeležencem proslave na Sutjeski

Organizacijski odbor za proslavo 15-letnice bitke na Sutjeski obvešča udeležence bojev na Sutjeski in skupine, ki so se prek Centralnega odbora ZB prijavile za udeležbo, da jih bo pravočasno obvestil, kdaj morajo prispeti na Sutjesko. Obvestilo bo objavljeno v dnevnem tisku. Vse organizacije, ustanove in podjetja lahko namesto vencev na skupno grobnico na Sutjeski padlih borcev prispevajo v sklad za šolanje otrok padlih borcev in žrtev fašističnega terorja pri Centralnem odboru ZB NOV. Tekoči račun sklada je 101-12-3-931.

Jugoslavija na mednarodnih sejmih

Zvezna zunanjetrgovinska zbornica bo poleti in jeseni organizirala kolektivno udeležbo jugoslovanskih podjetij na več mednarodnih sejmih v Evropi in izvenevropskih deželah. Naša podjetja bodo razstavljala na mednarodnem sejmu v Londonu od 28. avgusta do 11. septembra, nadalje v Damasku, na Dunaju v Solunu in Plovdivu septembra meseca ter v Tunisu oktobra. Več jugoslovanskih podjetij bo razen tega posamično sodelovalo na mednarodnih sejmih v Trstu od 22. junija do 6. julija in v Smirni od 20. avgusta do 20. septembra.

Hitreje in več diplomantov

Sklepi Izvršnega sveta Srbije in Univerzitetnega sveta beograjske univerze

V Beogradu je bila včeraj končana skupna seja Izvršnega sveta LR Srbije in Univerzitetnega sveta beograjske univerze, na kateri so proučili sadove šestmesečnega dela komisije, ki je delo na unverz, bodo zgradil m analizirala univerzitetni pouk. Da bi ustvarili pogoje za normalno nova šolska poslopja in dogradili že začeta. Nujno potreben je nov način predavanj na fakultetah. Na seji so sprejeli sklepe skupne komisije Izvršnega sveta in univerze, v katerih je poudarjeno, da je za skupnost zelo važno, da dobi hitreje in več diplomiranih študentov z ustrezno strokovno izobrazbo. Fakultete naj nudijo študentom vso pomoč.

Več turistov kot lani

Vse kaže, da bo letos obiskalo Slovenijo precej več turistov kot lani

Portorož je med našimi najbolj obiskovanimi turističnimi kraji

V prvih petih mesecih je obiskalo Slovenijo mnogo več domačih in tujih turistov, kakor v istem obdobju lanskega leta. Nočnin je bilo 380.000, od tega je prenočevalo v Sloveniji 40.000 tujcev. Največ turistov je bilo na Bledu in v Bohinju, tujcev pa je bilo največ v Portorožu. Dobro so bila obiskana tudi zdravilišča in večja mesta, med njimi najbolj Ljubljana. Predstavniki turističnih organizacij menijo, da bo Slovenijo letos obiskalo mnogo več domačih in tujih turistov, kakor lani, čeprav je bilo lansko leto v turističnem prometu eno najboljših po osvoboditvi.

Sejali bomo najboljšo pšenico

in dvignili proizvodnjo mesa in mleka

Na seji upravnega odbora Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije so razpravljali o načrtu in pripravah za setev pšenice ter o programu za proizvodnjo mesa in mleka

Beograd, 18. jun. (Tanjug). — V Beogradu se je danes dopoldne začela seja upravnega odbora Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije. Na njej obravnavajo načrt in priprave na setev najboljših vrst pšenice, nadalje program proizvodnje mesa in mleka ter priprave na letno skupščino Zveze kmetijsko-gospodarskih zbornic.

Letna skupščina Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic bo 4. septembra. Upravni odbor bo jutri nadaljeval sejo.

Na seji s osprejeli predlog zadružnih poljedelsko-semenarskih poslovnih zvez za setev italijanskih vrst pšenice na 342.000 ha. V Vojvodini bodo zasejali 150.000 hektarov, v ožji Srbiji 50.000, na Kosmetu 14.000, v Makedoniji 25 tisoč, na Hrvatskem 88.000, v BiH 10.000, v Sloveniji pa 5000 ha. Za setev bo zagotovljenih 90.000 ton italijanske semenske pšenice.

Upravni odbor je razpravljal tudi o programu proizvodnje mesa. Kmetijska posestva, živinorejske poslovne zveze ter zadruge in individualni kmetje so sklenili pogodbe o vzreji 66.000 glav telic in manjšega števila krav. Iz investicij za živinorejo bodo dali znatne vsote za nakup goveje živine iz uvoza ter za opremo in investicijsko izgradnjo v živinoreji. V Vojvodini se bo število goveje živine povečalo od 24.000 na 39.000 glav.

Rejci belih prašičev bodo dobavili letos najmanj 423.000 prašičev. S sekretariatom za blagovni promet je bilo doseženo soglasje o dopolnitvi naredbe o zaščiti minimalnih cen in premij. Združenje rejcev živine bo določilo standarde za meso. Iz raznih kmetijskih panog pojde na specializacijo v tujino 248 naših strokovnjakov.

Televizija na Pelisteru

Uspeh bitoljskih radiotehnikov

Bitolj, 18. junija. — V nedeljo so se radiotehniki iz Bitolja napotili na vrh gore Pelister, 2680 metrov visoko, s seboj pa so imeli televizijski sprejemnik, agregat in drugo opremo, potrebno za sprejem po televiziji. Njihov namen je bil, da ugotovijo, ali je moč na Pelisteru postaviti relejno televizijsko postajo, ki bi omogočila sprejem oddaj tujih postaj. Poskus se jim je lepo posrečil. Gledali so televizijski prenos tekme med Švedsko in Madžarsko brez vsakih motenj.

Žetev se je začela

Niš, 18. jun. (Tanjug). Prvi snopi pšenice so razen v Vipavski dolini padli v ožji Srbiji danes na kmetijskem posestvu v Negotinu, kjer so poželi 6 ha z italijansko pšenico zasejanega polja. Ponekod so začeli žeti tudi ječmen. Letošnji donos italijanske pšenice znaša od 30 do 60 metrskih stotov na hektar, domačih vrst pa približno 20 % manj kakor lani.

Znanstvena dognanja

v pomoč agrikulturnim organizacijam in kmetovalcem

Jugoslovanski znanstveniki bodo nadaljevali delo tudi po končanem geofizikalnem letu

V Beogradu je bilo pred dnevi posvetovanje jugoslovanskih geofizikov, ki mu je prisostvovalo okrog 60 znanstvenih delavcev — astronomov, meteorologov, geomagnetikov, seizmologov in drugih strokovnjakov, ki opravljajo geofizikalne raziskave. Posvetovanje je organizirala Nacionalna komisija za mednarodno geofizikalno leto. Voditelji posameznih ožjih komisij so podali predloge o metodah proučevanja in uporabe celotnega gradiva in podatkov o dosedanjih raziskavah.

Med drugim so sklenili, da bodo te podatke proučili v najtesnejšem sodelovanju z vsemi zainteresiranimi ustanovami, predvsem tistimi, ki se ukvarjajo s problemi domačega gospodarstva. Tako bodo na primer meteorologi vskladili svoje raziskave s potrebami posameznih republiških ustanov, ker so ugotovili, da izvor zračnih gmot, vrste vetrov kot tudi zračni tokovi različno vplivajo na atmosfero v posameznih krajih dežele. Pričakujejo, da bodo s tem ustvarjeni pogoji za natančnejše napovedovanje vremena, kar bo zlasti koristilo agrikulturnim ustanovam in kmetovalcem. Za potrebe meteorologije so predlagali dodatni znesek 6000 dolarjev za nabavo mikro-zemljevidov s podatki mednarodnih zbirnih centrov.

Na posvetovanju so sklenili, da bodo ustanovili društvo geofizikov Jugoslavije, katerega poglavitna naloga bi bila vzgoja mladih kadrov — meteorologov, astronomov, seizmologov in drugih strokovnjakov na področju geofizike. V iniciativni odbor za ustanovitev društva je bil med drugim izvoljen tudi profesor prirodoslovne-matematične fakultete iz Ljubljane dr. Dominko.

Kot pravijo udeleženci posvetovanja, čaka geofizike obsežno delo, toliko bolj, ker so zdaj sklenili, da se bodo znanstvene raziskave in merjenja nadaljevala tudi po končanem mednarodnem geofizikalnem letu. (Jugopres.)

Obvezno cepljenje proti nalezljivim boleznim

Beograd, 18. jun. (Tanjug). V zadnji številki »Službenega lista« je objavljen pravilnik sekretariata ZIS za ljudsko zdravje o izpolnitvi odloka o cepljenju prebivalstva proti nalezljivim boleznim. S pravilnikom je natanko določeno, da so cepljenju proti davici in tetanusu podvrženi otroci od 3 mesecev do 8. leta. Proti tetanusu pa se lahko dajo cepiti vsi ljudje ne glede na starost. Obveznemu cepljenju proti črnim kozam so podvrženi vsi otroci od 3 mesecev do 3. leta. Do 25 let stari ljudje, ki ne reagirajo na tuberkulin, se morajo dati cepiti proti tuberkulozi.

DNEVNIK

Posvetovanje o električnih napravah na ladjah — Jutri se bo začelo v Splitu posvetovanje o uporabi izdelkov jugoslovanske elektroindustrije na ladjah. Organizira ga strokovni odbor za uporabo elektrotehnike pri elektrotehničnem društvu Hrvatske. Razen sto strokovnjakov, predstavnikov ladjedelniške in elektroindustrije se bodo posvetovanja udeležili tudi člani in znanstveni sodelavci inštitutov ter znanstvenih ustanov iz Hrvatske, Srbije in Slovenije. Naloga posvetovanja bo med drugim spoznati potrebe ladjedelništva in možnosti domače elektroindustrije.

Delegacija sindikata kovinarjev bo obiskala Italijo. Delegacija sindikata kovinarjev Jugoslavije pod vodstvom predsednika Republiškega odbora tega sindikata za Srbijo Bore Najdanovića se bo od 24. do 29. junija mudila na obisku v Italiji kot gost Sindikata kovinarskih in metalurških delavcev, včlanjenega v Generalno konfederacijo dela. Še prej se bo delegacija udeležila kongresa Mednarodne federacije kovinarjev, ki bo od 20. do 22 junija v Genovi.

Poštna znamka za proslavo 15-letnice bitke na Sutjeski. — Beograd, 18. jun. (Tanjug). Ob proslavi 15-letnice bitke na Sutjeski izda generalna direkcija PTT 1. julija priložnostno znamko za 15 din. Slika na njej prikazuje simbole bojev in zmage zastavo, pest in oljčne vejice.

Centralni odbor Počitniške zveze je imel sestanek s komandantom 13 brigad članov Počitniške zveze, ki se bodo udeležile proslave obletnice bojev na Sutjeski.

PRED PROSLAVO NA SUTJESKI

SPET SKUPAJ NA POLOŽAJU

RAZGOVOR Z MAJORJEM ALIJEM ČEBO, UDELEŽENCEM SLAVNIH BITK NA SUTJESKI

Alija Čebo je vitek, prijeten mladenič. Pravzaprav niti ni več mladenič, saj je že leta 1942 imel 17 let. Kaže pa, da se od tedaj ni niti postaral. Srečal sem ga v hotelu Zelengora v Foči. Tam namreč najdeš vse in vsakogar, ki ga iščeš v mestu. Hotel in restavracija sta bolj shajališče, nekakšen klub v Foči. Potniki, ki prihajajo iz Sarajeva in iz Beograda ter od drugod, imajo v Foči mnogo znancev, če nimajo starih, si takoj pridobijo nove. In tu se najdejo, pokramljajo, obujajo spomine. Morda nikjer po vsej domovini ne govorijo toliko o spominih, kakor prav te dni v Foči.

Z Alijem me je seznanil udeleženec V. ofenzive, ki sem ga dotlej mučil s tem, da mi je nadrobno opisoval dogodke pred petnajstimi leti.

»Evo, tu je tovariš, ki je bil od vsega začetka član mladinske fočanske čete.«

»Čebo Alija«. Zdaj je major v vojski in služi v Novem Sadu. Domov je prišel na letni dopust pred veliko proslavo.

»Koliko vas še živi od vaše slavne čete?«

Stel jih je in sproti imenoval: »Vsega skupaj enajst od petinsedemdesetih, kolikor nas je odšlo 20. januarja v partizane v sklopu mladinske fočanske čete.«

MESTO JE 45-KRAT MENJALO GOSPODARJA

Pogovor nanese najprej na Fočo. Mesto je imelo pred vojno kakih 7000 prebivalcev, zdaj jih ima morda tisoč več, vendar je ob končni osvoboditvi ostalo v Foči le največ 300 prebivalcev. Mesto je prešlo iz rok v roke 45-krat. Bili so dnevi, da je Foča tudi po trikrat na dan menjala gospodarja. 1. maj leta 1943 so na levem bregu Čehotine, pritoka, ki se v mestu zliva v Drino, praznovali partizani v stalni pripravljenosti, ker so na drugem bregu bili Italijani in četniki.

»Vidite taka je naša Foča. Dokler niso v januarja leta 1942 prišli sem partizani, se je v Foči in okolici med sabo poklalo že deset tisoč ljudi. Partizani so napravili konec tej bratomorni vojni. Takrat smo tudi mladinci zvedeli za partizanski boj in za njegove cilje. Pred vojno nismo imeli nobene mladinske organizacije. Jurica in Lola Ribar imata največ zaslug, da se je fočanska mladina organizirala. Prav zaradi političnega dela naših voditeljev, ki so se nastanili v Foči, se je osnoval fočanski odred, mladina pa je vstopila v partizane kot posebna mladinska enota. Bilo nas je 75 in vsi smo bili mlajši od 18 let. Tudi kasneje — naša četa je edina mladinska enota, ki je bila ves čas vojne skupaj — nismo imeli v četi nobenega starejšega.«

Plaz zanosnih besed, ki so tako naravno, hkrati pa izredno plastično obujale spomine na četo, je prekinil sobesednik: »Pa povej, kako je bilo v V. ofenzivi.«

Alija je nemoteno nadaljeval. Povedal je, da je bila njihova četa prava mladinska četa. Sestavljali so jo dijaki, mladi delavci in kmetje. Pripravljeni so bili prav tako za veselje kot za prenašanje težav in za juriše.

»Četa je v V. ofenzivi dobila ukaz, naj prebije sovražni obroč na Borovni, kjer je zdaj poseben spomenik. Na Borovni so Nemci zasedli staro avstrijsko karavlo. Priplazili smo se še pred zoro do nemških položajev in Nemce iznenadili. V naletu smo zavzeli položaje, ki so jih prej napadali več dni drugi bataljoni. Zaplenili smo sedem puškomitraljezov, tri minometalce in drugo orožje. Nemci so bili ali mrtvi ali pa so preplašeni zbežali in se ubili v prepadu.«

Njegovo pripovedovanje je kratko, preprosto, skoraj bi rekel vojaško. Nič ni narejenega, nič nepotrebnega poveličevanja. Kratke besede zvenijo, kot bi jih bral vklesane v spomeniku.

»Ste imeli kaj mrtvih?«

»Padlo je trinajst tovarišev. Nemcev pa okrog 200.«

Kakor v opravičilo, da mi je preveč na kratko povedal, je začel tovariš Alija omenjati razne članke, ki pišejo o junaštvu fočanske čete.

»MEZINČKI« — BRIGADE

»Naša četa je bila vso vojno v sestavu I. proletarske brigade kot posebna četa III. kragujevškega bataljona. Bili smo ljubljenčki brigade — mezinčki so nam pravili.«

Kar tako sem ga povprašal po junaštvih čete in po odlikovanjih.

»Odlikovani vsi, kolikokrat hočete. Imamo pa tudi heroja Serifa Lojo. Dvakrat nas je vrhovni štab posebej pohvalil, na drugem mladinskem kongresu pa smo dobili prehodno zastavo kot najboljša jugoslovanska mladina.«

Bili smo v Foči in pred proslavo petnajstletnice borb na Sutjeski. Želel sem, naj bi mi tovariš Alija povedal kakšen poseben doživljaj iz V. ofenzive. Tovariš Alija je v zadregi. Preveč je bilo tega.

»Ne vem. Vsak je imel kaj. Bil sem na primer ranjen. Moral bi v centralno bolnico, vendar tovariši so zatajili mojo rano in me negovali v bataljonu. Tako smo se prebijali skozi drugi obroč na Belivcu in skozi tretji obroč na Miljevini. Nato smo pa branili Nemcem dohod do Foče.«

Težko je govoriti o sebi. Težko za Alijo, ki je bil komaj ranjen. Zato je še dodal: »Pri proboju sovražnega obroča je mitraljez presekal vodjo SKOJ v četi. Njegov oče, ki je bil v sosednji enoti, je pritekel k sinu in ga vzel v naročje. To umiranje tovariša v očetovem naročju mi bo ostalo vedno v spominu kot najmočnejši vtis iz tistih dni. Mladi je zagledal solzo v očetovih očeh.

»Oče, nikar ne joči. Tovariši, maščujte me! Ni mi žal, da sem padel, ker vem, da so potrebne žrtve zato, da si boste ustvarili lepše življenje.«

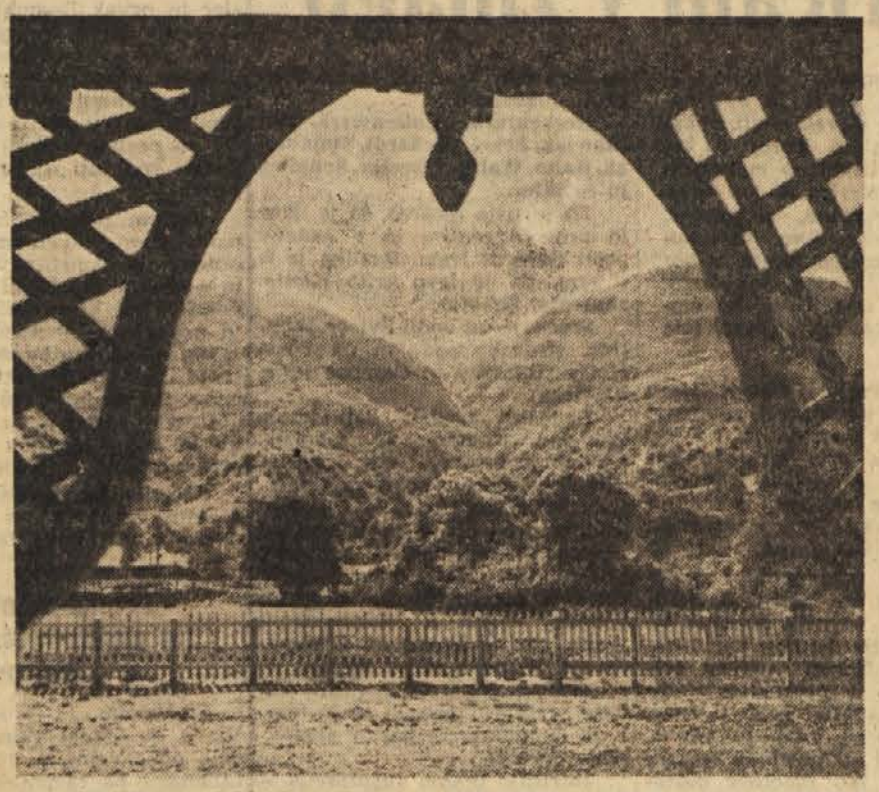
Kakor bi se zamislil, je Alija obmolknil za hip.

»Kje pa ste vsi preživeli?«

»Vsi smo raztreseni po svetu. Domov, v Foče prihajamo le na dopust. V vojski nas je že nekaj in vsi smo majorji.«

Alija Čebo se je pred proslavo vrnil prvi. Za njim bo prišlo še drugih deset živih in vseh tistih šestdeset in več padlih. Po petnajstih letih si bodo tovariši spet segli v roke in se zbrali ponovno, na istih, pač pa na enakih položajih kot pred petnajstimi leti.

MILKO STOLFA

Na Tjentištu, v globinah med dvema hriboma, je bila bolnišnica z ranjenci

OB NASTANKU 49. AMERIŠKE FEDERALNE DRŽAVE

Strateški ukrep

Nikoli od leta 1912, odkar je postala zvezno ozemlje, ni imela Aljaska toliko možnosti, da postane 49. država ameriške federacije. Zdaj je ameriški Predstavniški dom že izglasoval ta zakon z 200 proti 166 glasovom. Če bo ta zakon sprejet tudi v ameriškem Senatu, bo ameriška zastava dobila še eno zvezdico več. To pa zna utreti tudi Havajem pot v ameriško federacijo. Tako bi se zaključila teritorialna ekspanzija Združenih držav preko njihovih naravnih meja, ki se je začela z okupacijo Panamskega prekopa.

S proglasitvijo Aljaske za novo ameriško državo bo Amerika prvič v svoji zgodovini široko pogegla preko svojih naravnih meja. Puerto Rico, ki ga je Amerika dobila v ameriško-španski vojni, je še vedno samostojna, čeprav »zaščitena« država, ki ima celo uradni naziv Commonwealth of Puerto Rico. Razni ameriški otoki v Tihem oceanu pa so dejansko in tudi pravno še vedno le »dependencies«, v bistvu nekoliko razširjene vojaške baze.

Posledice vključitve Aljaske v ameriško zvezno republiko gotovo ne bodo izostale. Doslej je uradna Amerika oklevala, da bi Aljasko v pravnem pogledu izenačila z ostalimi »zgodovinskimi« državami. Sedaj pa se je odločila, da stori tudi ta korak. S tem se je ameriška zastava definitivno zapičila na skrajnem Severu, tam, kjer se stikajo vsi trije kontinenti: Amerika, Azija in Evropa. S tem je jasno poudarila svoje interese v tem delu sveta.

Na dlani je, da so bili strateški, ne pa kakšni legalistični razlogi za to, da je ameriški predstavniški dom glasoval za sprejem Aljaske. To vprašanje je bilo sicer že več let na dnevnem redu ameriškega Kongresa, vendar se je led otajal šele letos, ko so Rusi in Američani dokazali, da doba sterničnih poletov ni več daleč.

Poglejmo, kateri momenti so diktirali zgodovinski sklep ameriškega parlamenta! Okupacija nekaterih Aleutskih otokov med drugo svetovno vojno je Amerikane prvič opozorila na strateški pomen Aljaske. Fenomenalen razvoj letalstva po drugi svetovni vojni in izpopolnitev raketnega orožja pa sta pomenila pravo revolucijo v ameriških vojaških konceptih.

Aljaska, za katero so še pred drugo svetovno vojno mislili, da leži bogu za hrbtom in daleč od vseh zapletov in razpletov svetovne politike, je naenkrat postala ena najbolj občutljivih točk Združenih držav. To ni bila več nobena Sewardova ledenica — tako imenovana po ameriškem zunanjem ministru, ki je l. 1867 za sedem milijonov dolarjev kupil to prostrano ozemlje, veliko kakor pet Jugoslavij — marveč severna postojanka Amerike.

Izkazalo se je namreč, da leži prek polarnega kroga najkrajša pot iz Rusije v Ameriko, pa tudi obratno. 82 km širok Beringov preliv, ki se je zdel še pred prvo svetovno vojno vsem tako neprehodna bariera med ameriškim in azijskim kontinentom, da so imeli vsi občutek, da sta Rusija in Amerika neskončno oddaljeni druga od druge, je postal prava igrača za moderno letalstvo.

Vse doslej so bili nasprotniki sprejema Aljaske bolj glasni kot pa njegovi zagovorniki. Opozarjali so zlasti na to, da je ta sicer po svoji površini večja od vseh treh ameriških tihomorskih držav: Kalifornije, Oregona in Washingtona pa še Arizone povrhu, da pa ima manj ljudi kot marsikakšno zakotno mesto na ameriškem Zahodu, dalje, da še ni zrela za samostojno življenje v okviru Združenih držav, da nima s temi nobene skupne meje, predvsem pa, da bi se z njeno vključitvijo v ameriško federacijo obseg meja, ki bi jih morala ta v primeru spopada braniti, občutno povečal.

To so bili tehnični argumenti. Politični, bolje strankarski, pa so bili nekoliko drugačne narave. Republikanci so ugovarjali, da bi se v pozitivnem primeru število demokratskih glasov v ameriškem Kongresu povečalo na račun demokratov, južni demokrati pa, da bi bile njihove pozicije v tem organu omajane, kadarkoli bi glasovali o državljanskih, ali kakor pravijo v Ameriki, o civilnih pravicah.

Ne samo to, sprejem Aljaske v vrste ameriških republik bi odprl tudi Havajem vrata v ameriško federacijo, z drugimi besedami ozemlju, kjer so malajsko-azijski elementi v večini, zaradi česar Havaji še nimajo pravega ameriškega obraza. Zato so eni in drugi zavirali sprejem Aljaske v ameriško federacijo.

Vsi ti razlogi so sedaj odpadli. Izredno važna strateška lega Aljaske in odkritje ogromnih zalog urana, nafte, železa ter ogromne hidroelektrične kapacitete tega pozimi zasneženega, poleti pa baje kar prikupnega sveta — vse to je omajalo odpor ameriških poslancev. Zmagala je strategija. Ali bo tudi Senat upošteval ta moment?

M. O.

DE GAULLE UTRJUJE SVOJE POZICIJE

na notranjem torišču

Še pred referendumom reforme v šolstvu, upravi in gospodarstvu
Nov nacionalni praznik

Pariz, 18. jun. (Tanjug). V Parizu danes ugotavljajo, da je ministrski predsednik De Gaulle naročil svojim ministrom, naj še to poletje pripravijo načrte za vrsto reform na administrativnem, prosvetnem in gospodarskem področju. Vse te reforme bodo uveljavili na podlagi izrednih pooblastil še pred referendumom o reformi ustave, ki je napovedana za 5. oktober.

Med drugim že pripravljajo osnutek zakona o šolstvu, ki bi zamenjal dosedanji zakon, po katerem država s subvencijami v celoti podpira katoliške šole. Velike spremembe so napovedane tudi v sistemu finasiranja znanstvenih raziskav, ki je po soglasni sodbi prepičlo. Z administrativno reformo naj bi razbremenili državni proračun, na katerega pritiska ogromen birokratski aparat. Tako je pričakovati tudi novo razdelitev dežele na občine, zlasti v industrijskih središčih. Posebej bodo uzakonili obveznosti samoupravnih organov glede graditve stanovanjskih hiš in predpisali metode za kontroliranje cen v prodaji na debelo in na drobno.

Danes so v Parizu v navzočnosti državnih politikov proslavili 18. obletnico londonskega poziva generala De Gaulla Francozom, naj ne privolijo v kapitulacijo maršala Petaina in naj organizirajo odpor za osvoboditev Francije. De Gaulle je prisostvoval mimohodu čet na Elizejskih poljanah. To je bil prvi primer, da so proslavili 18. junija kot »praznik narodne enotnosti«. Proslavo pa so bojkotirala združenja odporniškega gibanja, kolikor so pod vplivom KP. KP Francije kot tudi Generalna konfederacija dela sta celo pozvali svoje člane, naj se »postavijo po robu današnjim manifestacijam« in sta obtožili De Gaulla, da »izkorišča zgodovino francoskega naroda za utrditev osebne oblasti«.

Snoči je ministrski predsednik De Gaulle govoril s predsednikom skupščine zahodnoevropskih ustanov Robertom Schumanom o nekaterih perečih zahodnoevropskih vprašanjih. De Gaulle je izjavil, da bo njegova vlada spoštovala vse evropske pogodbe, ki jih je Francija doslej sklenila. Strinjala sta se s tem, da bi Francija predlagala, naj bi začasni sedeži evropskih ustanov parlamentarne skupščine, skupnosti za premog in jeklo, Skupnega trga in Evroatoma — ostali še dve leti v Strassbourgu, drugih evropskih ustanov pa v Bruslju in Luxembourgu.

Predstavniki zahodnoevropskih dežel so v začetku tega leta sklenili, da bodo pred 1. julijem določili, kje bo skupni sedež zahodnoevropskih ustanov. Predlagali so Chantily ,nedaleč od Pariza, Nizzo, Strassbourg, Bruselj, Luxembourg, Milan in Streso.

Poslovilni sprejem pri veleposlaniku Matesu

Washington, 18. jun. (Tanjug). Dosedanji jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu Leo Mates, ki bo v kratkem odpotoval v domovino, je sinoči priredil poslovilni sprejem, na katerem je bilo nad 400 gostov. Razen voditeljev tujih diplomatskih misij so se na sprejemu zbrali predstavniki ameriškega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja kakor tudi večje število novinarjev. Med gosti so bili predsednik senatskega zunanjepolitičnega odbora Todor Green in člana tega odbora senatorja Hubert Humphrey ter John Kennedy, več članov Predstavniškega doma, predstavniki zunanjega ministrstva in drugi.

Veleposlanik Uvalić pri Murvillu

Pariz, 18. jun. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Franciji dr. Radivoj Uvalić je bil danes pri novem zunanjem ministru Couvu de Murvillu. V daljšem razgovoru sta proučila aktualna vprašanja in perspektive nadaljnjega razvoja odnosov med obema deželama.

NEVZDRŽNI ZAGOVORI

ustaških prič na obravnavi proti vojnemu zločincu Artukoviću v Los Angelesu

New York, 18. jun. (Tanjug). Z obravnavanjem zahteve jugoslovanske vlade po izročitvi zločinca Andrije Artukovića se je včeraj pred komisarjem zveznega okrajnega sodišča v Los Angelesu nadaljevalo zasliševanje prič. Artukovićeva obramba bi rada uveljavila svojo trditev, da je šlo baje za politični boj in da baje ni moč načeti vprašanja izpolnitve pogodbe med Jugoslavijo in ZDA o izročitvi vojnih zločincev.

Prva priča je bil 38-letni Cene Herman iz Zagreba, ki se je predstavil kot osebni tajnik Evgena Kvaternika in osebni Artukovićev prijatelj. Najprej je poskusil prikazati delovanje ustašev v bivši Jugoslaviji kot politične organizacije za boj proti velikosrbskemu fevdalizmu, ustanovitev Neodvisne države Hrvatske pa kot izraz davnih teženj hrvatskega naroda. Oboroženi boji so se po tej verziji začeli zaradi napadov na ustaše, ki so se potem samo branili.

V prizadevanju, da bi napravil verodostojne tudi ostale izjave obrambe, že prej izrečene, je Herman izjavil, da Artuković ni imel nobene oblasti nad ustaško policijo, marveč jo je imel Kvaternik, in da jugoslovanska vlada zahteva njegovo izročitev, da bi ga obsodila na smrt, kakor se je to zgodilo z ostalimi vodilnimi ustaši, ki so jih anglo-ameriške vojaške oblasti svoj čas izročile Jugoslaviji kot vojne zločince.

V drugem delu zasliševanja prič je zastavljal vprašanja jugoslovanski pravni zastopnik. Soočen s faksimili izvirnih dokumentov je Herman tedaj izjavil, da Neodvisna država Hrvatske ne bi bila mogla biti ustanovljena, če fašistična Italija in Nemčija ne bi bili napadli Jugoslavije. Potrdil je, da je ustaška vlada uradno napovedala vojno Jugoslaviji in ZDA in da so se ustaški odredi v drugi svetovni vojni skupaj z nemškimi četami borili proti zavezniškim silam.

Tako se je prva ustaška priča zapletla v osnovno protislovje, ki je postalo vsem očitno. Danes se je nadaljevalo zasliševanje novih ustaških prič.

ODLOČNO STALIŠČE KARAMANLISA

Proti vmešavanju

Atlantske zveze v ciprske zadeve

Atene, 18. jun. (Reuter). Predstavnik vlade je sinoči izjavil, da Grčija ne more privoliti v nikakršno vmešavanje Atlantske zveze v ciprske zadeve. Grčija ostane v Atlantski zvezi, a v sedanjih okoliščinah ne bo sodelovala s Turčijo, čeprav je tudi ta članica Zveze.

Karamanlis je sinoči ponovno govoril z zunanjim ministrom Averoffom o odgoditvi britanskih načrtov za ureditev ciprskega vprašanja. O Macmillanovem ukrepu v zvezi s tem ni nobene uradne razlage. V diplomatskih krogih v Atenah pa je slišati mnenje, da je ta odgoditev »kamuflaža« pravih britanskih namenov.

Iz Pariza poročajo, da si v sekretariatu Atlantske zveze in člani nekaterih delegacij prizadevajo najti pot, da bi preprečili odkrit prelom med Veliko Britanijo, Turčijo in Grčijo zaradi ciprskega problema. Včeraj ni bilo sestanka Stalnega sveta Atlantske zveze in tudi za danes ni napovedan. Dejavnost za kulisami pa je pokazala, da je stvar vendarle nekoliko napredovala. Generalni sekretar Spaak ima pri tem vodilno vlogo. Uradno pa ni moč dobiti kaj prida informacij in tudi vesti o razgovorih ne potrjujejo uradnega optimizma. Namesto tega poudarjajo, da je ciprsko vprašanje zelo pereče in da je prišlo v kočljivo fazo.

V Atenah sodijo, da je akcija Henrija Spaaka že vnaprej obsojena na neuspeh. Spaak bi rad našel za vse sprejemljiv izhod. Tu pa poudarjajo, da bo najprej zadel na ovire v Londonu, ki ne bo hotel bistveno spremeniti svojih načrtov, pa tudi na nepopustljivost Ankare, ki vztraja na razdelitvi Cipra. Takšna stališča pa so nezdružljiva z zahtevami Cipričanov in Grčije po samoodločbi otoka. Grčija bo zato sleherno vmešavanje Atlantske zveze v ciprske zadeve preprečila že s proceduralnimi sredstvi v okviru Zveze. Odklonila bo tudi pobudo za morebitno trojno konferenco o Cipru.

V zvezi s Spaakovo akcijo pravi »Katimerini«, da bo Grčija obdržala svoje odklonilno stališče tudi nasproti najnovejši odgoditvi britanskih načrtov, če ta ne bo pomenila tudi spremembe v osnovnih gledališčih britanske vlade glede Cipra.

Dve pretvezi

za zahodno vojaško intervencijo v Libanonu

New York, 18. jun. (Tanjug). Margarete Higgins trdi v »New York Herald Tribune« na podlagi podatkov iz zanesljivih virov, da zunanje ministrstvo spričo zaostritve notranjih bojev v Libanonu proučuje možnost, da bi poslali zahodne oborožene sile v to deželo. To bi se zgodilo malone zanesljivo v primeru, če bi bilo 3000 ameriških državljanov ogroženih. Bejrutski dopisnik »New York Herald Tribune« poroča, da bo predsednik Šamun zahteval vojaško pomoč s pretvezo, da zaščiti tujce v primeru, ko bi začeli uporniki splošno ofenzivo. Higginsova pa navaja kot drugi razlog za morebitno zahodno intervencijo še samo zaostritev notranjih bojev do take mere, da se sedanja libanonska vlada ne bo mogla vzdržati na oblasti. Nasproti tej možnosti pa je ameriško zunanje ministrstvo nekoliko bolj oprezno, ker računa s tem, da bi utegnilo »morebitno vmešavanje v državljansko vojno« ogrožati vso ameriško politiko na Bližnjem vzhodu in ameriške stike z večjim delom arabskega sveta. Higginsova meni, da so vzlic čakanju na razvoj dogodkov dva bataljona ameriške mornariške pehote in britanski padalci na Cipru že povsem pripravljeni na akcijo.

Posvetovanja o libanonski krizi

Washington, 18. jun. (Reuter). Predstavnik za tisk zunanjega ministrstva je danes izjavil, da ZDA razpravljajo o položaju v Libanonu z vlado Združene arabske republike in drugimi vladami. To izjavo je dal, ko je komentiral pisanje kairskega tiska, da so ZDA odklonile predlog predsednika Naserja, da bi ZAR in ZDA podvzele skupno akcijo za rešitev libanonske krize.

Odložen obisk

zahodnonemških parlamentarcev v Sovjetski zvezi

Bonn, 18. jun. (Tanjug). Parlamentarna frakcija zahodnonemške krščansko-demokratske unije se je izrekla za odložitev obiska delegacije Zveznega zbora v Sovjetski zvezi. Do obiska naj bi prišlo na povabilo Vrhovnega sovjeta ZSSR 12. oktobra. Pred današnjo sejo, na kateri so sprejeli ta sklep, so se predstavniki frakcije sestali s kanclerjem Adenauerjem in zunanjim ministrom Von Brentanom, tako da ni dvoma, da njihovo gledišče zastopa tudi vlada.

Čeprav navajajo več razlogov za odložitev obiska, je bil glavni povod za ta sklep včerajšnje sporočilo o obsodbi ter izvršitvi smrtne kazni nad bivšim predsednikom madžarske vlade Imrom Nagyem in njegovimi sodelavci. Sodba je izzvala veliko vznemirjenje v zahodnonemških političnih krogih in javnosti ter ostre obsodbe vseh političnih strank, vštevši opozicijsko socialnodemokratsko stranko.

Tudi britanski laburisti protestirajo

London, 18. jun. (Reuter). Šest laburističnih poslancev britanskega parlamenta je nocoj poslalo brzojavko madžarski vladi, v kateri protestirajo proti usmrtitvi bivšega madžarskega premiera Nagya in njegovih sodelavcev, ter označujejo to dejanje za »vrnitev k srednjeveškemu barbarizmu«.

Brzojavko so poslali Conny Zilliacus, Sydney Silverman, John Baird, Steffen Swingler, Ameris Hughes in Julius Silverman.

Poslovni stiki

porurske težke in predelovalne industrije z ZSSR

Bonn, 18. jun. (Tanjug). Za najmočnejšim zahodnonemškim koncernom Kruppom, katerega predstavnik se je pred 14 dnevi vrnil s poslovnega potovanja po Sovjetski zvezi, se zdaj tudi več drugih koncernov in industrijcev živahno zanima za poslovne kupčije s Sovjetsko zvezo. V Duisburgu so danes objavili, da se pravkar mudi na 14-dnevnem obisku v SZ 11 zastopnikov zahodnonemške industrije železa in jekla, ki bodo imeli s sovjetskimi predstavniki poslovne razgovore in si ogledali več podjetij za proizvodnjo in predelavo jekla.

V kratkem bo poslal svoje predstavnike v SZ tudi veliki porurski kombinat DEMAG. V SZ bodo pozneje potovali še zastopniki tovarne avtomobilov »Mercedes« in velikih podjetij kemijske industrije. Sodijo, da zlasti zahodnonemška kemijska industrija računa z ugodnimi naročili iz Sovjetske zveze. Na potovanje v Moskvo se odpravlja, kakor je bilo že objavljeno, tudi podpredsednik zahodnonemške vlade in minister za gospodarstvo Erhard, ki ga je Mikojan povabil na obisk. Predstavnik bonnske vlade je na današnjem sestanku z novinarji posredno potrdil, da bo Erhard potoval v SZ.

POPLAVE V INDIANI

Indianopolis, 18. jun. (Reuter). — Guverner Indiane Harold Handley je zahteval od federalne vlade, da proglasijo državo Indiano za »ogroženo področje«. V Indiani so namreč nastale velike poplave in zmaša samo dosedanja škoda na posevkih 40 milijonov dolarjev. Poplave se še nadalje širijo. Reka Wabash je doslej najbolj narasla.

Splošno zadovoljstvo

v Varnostnem svetu zaradi spora o bivanju francoskih čet v Tuniziji

New York, 18. jun. (Reuter). — Varnostni svet OZN je danes pozdravil francosko-tunizijski sporazum o bivanju francoskih čet na tunizijskem ozemlju in ni podvzel nobene akcije v medsebojnih tunizijsko-francoskih obtožbah, zaradi katerih je bil sklican.

Današnja seja je trajala okoli 15 minut. Predstavnika Tunizije in Francije sta kratko poročala o sporazumu, ki je bil dosežen med obema vladama glede bivanja francoskih čet na tunizijskem ozemlju. Stalni tunizijski predstavnik v OZN Mongi Slim je izrazil zadovoljstvo ob sklenitvi francosko-tunizijskega sporazuma in dejal, da upa, da možnosti, ki izvirajo iz sporazuma, ne bodo propadle zaradi dejanj, kakor so bila bombardiranje vasi Sakiet Sidi Jusef in incidenti pri Remadi. Francoski delegat je izrazil upanje, da bosta vladi obeh dežel pokazali dovolj razumevanja in hrabrosti za skupno graditev francosko-tunizijskega sodelovanja in prijateljstva.

TRETJI SATELIT JE UTIHNIL

Washington, 18. jun. (AP). — Ameriški umetni satelit »Raziskovalec III« je nehal oddajati signale. Satelit so izstrelili letos 26. marca.

Prizor iz zadnjih demonstracij v Tunisu proti francoskim nasiljem v Severni Afriki

Grška vlada predlaga

ustanovitev mednarodnega odbora nevtralnih osebnosti

Atene, 18. jun. (Tanjug). Grška vlada je nocoj predlagala ustanovitev mednarodnega odbora nevtralnih osebnosti, ki bi preiskal obtožbe glede ravnanja britanskih oblasti na Cipru in položaja na otoku sploh. Pri tem misli grška vlada v prvi vrsti na turške obtožbe o grškem vmešavanju in pomoči ciprski organizaciji EOKA.

Grško zunanje ministrstvo demantira trditev turškega zunanjega ministra Zorluja o podpori grške vlade imenovani organizaciji. V poročilu je rečeno, da je grška vlada kot mandatar Cipra vodila na mednarodnem torišču le politične in diplomatske akcije v kobenih zvez z EOKA.

Kar se tiče turških obtožb, da je EOKA ubijala pripadnike turške narodnostne skupine na Cipru, grško ministrstvo odločno trdi, da so bile oborožene akcije te organizacije izključno naperjene proti vojakom in policistom in če so bili primeri, da so bili napadeni turški policisti v službi Velike Britanije, tedaj teh dejanj ni mogoče smatrati, da so naperjena proti turški manjšini. Poročilo nadalje navaja, da EOKA ni ogrožala imovine turške narodnostne skupine na Cipru.

London, 18. jun. (AFP). V poobla-ščenih londonskih krogih trdijo, da je britanska vlada ostala pri sklepu, da bo jutri v parlamentu objavila Belo knjigo o Cipru, ki bo vsebovala podroben načrt za rešitev ciprskega vprašanja.

ZABELEŽENO

Kaj opravičuje tako visoko število hišnih obiskov

Potreba ali premalo smotrno trošenje sredstev socialnega zavarovanja? Kaj pravijo k temu organi družbenega upravljanja?

Sodobne metode zdravljenja in nove vrste zdravil precej povišujejo stroške zdravljenja. V kranjskem okraju so se stroški za zdravstveno zavarovanje na enega zavarovanca leta 1957 v primerjavi z letom 1953 povišali za nad 10 milijonov dinarjev, v primerjavi z letom 1956 pa za 4 milijone. Kljub temu, da bi se vse to moralo odražati v večji in boljši skrbi za zavarovance, pa je morda vendar umestno vprašanje, ali je tako nagel porast stroškov upravičen in ali se milijarde, ki gredo v ta namen, smotrno trošijo (kranjski zavod za socialno zavarovanje je imel lani 1 milijardo 105 milijonov izdatkov za zdravstveno zavarovanje).

Ena izmed postavk v teh stroških je ambulantno zdravljenje, kjer so všteti tudi hišni obiski zdravnikov. Tu je težko reči, kdaj so hišni obiski zdravnikov upravičeni. Poslužimo se lahko le relativnega pokazatelja, ki pa pokaže precejšnje nesorazmerje med posameznimi območji zdravstvenih domov. Navajamo primer iz kranjskega okraja.

Zdravstv. dom	Število hišnih obiskov 1956	1957
Kranj	13.037	17.307
Jesenice	5.159	6.433
Radovljica	5.391	6.814
Bled	6.111	6.551
Sk. Loka	8.091	8.892
Tržič	7.907	12.422
Skupaj	45.696	58.414

V tej primerjavi že na prvi pogled izstopa ZD Tržič. Že v okrajnem povprečju je precejšnje nesorazmerje med porastom števila obiskov in porastom zavarovancev: v primerjavi z letom 1956 so se hišni obiski v okraju povečali za 27,7 %, število zavarovancev pa je naraslo samo za 5,5 %. V primeru Tržiča pa je to nesorazmerje še večje: obiski so narasli za 56 %, zavarovancev pa je več za približno 2 %. Večje število obiskov kot Tržič ima edino kranjski Zdravstveni dom. Toda treba je upoštevati, da ima Kranj nad 40 tisoč prebivalcev oz. 16.631 aktivnih zavarovancev, Tržič pa 10.890 prebivalcev oz. 4.613 aktivnih zavarovancev. To pomeni, da so v Tržiču lani zdravniki obiskali na domu povprečno enkrat slehernega prebivalca, vsakega zavarovanca pa skoraj trikrat.

Zakaj je vedno manj obiskov v ordinacijah

V podružnici zavoda za socialno zavarovanje v Tržiču so delali analizo teh izdatkov za prvo polletje 1957. Pokazalo se je, da so stroški za ambulantno zdravljenje porasli za 829.000 din, stroški za zdravila (Tržič je namreč tudi na prvem mestu po številu izdanih receptov — na vsakega zavarovanca je lani prišlo kar devet receptov!) so se povečali za 1,223.000 din, kar da skupaj 2,052.000 din. Hkrati so se znižali stroški za zdravljenje v bolnišnicah za 939.000 din, potni stroški pa za 113.000 din, skupaj 1,052.000 din. Razlika gre torej še vedno v breme povečanja izdatkov za milijon dinarjev.

I. KRISTAN

URBANISTIČNI NAČRT NOVEGA BEOGRADA

NOVO MESTO OB DONAVI

Ljudski odbor Beograda je sprejel urbanistični načrt, po katerem bo ob Donavi zraslo novo mesto za 200.000 prebivalcev. — Novi Beograd bo imel okoli 48.000 stanovanj — V gradnji so že posamezni objekti in poslopja

- **Te dni je ljudski odbor Beograda sprejel odlok o generalnem urbanističnem načrtu Novega Beograda po projektu arh. prof. Branka Petričića in njegovih sodelavcev. Pri izdelavi tega načrta so sodelovali znani beograjski arhitekti, urbanisti, gradbeni inženirji, hidrotehniki in drugi strokovnjaki in celo meteorološka služba je pred enim letom postavila poskusno postajo v Novem Beogradu za ugotavljanje moči vetrov.**

ROKAV DONAVE — JEZERO ZA RAZVEDRILO

Osnovne postavke generalnega urbanističnega načrta iz leta 1950 so nekoliko spremenili. Tako bodo ustje Save in Donave regulirali tako, da bodo sedanji rokav Donave spremenili v jezero, ob katerem bo tudi okolica primeren kraj za razvedrilo.

V NOVEM BEOGRADU BO OD 200.000 PREBIVALCEV ZAPOSLEN VSAK TRETJI

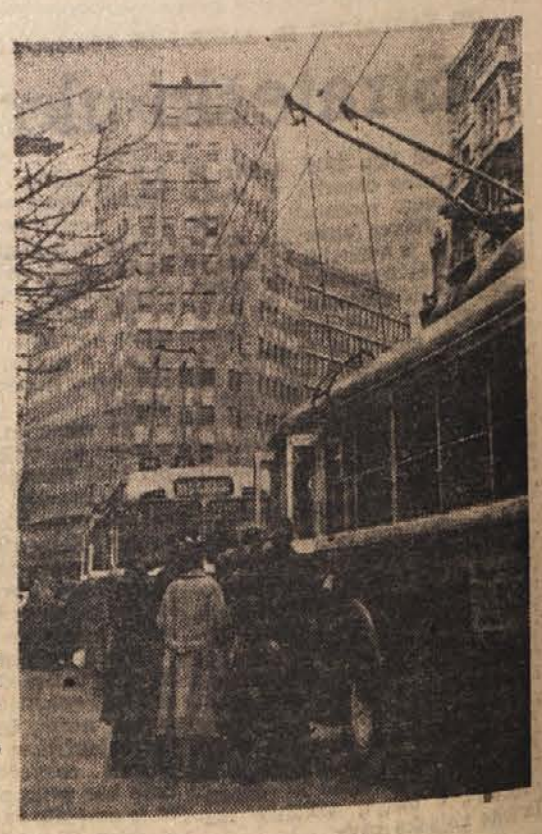
Novi Beograd že sedaj ni več zarasla poljana, prekrita z mlakužami. Ko pa bo Novo mesto dograjeno, bo štelo 200.000 prebivalcev, od katerih bo vsak tretji zaposlen v Novem Beogradu. Skupno bodo zgradili okrog 48.000 stanovanj. Ogromno poslopje Zveznega izvršnega sveta, skelet hotela in dograjena magistrala do podaljška novega mostu čez Savo sicer še ne dajejo popolne slike bodočega naselja, pa govore prepričljivo o tem, da bo tu mesto z nekaj sto tisoč ljudi, središče Beograda in hkrati vez med Beogradom in Zemunom. Šele z izgradnjo Novega Beograda bo dobil Beograd pravilno strukturo. Doslej se je Beograd širil na jug, Zemun pa na sever in severozahod, kar je otežkočalo promet. Že sedaj se 25.000 ljudi vsak dan vozi iz Beograda v Zemun in obratno, v dvajsetih letih pa se bo to število podvojilo. Povezava Beograda z Zemunom je sedaj logična potreba, v bližnji bodočnosti pa bo neogibnost.

ZA VSE POTREBE PREBIVALCEV JE POSKRBLJENO!

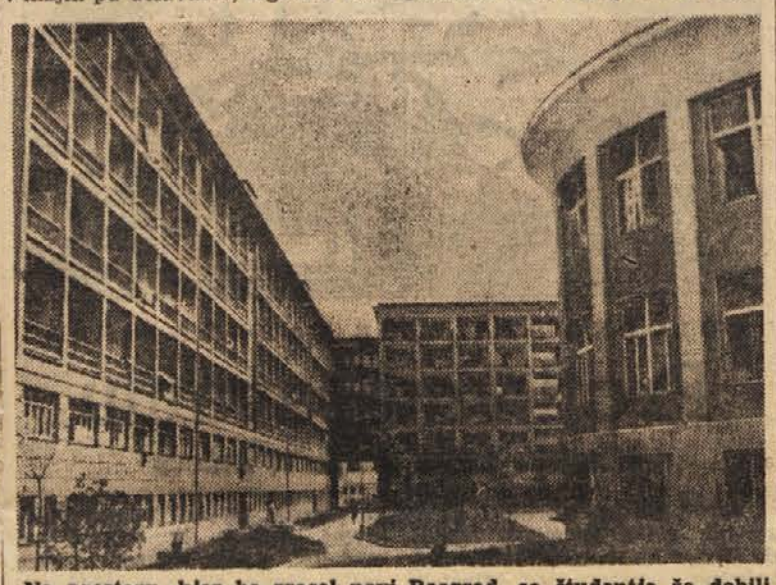
Za stanovanjsko izgradnjo je rezerviranih 480 hektarov, za industrijo, gospodarstvo in trgovino 350, za administrativnoupravne objekte 65, za mestne in poslovne objekte 50, za kulturnoprosvetne gradnje 30, za športne 50, za razstave in sejmišča pa 30 ha. Za centralni mestni park so odmerili 100 ha, prometu 50 in drugim površinam 500 ha.

Eksperimentalno naselje je že v gradnji in daje obrise bodočih stanovanjskih enot, ki bodo štele okrog 5000 stanovalcev, kot ustreza naši stanovanjski skupnosti. Najosnovnejše življenje te stanovanjske enote je individualizirano in neodvisno, poskrbljeno pa je tudi za otroško varstvo in servise. Na 5000 ljudi je planirana tudi osemletka, restavracija, blagovna hiša in drugi lokali ter manjše delavnice. Seveda so mislili tudi na kulturne potrebe prebivalcev kot so koncertne dvorane, kinematografi in predavalnice.

Gradili bodo troje vrst objektov od 3 do 8, pa tudi do 12 nadstropij. V več nadstopnih poslopjih bodo v glavnem stanovanja, v nižjih pa delavnice, trgovine itd.

Gosti promet na beograjskih Terazijah nazorno kaže, kako naglo raste naše glavno mesto

Na prostoru, kjer bo zrasel novi Beograd, so študentje že dobili lepe sobice v študentskem mestu

Preveč gospodarskih sporov

Javna tožilstva so vložila tožbe že proti 249 gospodarskim organizacijam zaradi kršitve odloka o evidenci in kontroli cen

Beograd, 18. jun. (Tanjug). — Na Vrhovnem gospodarskem sodišču je bila 16. in 17. junija konferenca s predsedniki višjih gospodarskih sodišč ljudskih republik, na katerih so obravnavali vrsto perečih vprašanj iz prakse sodišč. Konferenci je predsedoval predsednik Vrhovnega gospodarskega sodišča dr. Aleksander Goldštajn. Ugotovili so, da se je število gospodarskih sporov v prvih petih mesecih tega leta povečalo v primerjavi z lanskim letom za 12,7 %. Število prisilnih sodnih odlokov pa se je povečalo za 14,7 %.

Ko so obravnavali delo gospodarskih sodišč v razsojanju o gospodarskih prekrških s kršitvijo sklepa Zveznega izvršnega sveta o evidenci in kontroli cen nekaterih proizvodov, so ugotovili, da so javna tožilstva vložila tožbe proti 249 gospodarskim organizacijam.

Da bi v celoti ugodili zahtevi gospodarstva po hitrejšem urejanju likvidnih terjatev, so sprejeli priporočilo, naj bi pri vseh večjih gospodarskih sodiščih v državi, kjer tega doslej še niso storili, ustanovili posebne oddelke za izdajanje plačilnih nalogov in za prisilne izvršbe.

NAŠA DOMOVINA bo še privlačnejša

- **Gorskim področjem bomo za zboljšanje turizma posvetili večjo skrb — Začeli naj bi graditi sodobne in rentabilne hotele — Potne in carinske olajšave za tujce**

Komisija Turistične zveze Jugoslavije je te dni razpravljala o tujskem turizmu v Jugoslaviji ter je predlagala ukrepe za zboljšanje pogojev bivanja tujih turistov pri nas in za večji dotok tujih turistov. V predlogih je največ pozornosti posvečeno problemu naših zmogljivosti ter nezadostni razvitosti posameznih turističnih področij. Ugotovili so, da zmogljivosti Slovenije niso dovolj izkoriščene, čeprav gre skoraj ves tujski promet skozi to republiko. V bodoče bodo več skrbi posvetili gorskim področjem Slovenije, pa tudi ostalih gorskih krajev — Jahorine, Šar planine in Kopaonika. Zagotovljene bodo ugodnejše prometne zveze s turističnimi kraji južno od Dubrovnika, ki so slabše obiskani kot ostali deli jadranske obale.

Komisija je predlagala, da bi začeli graditi sodobne in rentabilne gostinske objekte, predvsem hotele, za graditev katerih niso potrebna posebno velika investicijska sredstva. Turistični strokovnjaki poudarjajo, da bo nujno potrebno zgraditi takšne objekte ob avtomobilskih cestah in v privlačnih turističnih krajih.

Potovalni uradi in jugoslovanske turistične ustanove v tujini bodo zboljšale propagando za toplice, pri čemer bodo poudarjali njihove prednosti za zdravljenje različnih bolezni. Ukrenili bodo potrebno, da bodo večja jugoslovanska mesta bolje obiskana kot doslej.

S popusti v penzionih in olajšavami na prevoznih sredstvih izven sezone bo omogočeno boljše in daljše izkoriščanje zmogljivosti skozi vse leto. Posamezna letovišča, kot Opatija, so podaljšala sezono, medtem ko je v večjem delu ostalih turistična sezona zelo kratka.

Ukrenjeno je bilo že potrebno, da bi odpravili ovire za pospešeni razvoj tujskega turizma, kar v glavnem velja za izdajanje potrebnih dovoljenj in carinske formalnosti. Proučili bodo možnosti, da bi podaljšali potna dovoljenja kar na meji, če bi se tuji turisti predolgo zadržali v Jugoslaviji.

Z letali bo prispelo v Jugoslavijo več tujih turistov kot doslej. Pričakujejo namreč, da bo ugodno urejeno važno vprašanje — da bi letala raznih tujih letalskih družb pristajala na jugoslovanskih letališčih.

Kar zadeva zboljšanje tujskega turizma, so važni tudi predlogi o zgraditvi turističnih objektov v loviščih in na ribolovnih področjih ter o izkoriščanju Donave v tujskem turizmu. V načrtu je tudi zboljšanje pogojev za krajše tedenske izlete tujih turistov iz sosednih dežel — Italije in Avstrije. (Jugopres.)

Če bi Evelina vedela...

Evelina, mlado ameriško dekle iz Detroita, še vedno poizveduje za usodo svojega očeta Morrisa Shassa, čeprav bo kmalu minilo že 14 let, odkar je prejela njegovo zadnje pismo iz Italije.

»Dragi moji...«, je stalo v njem, *»dobro mi je, čeprav preletimo skoraj vsak dan 3000 km... Bil sem ranjen v nogo, vendar je sedaj že vse v redu...«*

Mala Evelina je takrat še komaj znala brati, pa je vendarle vedela, da njen očka misli nanjo.

Potem pa se je nekega decembrskega jutra spet oglasil poštar. Tudi to pismo je prihajalo iz Italije- napisano pa je bilo s tujo pisavo. Poslal ga je njegov prijatelj.

»Draga družina Shass... Morris se s poleta v Nemčijo ni vrnil v oporišče. Skupaj sva se vračala skozi Jugoslavijo, ko so Nemci zadeli in zažgali njegov avion... Videl sem, da je odskočil s padalom in srečno pristal. Drugega ne vem, ker je naša grupa medtem odletela že precej daleč in sem ji moral slediti...«

Nobenega pisma ni bilo več. Žalost in upanje sta polnila srce Shassovih. Tudi po vojni se ni dosti spremenilo, le da se je vojak-pilot Morris Shass uradno znašel v spisku pogrešanih. Vojni ujetniki so se vrnili, njega pa ni bilo. Leta so tekla in Evelina je medtem dorasla. Svojega očeta in njegovega čudnega izginotja pa ne more pozabiti. Ne dvomi več, da je mrtev, hoče pa izvedeti, kako je končal!

PRED 14. LETI

21. novembra 1944 je skupina ameriških letal, ki so se vračala iz Nemčije, spotoma napadla premikalni kolodvor v Zalogu pri Ljubljani. Nemci so besno obstreljevali ameriške lovce. Eden izmed »Thunderboldtov« je bil zadet in se je vžgal. Dolga proga dima se je vlekla za njim, ko se je Morris dvigal v višino in potem z vso silo pikiral, da bi zadušil ogenj. Ni šlo, plameni so že oblizovali kabino. Z zadnjimi močmi je odprl pokrov in odskočil. Padalo se je odprlo...

Štirinajstletni Staretov Franci iz Zaloga je s peščin ob Savi opazoval grmeči »pogovor« letal in topov. Videl je goreče letalo, ki je treščilo v škarpo na levem bregu, nekaj trenutkov kasnaje pa je nedaleč od njega na desnem bregu, na Otokih pri Boštenčnikovem mlinu, pristal pilot.

»Stekel sem k njemu,« pripoveduje Franci, ki ima sedaj že 28 let, »Pilot je bil precej ožgan po obrazu in rokah ter očividno zelo izmučen. Kljub temu mi je z znamenji živahno kazal, da želi čimprej stran, najbrž zato, da ga ne bi ujeli Nemci. Kam z njim? Usmerila sva se proti Periesovemu mlinu. Hotel sem ga začasno skriti tam in potem poiskati aktiviste OF na našem terenu, da bi ga popeljali k partizanom. Srečno sva prišla dober kilometer daleč, ko sva nenadoma srečala Steletovega Franja, ki nama je hitel naproti očividno z namenom, da prestreže pilota. Zahteval je, da ga odpeljeva na njegov dom. Do njegove hiše, ki stoji ob izlivu Ljubljanice v Savo, popolnoma na samoti, smo prišli, ne da bi nas kdo videl. Pilot je bil kljub poškodbam začuda vzdržljiv. Med potjo sem imel čas, da sem si ga nekoliko podrobneje ogledal: bil je visok, vitek, plavih las, mlad, vendar starosti ne morem določiti, ker je imel skoraj ves obraz ožgan. Doma me je Franjo odslovil, pilota skril na podstrešje, meni pa zagrozil, naj ne črhnem nikomur o tem, kar sem videl. Kljub grožnjam sem se skril v bližnje grmovje, da bi videl, kaj se bo zgodilo s simpatičnim Američanom. Franjo je odšel in se čez čas vrnil z domobransko patrolo, ki je preoblečenega pilota pod njegovim vodstvom odpeljala proti Jančam, neznano kam. Potem nisem več slišal o njem.«

DOMOBRANSKI NAREDNIK

Morrisa Shassa Nemci niso dobili v roke, čeprav so ga nemške patrole iskale še nekaj dni po dogodku in dodobra preiskale vse hiše v okolici. Zanimivo pa je, da so ga z Nemci vred na videz »iskali« tudi domobranci. Ni znano, zakaj so domobranci pilota skrivali pred svojimi švabskimi zaščitniki in kaj so nameravali z njim. Nekateri ljudje vedo povedati, da so ga zapeljali celo v bolnišnico, kjer se je nekaj dni zdravil od opeklin, potem pa so ga spet odvlekli v eno izmed svojih postojank v okolici Ljubljane. Stari aktivisti OF na terenu, ki so stvar po svojih močeh zasledovali, trdijo, da je izginil v zgodnji spomladi 1945 neznano kje: morda v podlipoglavskih hribih, najverjetneje pa v zloglasnih belogardističnih klavnicah na Urhu ali v Hrušici.

Kako, kje, zakaj...?

Tega ne ve sedaj tu nihče. Edini človek, ki bi lahko o tem vse povedal, ker je vso zadevo vodil, je... Steletovega Franja, domobranskega narednika, ki je bil tedaj star okoli 40 let, se spominja vsa okolica kot enega izmed glavnih organizatorjev in voditeljev bele garde na tem področju. Sodeloval ali obveščen je bil o vsem početju belogardistov v Hrušici, Podlipoglavu, na Urhu in drugje. Jeseni 1944. leta je pod pretvezo, da ga muči revmatizem, slekel domobransko uniformo in govoril ljudem, »da se ne bo več vojskoval«. Resnica pa je, da je nadaljeval svoje prejšnje početje v še hujši obliki pri »Črni roki«, v družbi kaplana Keteja, Heršegerja in drugih znanih vojnih zločincev. Pred koncem vojne so mu postala tla v domovini prevroča. Pobegnil je na Koroško, kasneje pa mu je uspelo priti v Združene države Amerike. Od ameriških oblasti je dobil azil političnega begunca kot mnogo drugih znanih in neznanih vojnih zločincev. Svoje krvavo življenje v domovini je pogreznil v pozabo in pričel »na novo«. Čez nekaj let je povabil k sebi svojo družino, ki je seveda odpotovala. Frank Stele, kot se sedaj imenuje, si dopisuje s svojimi sorodniki v Zalogu in po pismih sodeč živi v Clevelandu (929. E. 78. St., Ohio) prijetno, nemoteno življenje malega ameriškega kapitalista z nekaj posestvi, dvema avtomobiloma in udobno hišo. Taka je v kratkem življenjska pot moža, ki je — kot vse kaže — kriv smrti Morrisa Shassa in ki je dobil zaščito pred roko pravice — ne, pred roko človečnosti, prav v domovini Morrisa Shassa.

Evelina še vedno poizveduje za tragično usodo svojega očeta. Ne ve, da živi nedaleč od nje ob bregu Erijskega jezera tujec, ki ji lahko vse »pojasni«. Vendar gospod Frank Stele najbrž ne more biti izjema med vojnimi zločinci — čeprav očitno tudi zanj velja pravilo, ki ga beremo na vseh opozorilnih tablah v naravnih parkih: Prepovedano vsakršno vznemirjanje... Morda pa bi ameriške oblasti kljub vsemu temu lahko povprašale ta govoreči zaščiteni objekt, kako in zakaj je skozi njegove roke izginil ameriški državljan Morris Shass?!

S. P.

OKRAJ NOVO MESTO

O šolstvu na Dolenjskem

Tik preden se bodo zaprla vrata vseh šol v okraju, sta oba okrajna zbora OLO Novo mesto še poslušala na svoji zadnji skupni seji obsežno, pa zato nič manj zanimivo in zelo poučno poročilo, ki ga je o reformi šolstva v okraju pripravil Svet za šolstvo pri okrajnem ljudskem odboru. Iz obširnega analitičnega pregleda danes samo nekaj misli o osnovnem šolstvu v okraju.

Da so bili materialni pogoji šol na Dolenjskem izredno slabi še vsa prejšnja desetletja, ni treba znova poudarjati. Ob koncu druge svetovne vojne pa je Dolenjska ob ugotavljanju vojne

Ob desetletnici novomeškega učiteljišča je priredila taborniška družina prijateljev Krke na šoli tridnevni propagandni tabor ob Portovem gozdičku pri Krki. Kuhinja seveda ni manjkala, kako bi vendar taborniki brez nje, če gre zares, in kar za tri dni...

škode lahko ugotovila še večje razdejanje in opustošenje že tako skromnih dotedanjih šol:

Med 95 predvojnimi šolami jih je bilo leta 1945 kar 29 požganih ali porušenih, 11 zelo demoliranih, 31 jih je ostalo vsaj za silo ohranjenih, 7 je bilo neuporabnih zaradi dotrajanosti, 18 šol pa je moralo iskati gostoljubja v zasebnih hišah, gasilskih domovih in celo v farovžih.

Praznih rok in ob ogromnih potrebah tudi povsod drugod prva povojna leta ni bilo moč takoj postaviti vseh šol. Oblast, učitelji, mladina in člani množičnih organizacij pa so vendarle navzlic vsemu pomanjkanju veliko naredili, saj je bilo v približno 10 letih obnovljenih 19 šol, 11 razbitih šol so ljudje spet usposobili za pouk, za silo so preuredili v šole 5 drugih poslopij, začeli pa so tudi 9 novogradenj. Vsa ta leta pa je bilo šolstvo s svojimi potrebami (prostori, učila, oprema itd.) vendarle nekako odrinjeno. Lahko bi rekli, da je razumelo težave nastajajoče industrije in potrebe razvijajočega se gospodarstva v okraju. Pri tem ni pozabilo svojih vedno večjih potreb, a ker zanje ni bilo nikoli dovolj sredstev, so zdaj mnoge izmed teh potreb prerasle v zahteve, ki jih v interesu otrok in njihove vzgoje podpira vse ljudstvo.

Reforma šolstva predvideva v okraju že z jesenskim šolskim letom 16 popolnih osemletk:

V novomeški občini 5 (dve v Novem mestu, po ena v Mirni peči, Stopičah in Šmarjeti), v občini Črnomelj 2 (Črnomelj, Vinica), v občini Mirna dve (Mirna, Šentrupert), po eno pa v Kostanjevici, Metliki, Mokronogu, Straži-Toplicah, Šentjerneju, Trebnjem in Žužemberku. Da pa bi to uresničili, bo v Novem mestu nujno potrebna gradnja vajenske šole. Tako v Šmarjeti in Mirni peči sta sedanji šoli stari vsaka nad 100 let; šmarješka ima že vsa leta dve učilnici v privatni stavbi. V obeh krajih bi morali z etapno graditvijo postaviti novi osnovni šoli. V Stopičah gradijo šolo že enajst let in bi jo bilo treba zdaj vendarle dograditi. To velja tudi za šolo na Vinici in v Šentrupertu. Čez sto let je stara tudi šola v Trebnjem; tudi ta že davno ne ustreza več sodobnim potrebam in bi morali zgraditi novo. Nove prostore ali obnovitev gradu terjajo potrebe tudi v Metliki, na Mirni pa bi morali dozidati dve učilnici. Dozidavo terja tudi šola v Dolenjskih Toplicah, nujno pa potrebuje novo šolo še Šentjernej, ki ima zdaj šolske učilnice v različnih zasebnih, neprimernih stavbah.

Če bi takoj uresničili naštete naloge — kar pa seveda ne bo mogoče, ker toliko sredstev v okraju ni — bi ustvarili osnovne pogoje za reden pouk osemletk v dveh izmenah. Pri tem ostanejo odprti seveda še vsi problemi nižje organiziranih šol in tistih šol, ki še vedno gostujejo v zidanicah, kleteh in barakah! Na to bodo morale misliti občine in podjetja; nihče ne bo prehiteval časa v okraju, vendar pa reforma šolstva ne sme ostati zgolj skrb učiteljstva. Potrebna bo izdatna pomoč vseh činiteljev, da bodo šole na Dolenjskem dobile dovolj učiteljev, redne, čeprav še vedno skromne proračune, postopno nove učilnice in opremo, šolska igrišča in telovadišča, najnujnejša učila, šolske vrtove in šolske kuhinje.

K.

Sem ter tja po okraju

● **Okrajno komunalno banko** bodo po ponovnem sklepu zadnje seje OLO Novo mesto vendarle ustanovili, čeprav kot zadnjo okrajno komunalko v Sloveniji. Morala bi zaživeti že lani, pa ni, navzlic veljavnemu sklepu OLO. Podoba je, da med okrajem in novomeško občino vse doslej glede tega važnega sklepa še ni prišlo do sporazuma. Po grobi cenitvi nekaterih strokovnjakov je imel okraj zavoljo tega vsak mesec dva do tri milijone dinarjev manj dohodkov. V novo okrajno komunalno banko se bodo zdaj včlanile tudi komunalne banke novo priključenih občin bivšega okraja Trbovlje.

● **VI. zleta bratstva in enotnosti,** ki bo letos v Šisku od 19. do 22. junija in na katerem bo sodelovalo kakih 12.000 članov iz 13 okrajnih zvez Partizana, se bo udeležilo tudi približno 60 članov novomeške okrajne zveze TVD Partizan. Nastopile bodo predvsem izbrane športne ekipe za odbojko, tenis, namizni tenis, rokomet in lahko atletiko.

● **Prve proslave v počastitev Sutjeske** bodo v nedeljo, 22. junija na Vinjem vrhu nad Belo cerkvijo (pri Barboričevi zidanici) in na Oštrcu nad Kostanjevico. Pripravili sta jih občinski organizaciji Zveze borcev iz Šentjerneja in Kostanjevice. Po govorih in kulturnih sporedih bodo partizanski mitingi.

● **Ekonomsko srednjo šolo** nameravajo ustanoviti v Novem mestu že to jesen. Nova bodoča popolna srednja šola sprejema prošnje za sprejem do 20. avgusta, sprejemni izpiti iz matematike, slovenščine in zemljepisa bodo pa konec avgusta. Ker bo vajenska šola učencev v trgovini prestavljena v Brežice, bo imela nova šola za začetek dovolj prostora, ni pa v zadregi tudi s kadri. Razen Tehniške srednje šole na Vidmu-Krškem bo to druga, za okraj prepotrebna strokovna šola na Dolenjskem.

● **Na Brezovici pri Šentjerneju** so začeli graditi prvo sušilnico za hmelj na Dolenjskem.

● **V Kostanjevici na Krki** bo do nedelje, 22. junija odprta zanimiva razstava Ljudske tehnike, ki nazorno kaže, kaj vse danes otroci v šoli zvedo in delajo. Posamezni krožki Ljudske tehnike na šoli razstavljajo vrsto izdelkov, hkrati pa jih na razstavi tudi sproti izdelujejo.

Doslej 6 zadružnih zvez

Na nedavnem 7. rednem občnem zboru okrajne zadružne zveze v Novem mestu, katerega so se udeležili predstavniki 19 kmetijskih zadrug iz novo priključenih občin Brežice, Sevnica, Senovo in Videm-Krško, so razpravljali delegati zadrug tudi o novi organizaciji zadružnih zvez na Dolenjskem. Sprejeli so predlog upravnega odbora OZZ, da bosta tudi doslej obstajali v okraju kmetijski proizvajalni zvezi v Črnomlju in v Brežicah.

Gospodarska poslovna zveza v Novem mestu bo iz svojega dosedanjega delovnega območja izpustila celotno Mirensko dolino, v Trebnjem pa bodo ustanovili novo Gospodarsko poslovno zvezo za področje občin Mokronog, Mirna in Trebnje.

Doslej je bila v okraju tudi Gozdarsko-lesna poslovna zveza s sedežem v Novem mestu, zdaj pa se ji pridruži podobna poslovna zveza v Sevnici. Člani OZZ kot strokovnjaki menijo, da imata zaradi razsežnosti področja in znatnih gozdnih površin ter dovolj dela pri organiziranju in povezovanju lastnikov gozdov s kmetijskimi zadrugami. Gojenje in varstvo gozdov, nadaljnji promet z lesom in delo okrog gozdnih cest in potov, vse to narekuje, da bi tudi vnaprej imeli v razširjenem okraju obe gozdarsko-lesni poslovni zvezi. Sevniški naj bi priključili še gozdove v občinah Mokronog in Kostanjevica-Podbočje.

Učna mesta zasedena

Težave z vključevanjem vajencev v uk

Letos imajo v Trbovljah precejšnje težave z vključevanjem vajencev v uk. Lani so vključili v obrt, industrijo in trgovino 126 vajencev in tako so bila skoraj vsa učna mesta zasedena. Doslej je pri referentu za delo pri občinskem ljudskem odboru javljeno samo 12 prostih učnih mest in to 11 v trgovini in eno mesto v brivski stroki. Prošenj pa je že sedaj okrog 68. Posebno kočljivo je dobiti učna mesta za dekleta, za fante je več možnosti. Samo v industrijsko kovinarsko šolo bodo sprejeli okrog 50 učencev in prav toliko v rudarsko šolo. Nekaj učnih mest je na razpolago tudi pri elektrarni in strojnem mizarstvu. Poglavje zase pa je predpisana izobrazba, katero mnogi prijavljenci nimajo. Največ mladincev se želi izučiti v kovinski stroki. Kljub vsem težavam pa zagatavljajo na občini, da bodo tudi letos vključili v uk 40 vajencev in 25 vajenk. Za uk in zaposlitev žensk pa bo treba nekaj ukreniti. Precejšnja olajšava bo izgradnja nove opekarne pri trboveljski termoelektrarni, kjer bodo iz pepela izdelovali opeko, zaposlili pa bodo predvsem delavke. Tudi manjša kartonažna tovarna, o kateri zdaj govore, bi omilila problem zaposlovanja žensk.

Jubilejni koncert zasavskega rudarskega pevskega zbora

V Zasavju obstaja več pevskih zborov, čeprav je pomanjkanje dobrih pevovodij občutno — Nekatere zasavske pevske zbore vodijo pevovodje iz zunanjih krajev

Med trdožive pevce štejemo rudarje iz zagorske doline, ki so si ustanovili v rudarskem naselju Kisovcu lasten pevski zbor zato, da bi se pevsko izživljali in kulturno razvijali. Tako je nastal Loški glas pred 30 leti in zdaj bodo imeli v soboto, 21. junija v Kisovcu pomembno pevsko slavje.

Za koncert jih hodi pripravljat domačin, sin zagorskega rudarja, prof. Drago Korošec, ki vodi petje na Tehniški srednji šoli v Ljubljani, razen tega pa poučuje še zbor slepih in vodi še tri druge pevske zbore. Sam je začel nastopati pri loškem zboru kot mlad učitelj. Ko je bilo dirigentovemu bratu Vladku 14 let, je pritegnil k Loškemu glasu še njega. Pevci Loškega glasa iz Kisovca so ponosni, da je vodila Vladka Korošca umetniška pot iz knapovske doline na gledališke deske ljubljanske Opere.

V času NOB je šla večina pevcev Loškega glasa v partizane in mnogi se niso vrnili. Njim v spomin bodo zapeli na sobotnem koncertu nekaj delavskih pesmi. Za uvod pa bodo zapeli himno, ki jim jo je svoj čas posvetil skladatelj Zorko Prelovec.

Pevski zbor Loški glas, ki je odsek domačega kulturno prosvetnega društva »Svoboda«, ima trenutno moški in mešani pevski zbor, ki bosta nastopila s pestrim sporedom in dokazala uspehe črnih rudarjev, ki so predani petju in imajo trdno vero, da je kulturno izživljanje potrebno tudi ljudem, ki rijejo v brezsončnih rovih med premogovimi skladi.

K jubileju želimo članom Loškega glasa še mnogo uspehov in jubilejev! Pa tudi njihovemu pevovodji tov. Dragu Korošcu, popularnemu partizanskemu skladatelju — avtorju himne XV. brigade, J. Z.

OKRAJ KRANJ

Žiri bodo dobile zdravstveni dom

Ena najvažnejših nalog perspektivnega plana občine Žiri bo dokončna izgraditev Zadružnega doma, ki ga postopno grade že od leta 1948. Zadružni dom v Žireh je med največjimi zadružnimi domovi v Sloveniji. Grajen je še po takratnih gigantskih in širokopoteznih načrtih, ki požirajo denar, ne da bi se na zgradbi kaj dosti poznalo. Morda bi za Žirovčane zadostoval manjši, predvsem pa s preprostejšimi in racionalnejšimi izvedbami projektiran zadružni dom; toda ker so ga začeli graditi in so teh deset let vsako leto investirali vanj precej sredstev, so glavne težave že prebrodili.

Ko bo Zadružni dom gotov, bodo v njem imele svoje mesto vse glavne ustanove Žirov in bo Dom tako postal pravo središče žirovske občine. V domu ima svoje poslovne prostore Kmetijska zadruga, tu so trgovine, mlekarna, mesarija, pekarija, vanj se je preselil že tudi Občinski ljudski odbor, pa tudi vse politične organizacije so dobile v njem svoje prostore. Razen tega bo v domu tudi 11 stanovanj, izmed katerih jih bo osem dogotovljenih že letos.

V zadružnem domu bo razen tega tudi Zdravstveni dom, ki ga doslej niso imeli. Pravzaprav Zdravstvenega doma ne bi bili dobili tako hitro, če Zadružni dom ne bi bil tako velik, da so zdravstvu lahko odstopili kar cel zadnji del zgradbe. Investicije za Zdravstveni dom znašajo okrog 10 milijonov. Računajo, da bo Zdravstveni dom lahko služil svojemu namenu že letos. Za njegovo dokončno ureditev je letos prispeval 4 milijone tudi Okrajni zavod za socialno zavarovanje.

Največ skrbi pa povzroča Žirovčane kulturna dvorana v Zadružnem domu. Že pred dvema letoma so se obrnili na prebivalce za samoprispevek. Delavci so prispevali vsak po 500 dinarjev, kmetje pa les in prevoze. Letos bo občina dala še 3 milijone, tako da bo do zime dvorana vsaj vselijiva. Čez počitnice bo pri delu pomagala tudi mladinska delovna brigada. Za ureditev dvorane bodo potrebovali še približno 15 milijonov sredstev. Računajo, da bodo od te vsote prebivalci prispevali v obliki denarnih prispevkov, lesa, prevozov in prostovoljnega dela približno 10 milijonov.

Tako bo do leta 1961 Zadružni dom končno dograjen. Od celotne vrednosti investicij bodo prebivalci prispevali približno dve tretjini v obliki samoprispevka. V tem, da bo dom koristil vsem občanom, pa bodo Žirovci našli zadoščenje za svoj trud in vztrajnost.

Kr.

Dolenjska spominu Sutjeske

Bolj ko se bliža letošnji Dan borca in z njim slavje na Sutjeski, večje je zanimanje za prireditve, posvečene 15-letnici bojev in zmag na tej »reki smrti in življenja«, partizanske odločnosti in neizčrpne tovariške požrtvovalnosti. Skoraj v vseh šolah v novomeškem okraju so medtem profesorji rezervni oficirji, člani Zveze borcev in ostali prosvetni delavci govorili mladini o bojih za časa IV. in V. sovražnikove ofenzive. Več predavanj za odrasle bo še ta mesec v raznih krajih, posebej pa bodo preštudirali operacije teh bojev rezervni oficirji in podoficirji v svojih organizacijah.

Posebni pripravljalni odbori, v katerih so v vseh občinah člani ZB in ZROJ, razen njih pa tudi predstavniki ostalih množičnih organizacij, skrbe za spored proslav in prireditev, ki bodo pred 4. julijem. Tu sodelujejo prosvetna, telesnovzgojna in ostala društva. Tako bo n. pr. Invalidski pevski zbor v Novem mestu dotlej priredil pet koncertov v oddaljenih partizanskih vaseh in zaključno akademijo v Novem mestu. 29. junija bodo v Novem mestu odprli razstavo slik akademskega slikarja Vlada Lamuta »Po poteh V. ofenzive«, ki bo odprta do Dneva vstaje slovenskega ljudstva. Hkrati bodo v Novem mestu pripravili razstavi dokumentov iz bitk na Sutjeski in razstavo knjig ter brošur, ki pišejo o IV. in V. ofenzivi.

Občinski odbori ZB bodo v tem času odkrili tudi več spomenikov, spominskih plošč in urejenih partizanskih grobišč. Tako nameravajo v Kostanjevici 4. junija odkriti spomenik talcem in padlim borcem. Na novo urejenih grobiščih bodo pred praznikom slovesnosti tudi v Komarni vasi, v Grobljah, v Smolenji vasi in v Šmarjeti. Zveza borcev v Šentrupertu že dalj časa pripravlja partizanski spomenik, ki ga bodo odkrili za Dan borca. Spominske plošče bodo odkrile krajevne in občinske organizacije ZB na Miklarjih, Prežeku, Kiri, v Podgradu in Bršljinu. Povsod bodo ob teh priložnostih tudi partizanski mitingi, na katerih se bodo spominjali bojev na Sutjeski. Patrole starih borcev bodo obšle kraje, pomembne v letih NOB, in se udeležile slovesnosti ob odkritjih spomenikov in plošč. Zveza borcev pripravlja take pohode tudi na Debenc, Vinji vrh in Smuko nad Semičem.

V vrsto teh proslav sodijo tudi izleti mladine v partizanske kraje. Tako so otroci padlih borcev, ki so v novomeških šolah, obiskali Bazo 20 na Rogu in tamkajšnja grobišča padlih partizanov. Dolenjski taborniški svet pa je organiziral dvodnevni pohod 31 tabornikov po poteh I. belokranjske čete skupno z nekaterimi prvoborci.

Proslav na Tjentištu v Bosni se bo udeležilo iz novomeškega okraja 60 ljudi; med njimi bo 6 udeležencev bojev na Sutjeski, 29 članov Zveze borcev in 25 brigadirjev z avto ceste. Ob odhodu iz Novega mesta bodo priredili manjšo slovesnost.

Gorenjska naj bi imela svoje mlinsko podjetje

S seje ObLO Kranj

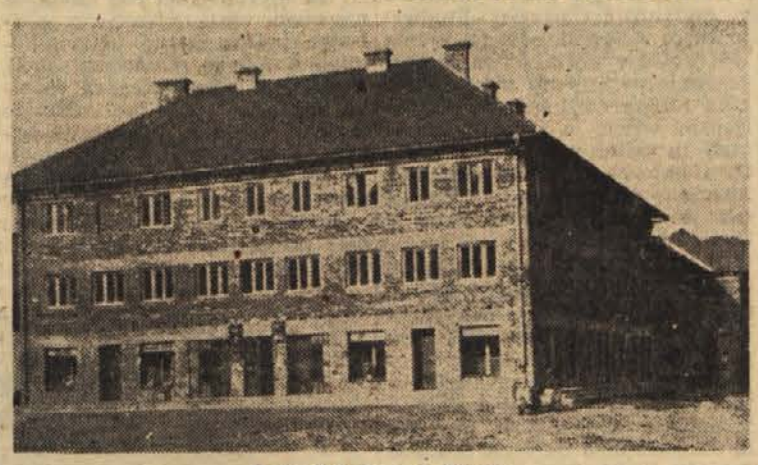
Na zadnji seji je Občinski ljudski odbor Kranj potrdil osnutek perspektivnega plana okraja Kranj, ki je bil pred tem že v predhodni razpravi na Okrajnem ljudskem odboru. Žal k predlaganemu osnutku načrta odborniki niso dali nobenih pripomb, čeprav bi bilo nedvomno koristno razpravljati o mnogih problemih, začenši s prekomernim zaposlovanjem delovne sile, o razširjanju uslužnostne obrti, tarifni politiki, o kooperaciji med podjetji itd.

Med drugimi vprašanji so na tem zasedanju znižali vodarino za industrijo od dosedanjih 160 dinarjev na 60 dinarjev za kubični meter vode. Ustanovili so tudi Upravo vodovodov za območje občine in sprejeli Odlok o načinu poslovanja podjetja »Vodovod«.

V razpravi o pripojitvi mlinskega podjetja »Klasje« v Kranju k centralnemu podjetju v Ljubljani v okviru nameravane centralizacije mlinske industrije je občinski zbor proizvajalcev soglasno zavrnil predlagano pripojitev in sklenil, da je treba z republiškimi organi za blagovni promet pregledati možnosti za ustanovitev enega mlinskega podjetja na Gorenjskem namesto dosedanjih treh podjetij (v Lescah, Kranju in Škofji Loki). Isti sklep je sprejel tudi občinski zbor. Odborniki so poudarili, da ni pravilno, ker je republiško združenje za mlinsko industrijo pripravljalo združitev brez vednosti in sodelovanja občinskega ljudskega odbora in tudi okrajnega ljudskega odbora.

Na tej seji so imenovali tudi direktorje nekaterih podjetij. Za direktorja tovarne »Tiskanina« je bil imenovan tovariš Dušan Horjak, za direktorja tovarne »Planika« tovariš Ciril Bren, za direktorja »Komunalnega servisa« pa Janko Vogrič.

Kr

Zadružni dom v Žireh

Z MARIBORSKIH ZATOŽNIH KLOPI

Trije strahotni uboji

Pred Okrožnim sodiščem v Mariboru so se zvrstile v kratkem času tri obravnave, ko so se zaradi hudega kaznivega dejanja — uboja, moralo pred sodiščem zagovarjati tri ženske: Prva je bila Marija Tušek, ki je ubila svojo teto Ano Vencelberger, druga je bila Terezija Büki, ki je ubila svojega moža in končno Frančiška Lah, ki je tudi v razburjenosti usmrtila svojega moža.

Marjana Tušek iz vasi Ilovci pri Ljutomeru je že dalj časa živela v nudem sovraštvu s svojo teto Ano Vencelberger. Stalno sta se prepirali in pretepali. V začetku marca pa je pri Tuškovi dozorel strahoten naklep, da bo svojo teto ubila. Ni imela za to nikakega pravega razloga, ali pa ga vsaj ni hotela na sodišču povedati. Ko je po večerji teta odšla v svojo sobo, jo je v predsobi Tuškova pričakala v zasedi, ji planila za vrat, jo davila in vrgla na tla, kjer je ta, iz veže jo je nato za noge vlekla v bližnji vinograd, kjer je še živo Vencelbergerjevo s pripravljenim nožem za obrezovanje repe še trikrat zabodla v vrat. Da bi zabrisala krvne sledove je pokojnici ovila okrog vratu vrečo in jo nato odvlekla v bližnji rudarski jašek, kamor je truplo odvrgla in preko odprtine nametala nekaj trnja. Na obravnavi je Tuškova svoje dejanje prostodušno in brez vsakega kesanja priznala in trdila, da se je pač hotela svoje tete znebiti, ker je bila nekoliko vinjena.

Drugi primer se je odigral v Prekmurju. Terezija Büki je bila skrbna in nad vse pridna žena. Njen mož Jožef pa je bil znan nasilnež in pijanec. Bil je sicer dober delavec, a je vse svoje prejemke zapil, doma pa družini zmeraj grozil. Ko je konec leta 1957 Jože Büki prišel popolnoma pijan domov in začel družino pretepati, je Terezija Büki hotela nasilneža odvrniti od sebe z nožem. Pri tem pa mu je 7 cm dolg nož zasadila v desno stran prsi in mu presekala glavno žilo, tako da se je Jože Büki zgrudil mrtev na tla. Bükijeva je svoje dejanje brez pridržka in skesano priznala, sosedje pa so kot priče pripovedovali o strašnj pobesnelosti pokojnika, kadar je zlostavljal svojo družino.

Leta 1957 je 25-letna posestnica Frančiška Lah na dvorišču svoje stanovanjske hiše na Račkem vrhu pri Radgoni s kolom udarila svojega moža Jakoba Laha s tako silo po hrbtu, da se je zgrudil na tla. Potem ga je še večkrat udarila po glavi in mu prizadejala tako hude poškodbe, da je Jakob Lah še istega dne umrl. Tudi Jakob Lah je prišel nesrečnega dne vinjen domov in začel v pijanosti ženi očitati najrazličnejše stvari. Končno je v njo vrgel z vso silo neko poleno. Lahova se je umaknila, toda Jakob Lah jo je začel zasledovati z nekim vinogradniškim kolom. Tedaj so Lahovi odpovedali živci, ko je Lah dvignil nad njo kol, ga mu je iztrgala in z njim z vso silo udarila moža po glavi. Tudi Lahova je na sodišču svoje dejanje odkritosrčno priznala.

Sodišče je spoznalo vse tri obtoženke za krive in je obsodilo Marijo Tušek na 10 let strogega zapora, Terezijo Büki na 2 leti strogega in Frančiško Lah na 2 leti in 8 mesecev strogega zapora. Ti trije uboji jasno govore, da je v nekaterih krajih Slovenije alkohol še mogočen gospodar, ki povzroča strahotne družinske tragedije. Posebno značilno pa je, da so bili vsi trije uboji izvršeni v murskosoboškem okraju. — n. o.

Od vsepovsod

Več kot 4000 organiziranih zadružnic

Pri kmetijskih zadrugah v celjskem okraju obstoja 59 sekcij žena zadružnic, v katerih je včlanjeno več kot 4000 žena. Omenjene sekcije zmeraj bolj usmerjajo svojo dejavnost v reševanje skupnih zadružnih vprašanj na vasi, predvsem še za večjo proizvodnjo. Že lani je 1335 članic začelo vzrejo čistopasemskih kokoši, 562 vzrejo čistopasemskih plemenskih svinj itd. Priredile so tudi 220 strokovnih tečajev in predavanj. — K.

Obletnica mariborskega akvarija

Ta teden praznuje mestni akvarij v Mariboru petletnico obstoja. To je eden najlepše urejenih akvarijev na Balkanu. Začeli so v skromnih razmerah, zdaj pa so že zelo razširili svojo dejavnost in to zlasti pri gojitvi ribjega zaroda in povečanju oddelka za morsko favno. V številnih akvarijih je 70 vrst rib iz vseh morij sveta. Ker imajo dovolj prostorov na razpolago, bj akvarij radi še povečali. Pri tem računajo na pomoč pristojnih činiteljev.

V minulih petih letih so našteli okoli 320.000 obiskovalcev iz raznih krajev naše države, med njimi pa je bilo tudi precej tujih gostov. Mnogi obiskovalci so se v knjigi vtisov pohvalno izrazili o urejenosti in razstavljenih primerkih iz podvodnega sveta. Posebno zanimanje vzbujata dva aligatorja, ki so jih prejeli iz newyorškega akvarija, med zanimivosti pa se uvršča tudi morska želva in še kaj. V teh dneh obiskuje akvarij precej ljudi. Vstopnice bodo izžrebali in razdelili nekaj lepih dobitkov.

Samoprispevek stanovalcev

Pionirski hišni svet v stanovanjskem bloku Mariborske tekstilne tovarne v Maistrovi ulici je zbral nekaj tisoč dinarjev za namestitev športnih naprav. Da bi staršemski svet laže reševal svoje naloge, nujno potrebuje reden vir finančnih sredstev. Zato so stanovalci v blokih uvedli samoprispevek, ki ga bodo dajali vsak mesec.

V Celju nastopilo več kot 300 godbenikov

Ob 50. obletnici ustanovitve godbe na pihala železničarskega prosvetnega društva »France Prešeren« v Celju je bila minulo soboto in nedeljo lepa slovesnost. Mimo slavnostne seje v prosvetni dvorani bivšega kina DOM sta bila v soboto zvečer ter v nedeljo dopoldne dva uspela koncerta. Na nedeljskem koncertu v Mestnem parku je sodelovalo 8 godb na pihala z več kot 300 godbeniki. Jubilej najstarejše celjske godbe so počastile s svojim gostovanjem železničarske godbe na pihala iz Splita, Ljubljane, Maribora in Zidanega mosta ter godbi Tovarne emajlirane posode in Železarne v Štorah. Nekaj godbenikov društva »France Prešeren« je prejelo priznanje, ker sodelujejo v godbi več kot 25 let. Razen tega so dobili priznanje tudi trije ustanovni člani te godbe. — F. K.

V turizmu poudarek na zasebnih sobah

S perspektivnim planom žirovske občine bodo poskušali doseči napredek tudi v turizmu. Pred leti so sicer nameravali urediti v Zadružnem domu hotelske sobe in gostilno, vendar so to misel opustili. Odločili so se za ureditev že obstoječih gostinskih lokalov, tako da bodo le-ti sposobni nuditi gostom primerno postrežbo. Namesto da bi gradili hotelske sobe, pa bodo poiskali rešitev z zasebnimi sobami. Zaenkrat še nimajo nobene evidence o številu zasebnih turističnih ležišč, ker doslej ljudje niso hoteli oddajati sob zaradi strahu pred obdavčenjem. V ta namen bo občina najprej izdala ustrezni odlok o oddajanju privatnih sob, v katerem bodo prebivalci imeli zagotovilo, da oddajanje sob ne bo vplivalo na davek. Računajo, da bodo s privatnimi turističnimi ležišči lahko krili potrebe domačega turizma.

Turizmu pa bo koristila tudi komunalna ureditev, ki je predvidena v perspektivnem planu. V načrtu imajo asfaltiranje ceste skozi vsa naselja od Dobračeve do Žirov. Sámo asfaltiranje bo izvedla Republiška uprava za ceste, občina bo pa prevzela na svoje rame ureditev kanalizacije. Ta dela naj bi bila zaključena leta 1960. — Kr.

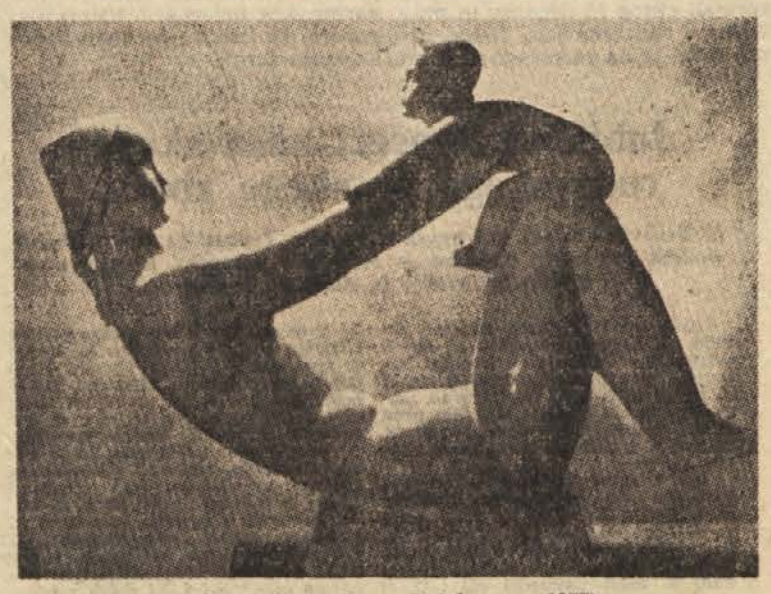
Novi predsednik ObLO Škofja Loka

Ker je bil dosedanji predsednik ObLO Škofja Loka Sveto Kobal izvoljen za podpredsednika Okrajnega ljudskega odbora Kranj, so na zadnji seji ObLO Škofja Loka izvolili za novega predsednika občine tovariša Jožeta Nastrana, direktorja trgovskega podjetja »Loka« iz Šk. Loke.

Slovenski triptihon v hrvaščini

KETTE - MURN - KOSOVEL

Nedvomno zanimiva zamisel: Kette, Murn, Kosovel — trije zgodaj umrli pesniki, iste starosti, trije veliki pesniki, trije moderni pesniki. Moderni v svojem času in moderni tudi danes, v prvem desetletju druge polovice dvajsetega stoletja. Zagrebška založba Lykos, ki se je specializirala za izdajanje pesniških, predvsem sodobnih zbirk, je kot tretji zvezek svoje redne zbirke »Antologije« izdala te dni krajši izbor iz lirike

Lojze Dolinar: Igra (bel kamen, 1957)

Dragotina Ketteja, Josipa Murna-Aleksandrova in Srečka Kosovela. Knjižica nosi simbolični naslov: Triptihon.

Prevajalec Vladimir Gerić je iz obsežne lirike velike trojice odbral in prevedel 78 pesmi, od tega 18 Kettejevih, 23 Murnovih in 37 Kosovelovih. Knjigi je dodan še kratek oris življenja in dela treh pesnikov. Napisal ga je T. Lj., poslužujoč se podatkov — kot je navedeno v opombi — navedenih v »Zgodovini slovenske književnosti« Stanka Janeža.

Slovenci smo navajeni, da hvaležno pozdravimo sleherni prevod iz naše književnosti, posebno še iz poezije. Največkrat že samo zato, da se je prevajalec sploh spomnil naše literature. S takim, nekako že ustaljenim občutkom seže človek tudi po Triptihonu. Tudi jaz sem bil te male antologije izredno vesel, manj navdušen pa sem bil, ko sem jo prebral.

Vladimir Gerić se je nedvomno potrudil, nekateri stihi, kitice in pesmi mu zvene prijetno in v njih je ostalo marsikaj od izvirnika. Dokaj več pa je primerov, ko se je prevajalcu zmuzniilo iz rok prav tisto, kar dela poezijo Ketteja, Murna in Kosovela veliko, svežo in neponovljivo.

Najprej: težko je prevajalcu očitati, da ne bi poznal pesnikov, ki jih je prevajal, tudi vrednost posameznih pesmi mu je najbrž znana, čeprav antologija ne daje vedno tega občutka. Gerić je najbrž dlje časa prevajal iz poezije omenjenih treh pesnikov, potem pa zbral skupaj, kar je imel pač prevedenega, in izdal v mali antologiji. Samo tako si namreč morem razlagati, da nekatere najboljše, resnično antologijske pesmi niso zastopane. Edini kriterij, ki bi ga bilo mogoče razbrati, je prizadevanje za nekak razvojni prikaz pesniške ustvarjalnosti treh pesnikov. Ta kriterij je morda še najbolj dosledno izpeljan pri Ketteju, nekoliko manj pri Kosovelu, skoraj popolnoma pa odpove pri Murnu. In če ostanemo kar pri Murnu: v antologiji ni njegovih znanih pesmi, kot so Kedar pomlad v deželo hodi, Šentjanževo, Ko dobrave se mrače, Pesem o ajdi, Želja po nevesti, Pesem o klasu, Vlahi, itd. Če izvzamemo »Fin de siècle«, »Trenutek« in še katero, Murn res ni zastopan s tistim, zaradi česar ga prištevamo med vrhove slovenske poezije.

Največ poudarka je prevajalec dal Kosovelu. Zastopan je s približno toliko pesmimi kot Kette in Murn skupaj. To gre predvsem na račun Kosovelovih revolucionarnih pesmi, kot so pesmi iz cikla Rdeči atom in druge, ne da bi seveda prevajalec prezrl Kosovelove kraške motive in druge razpoloženjske pesmi. Poudarek na liriki Kosovela je simptomatičen, najbrž noben slovenski pesnik ni doživel v tem desetletju po vojni med Srbi in Hrvati tolikšne pozornosti — ki se je kazala in se še kaže v številnih prevodih — kot prav Srečko Kosovel, ki je po svojem duhu, vsebini in obliki še najbližji moderni jugoslovanski poeziji, oziroma njenim težnjam. Najbrž je bil tudi prevajalec v intimnejšem odnosu z njegovo poezijo, kajti izbor, ne samo da je širši, vtis imam, da je tudi boljši kot pri Murnu in Ketteju, in celo, da je prevod Kosovelovih pesmi boljši.

Prevajati pesmi seveda ni lahak posel, posebno pa ne pesmi zelo znanih pesnikov, ko pri branju prevoda nehote prisluhnemo melodiji izvirnika. Zato smo v takih primerih najbrž kritični do prevajalcev in zahtevamo od njih morda več, kot zmorejo dati. Gerić je najboljši v nerimanih pesmih in v daljšem stihu sploh, rimani in kratki slovenski verz sta mu delala velike preglavice, ki jim je bil le malokdaj kos. Naj za primer navedem zadnjo kitico prve pesmi v antologiji, Kettejeve balade »Skozi gozd je šel« (v knjigi Zbranih del ima pesem naslov: Melanholične misli): Zašumjelo stablo / granama oko njega / i spustilo se do njega ... / Sad više nije sam ... / Pomalo se dani, / on visi na grâni. / za slovensko: Zašumelo je / in se znižalo / in se mu približalo ... / Vzelo k sebi ga, / in nič več ni sam ... / Zdaj visi na veji tam. / In še en primer iz Ketteja, iz soneta Na očtevem grobu: Pokaži, grobaru, u travi zelenoj / gdje leži grob uz grmak čempresov / za slovensko: Povedi, mračni me grobar, s seboj / na zéleni, na senčni grob njegov /. Ali pri Kosovelu, prav tako pri prvi pesmi, zadnji verz: Prasak hica se počinje gubiti, za slovensko: Streli se v daljo gubijo. Ali pri pesmi Večerja: A momak uzima kapu / i u selo ode na čas / za slovensko: In fant vzame jopo / in gre na vas.

Teh primerjav seveda nisem delal iz nekakšne malicioznosti, temveč zato, da dokumentiram zgornjo trditev, da je Gerićev prevod marsikje le preveč ohlapen in samo prevod, ne pa tudi pesniški prevod. To beležim tudi zato, ker sem bral v zagrebški Republiki in beograjskem Delu kakih deset resnično dobro prevedenih Kosovelovih pesmi izpod peresa pesnika Grigora Viteza.

Pa še nekaj. Zelo neprijetno učinkujejo nekatere netočnosti in površnosti v beležkah, tako je na primer Zupančič dosledno pisan z mehkim končnim ć, o Kosovelu je rečeno, da je zapustil kakih sto pesmi, čeprav jih je v prvi knjigi Zbranega dela blizu 350, v slehernem slovenskem citatu v teh beležkah so tiskovne napake, itd. Z drugimi besedami: škoda. Zamisel je bila odlična, realizacija ji ni bila kos. Ti pomisleki sloné, kot rečeno, morda na preveliki občutljivosti ob poznavanju slovenskega teksta, ki ga srbohrvatsko beroče občinstvo najbrž tako dobro ne pozna in bo zato morda tudi z večjim razumevanjem sprejelo to sicer simpatično zbirko.

Ciril Zlobec

»SHAKESPEARE V ANGLEŠKEM GLEDALIŠČU« NA RAZSTAVI V LJUBLJANSKI DRAMI

Sinoči ob 18. uri so v foyerju ljubljanske Drame odprli razstavo »Shakespeare v angleškem gledališču«. Ob otvoritvi so spregovorili direktor Drame Slavko Jan, naš najboljši poznavalec Shakespeara dr. Bratko Kreft ter direktor Britanskega sveta v Zagrebu g. Thomson. Razstavo je organiziral Britanski svet v Zagrebu ob sodelovanju naše komisije za kulturne stike s tujino. Razstava je potujoča in je bila še prej odprta v Beogradu in Zagrebu, iz Ljubljane pa bo odšla na pot po Evropi. Razstava je dokumentarnega značaja, vsebuje zgodovinski pregled uprizoritev Shakespearovih del na angleškem odru od začetka pa do današnjih dni, razdeljena pa je v dva dela: v dokumentarno slikovni in knjižni, ki je še posebno zanimiv, saj s svojimi številnimi knjižnimi publikacijami (okrog 100 primerkov) nudi lep pregled angleške shakespearovske dejavnosti.

PODJETJA MECENI KULTURE?

VELIKI NAČRTI MUZEJA NARODNE OSVOBODITVE

Pravzaprav brez vprašanja. Muzej narodne osvoboditve je zasnoval svoj načrt na prepričanju, da bo v naših podjetjih našel velikodušnega mecena, ki mu bo omogočil realizacijo enega največjih načrtov, namreč širokopotezno zasnovano edicijo fotografskih posnetkov iz naše revolucije.

Muzej narodne osvoboditve je doslej zbral nad 100.000 fotografij, zvečine delo fotografov partizanov, kar predstavlja neprecenljivo dokumentarno in zgodovinsko vrednost, ki pa iz razumljivih predvsem tehničnih razlogov ni dostopna javnosti, oziroma samo v neznatnem obsegu. Razen tega pa ta dragoceni material tudi propada in je skrajni čas, da ga kako ohranimo. Zato se je Muzej odločil, da izda ves ta material s kratkim komentarjem v zbirki, ki bo obsegala od 15 do 20 knjig, vsaka od njih pa bo vsebovala od 600 do 700 fotografij v bakrotisku na približno 300 straneh. Komentarji k slikam pa bodo objavljeni v treh jezikih, razen v slovenščini še v francoščini in angleščini. Zbirka bo predvidoma izhajala kakih 10 do 15 let.

Edicija fotografij iz narodnoosvobodilne vojne je ena največjih, če ne največja tovrstna publikacija iz nedvomno najbolj razgibanega in najbogatejšega obdobja v zgodovini našega naroda. Razumljivo pa je, da je ne samo uspeh, pač pa tudi že sam izid te publikacije odvisen od razumevanja podjetij, ki bi v obliki predračunov z nekoliko višjim vplačilom, kot je realna cena zbornikov, edina lahko omogočila uresničitev tega načrta. Muzej narodne osvoboditve na to razumevanje računa, na njem je pravzaprav zasnoval svoj založniški načrt. To je morda malce nova in deloma nenavadna oblika iskanja podpore za kulturno dejavnost, je pa docela upravičena, posebno če pomislimo, da gre za delo, ki ga je treba čimprej opraviti, sicer bo prepozno, hkrati pa tudi za delo, ki je neprecenljivega pomena za popularizacijo tega, kar je naš narod že storil, za košček naše zgodovine, od katere pa že marsikaj tone v pozabo. Izdajatelj namerava izdati te zbornike fotografij v dokaj visoki nakladi (visoki za naše knjigotrške razmere), tako da bi bili ti zborniki dostopni tudi šolam, raznim prosvetnim, kulturnim in političnim organizacijam, pa tudi posameznikom. Prav od zadovoljivega odziva podjetij je odvisna našim razmeram primerna cena teh zbornikov, namenjenih širokemu krogu občinstva.

Mimo omenjenega zbornika bodo podjetja, ki se bodo odzvala na subskripcije, dobivala tudi vsakoletni Letopis Muzeja narodne osvoboditve, in vsako leto še po eno dokumentarno publikacijo te ustanove.

Med drugimi publikacijami muzeja narodne osvoboditve naj omenimo še »Ljubljano v ilegali«, ki je bila že pred leti napovedana, a se je med redakcijo njen obseg povečal in izpopolnil, vendar bo prvi zvezek izšel še letošnjo jesen. Razen tega bo najbrž že letos začel Muzej objavljati gradivo o partizanski topografiji za vso Slovenijo, kot prvi zvezek bo izšla Bela krajina.

cz

Dva babilonska stolpa

ROKSANDIĆEVA KOMEDIJA V CELJSKEM SLG IN V LJUBLJANSKEM MG

Da ne bo nesporazumov: gre samo za en »Babilonski stolp«. Le v dveh različicah: prva je plod celjske, druga ljubljanske gledališke domišljije. Časovno zaporedje teh zadnjih premier v obeh gledališčih pa je obrnjeno: Ljubljančani so Roksandićevo igračko uprizorili že pred tremi tedni, od celjske prve izvedbe je minilo nekaj dni. V pričakovanju obeh se je rahlo zavleklo tudi tole naše pisanje.

Dejali smo že, da gre za igračko. Zares: Roksandićeva komedija »Babilonski stolp« je ljubezniva igračka. Nemara je njena vsebina posneta po resničnih zgledih iz življenja današnjih mladih ljudi. In nemara je prav zato ta ogrlica na vratu sodobnih zaljubljencev — pa naj gre za »cinika« Donata in »trezno« Ano ali »entuziasta« Martina in »sanjavo« Magdo — tako ljubezniva in prikupna, tako stara in nova, tako »večna« in tako »minljiva«, kot sta vselej mladi pa stari iluzija in stvarnost, zazrtost ali razumnost. »Babilonski stolp« ni nič drugega ko pravljica o ljubezni brez pameti in ljubezni s pametjo. Spogledljiva igračka tedaj, ki ji ne manjka blagohotnih ironičnih ostric na sodobno vsakdanjost; nepretenciozna enodnevnica z bulvarnim predznakom. In ta znak je vabljiv v prvi vrsti zato, ker je zrasel na domači gredi in kot tak enakovredno nadomestil vsakovrstno podobno šaro, ki jo sicer naši teatri morajo uvažati. Za »Babilonskim stolpom« je Duško Roksandić brez dvoma znova upravičil svojo pisateljsko nadarjenost.

Uprizoritev v Slovenskem ljudskem gledališču:

v celjski dramaturgiji Roksandićeva komedija ni žanrska novost. Zato so jo znali učinkovito pa duhovito upodobiti. Kislingerjeva režija se odlikuje v prvi vrsti z domiselno navihanostjo v podrobnostih, z ostro karakterizacijo junakov in z graciozno ironijo.

Med igralci je najbolj uspel Marijan Bačko v vlogi Slavca (tako so v SLG prekrstili Donata). Svojega junaka je okrasil s prikupno »anarhično« zajedljivostjo, ki se pod ljubezenskimi žarki raztopi v trezno občudovanje lastne sreče. Marjanca Krošl-Horvatova mu je kot Ana dovolj sproščeno sekundirala. Mladoporočeni par sta igrala Vera Perova in Volodja Peer: Perova je bila sproščena, naivna pa nestrpna hkrati in táko si jo je najbrž zamislil tudi avtor. Peer je imel manj sreče: spočetka premalo platoničen, po razočaranju rahlo prerobat. Predstava pomeni kot celota poživitev in razvedrilo ob zaključku gledališkega leta.

Uprizoritev v ljubljanskem Mestnem gledališču:

Tudi MG zna dela tako imenovanega bulvarnega repertoarja spretno in razgibano uprizarjati. Zdi se, da je »Babilonski stolp« izjema: v režiji Jožeta Tirana sem pogrešal v prvi vrsti igrive, lahkotne invencije, drobnih domislic in iskrejšega ritma pa razgibanosti. Namesto tega: na pol resnobno, na pol melodramsko doživljanje, statika in počasnost.

Franek Trefalt (Frančka Drofenika žal nisem videl) je Donata manj ostro zastavil kot Bačko. A tudi z nagajivim ironiziranjem spočetka ter začarano vdanostjo ob koncu je upodobil prepričljivo inačico Donata. Čeprav je Iva Zupančičeva oblikovala Ano z graciozno sproščenostjo, bi si v njeni podobi želel več »modrega« pa bistrovidne razposajenosti. Martin Mirka Zupančiča je bil premalo sproščen, preokoren. Pretirana resnobnost ljubimcem »à la Martin« — škoduje. Judita Hahnova je Magdo oblikovala kot zrelo dekle, spočetka zasenčeno od »velike ljubezni«. Poslej pa sem pogrešal več naivne kljubovalnosti pa trme.

Stilizirano »kubistično« in parodistično scenografijo obem uprizoritvam je prispeval arhitekt Sveta Jovanović.

Kaže, da je bila ljubljanska uprizoritev »Babilonskega stolpa« v teh toplih poletnih dneh občinstvu všeč. To je, kajpada, razumljivo.

V. Pradan

Ob smrti Nobelovega nagrajenca Jiménéza

Barvna fotografija Jiménéza v aprilski številki neke ameriške revije ne da slutiti, da je pesnik že dalj časa bolehal. Dne 29. maja ga je pobrala smrt v bolnišnici v San Juanu na otoku Portorico.

Juan Ramón Jiménez se je rodil 24. decembra 1881 v Mogueru v Andaluziji (Španija). Študiral je pravo v Sevilli, nato pa je leta 1901 odšel v Pariz, da bi se tam posvetil literarnemu ustvarjanju. Leta 1936, v času španske državljanske vojne, je zapustil domovino in odšel najprej v Puerto Rico, nato na Kubo in pozneje v Združene države Amerike. Zadnji čas je predaval na univerzi v Puerto Ricu.

Jiménez je začel literarno ustvarjati že s sedemnajstimi leti. Ko je bival v Parizu, je nanj močno vplival latinskoameriški pesnik in početnik modernizma v španski liriki, Ruben Dario, v marsičem pa je hodil v šolo k francoskim simbolistom. Dasi sodi Jiménez med največje sodobne španske lirike, dasi je vplival na vrsto pesnikov v špansko govorečih deželah, je njegova prefinjena, od problematike današnjega razdvojenega sveta odmaknjena poezija dostopna le sorazmerno ozkemu krogu poznavalcev in ljubiteljev poezije.

Od njegovih del naj imenoma navedem vsaj najvažnejša: Zalostne pesmi, Daljni vrtovi, Pomladne balade, Duhovni soneti, Dnevnik mladoporočenega pesnika. Jiménez je pisal tudi duhovite eseje in aforizme, v Evropi je najbolj znana njegova prozna elegija »Plantero y yo«, razgovor pisca s potrpežljivim starim osličkom.

Jiménez je za svoje življenjsko delo prejel Nobelovo nagrado za leto 1956.

-di-

JUGOSLOVANSKA KNJIŽEVNIKA NA POLJSKEM

Jugoslovanska književnika Milorad Panić Surep iz Beograda in Jovan Boškovski iz Skopja bosta v nedeljo odpotovala v Varšavo, kjer bosta ostala kake tri tedne kot gosta Zveze poljskih pisateljev. Razen Poljske bosta obiskala še nekaj drugih kulturnih centrov.

Lojze Dolinar: Težko življenje (črn kamen, 1928)

Viba-film sodeluje z italijansko televizijo

Pred kratkim je naše najmlajšo filmsko podjetje »Viba-film« vzpostavilo tesne stike z italijanskimi producenti. Z italijansko televizijo bo izdelalo 30 kratkih lutkovnih filmov. Delo je prevzela skupina Črta Škodlarja z glavnil snemalcem Marijanom Pfeiferjem, Veko Kokoljevo in scenaristom Marjanom Amolettijem. Prva serija filmov bo izdelana v nekaj dneh in bo upravičila zaupanje, ki ga je firma Publimaster iz Rima dala naši ekipi po ogledu kitajskih, sovjetskih in čeških lutkovnih filmov.

Poleg tega snema Viba-film za filmsko kroniko najrazličnejše dogodke s kulturnega in gospodarskega področja. Režiser in redaktor kronike Ernest Adamič je te dni posnel kratek film o retrospektivni razstavi Lojzeta Dolinarja, ki bo prikazan v enem bodočih obzornikov.

Ivan Marinček in Viki Pogačar snemata urejanje črnuškega mostu, Jože Bevc pa je kot zgodovinsko zanimivost posnel bizovišке perice. Nadaljujejo tudi snemanje kratkih filmov z avto ceste, v pripravah pa imajo snemanje igralskega potreta Janeza Cesarja in verjetno tudi Lojzeta Potokarja. Pravkar dokončujejo tudi celovečerni umetniški film »Kala«, s katerim se bodo predstavili tudi na puljskem festivalu.

NEKAJ NOVOSTI NUK

Saint-John Perse: Amers. Paris 1957. (F 10 II SAI)

Weill S.: Ecrits de Londres et dernières lettres. Paris 1957. (F 2 II WEI)

Slovar' russkogo jazyka. T. 1. Moskva 1957. (cir.) (II 131775-1)

Viatte A.: Histoire littéraire de l'Amérique française. Des origines à 1950. Québec 1954. (128 496)

Waquet H.: Tableau de la Bretagne. Paris 1957. (F 9 II WAQ)

Wigglesworth V. B.: Physiologie der Insekten. Basel & Stuttgart 1955. (Lehrbücher und Monographien aus dem Gebiete der exakten Wissenschaften. Reihe der experimentellen Biologie. 14.) (101489-14)

J. K. Strakatý v Ljubljani

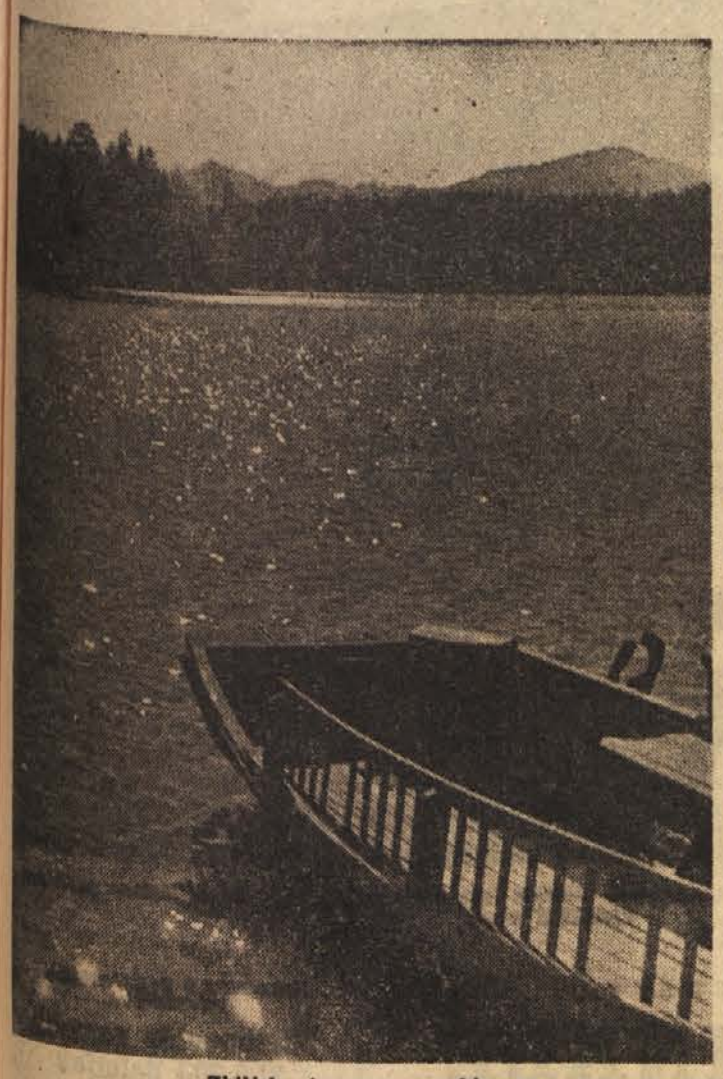
V Ljubljano je prispel Jan Karel Strakatý, nestor češkiih prevajalcev iz slovenske in srbohrvatske literature in eden izmed predstavnikov k Dubrovskemu, Čelakovskemu in Machi segajoče tradicije kulturnega sodelovanja med Čehi in Slovenci. Častitljivi gost je letos v maju proslavil osemdesetletnico življenja in ob tem visokem jubileju so se ga spomnjali njegovi številni prijatelji v Sloveniji. Več kot petdeset let je J. K. Strakatý prizadevno organiziral in publicistično podpiral stike med našim in češkim narodom, dvaindvajsetkrat je obiskal naše kraje, pisal o njih, prevajal in priobčeval po raznih časopisih in dnevnikih slovensko pripovedno prozo, tako med drugim Kersnika, Cankarja, Bevka, Juša Kozaka. Njegova obsežna knjižnica vsebuje slovenica v tolikem številu, kolikor morda nobena druga zasebna knjižnica v Pragi. Ob kratkem: J. K. Strakatý sodi med najboljše poznavalce slovenske kulture v ČSR.

Letos v marcu je Društvo prevajalcev Slovenije izvolilo tega zaslуženega prijatelja slovenske književnosti za častnega člana. Svet za kulturo in prosveto pa je velikodušno omogočil, da je mogel še enkrat videti Slovenijo. V sreče mu je predsednik društva Božidar Borko v navzočnosti odbornikov in gostov izročil s primernim govorom okusno izdelano diplomo. J. K. Strakatý se je zahvalil z izbranimi besedami v slovenščini in češčini. V Sloveniji ostane še nekaj časa; zlasti ga mika naše Primorje in namerava preživeti nekaj tednov v Portorožu.

FESTIVAL MLADINSKIH GLEDALIŠČ

Festival amaterskih gledaliških ansamblov, ki je bil lani na Hvaru, in je imel republiški značaj, se bo letos razširil, kajti razen amaterskih društev iz Hrvatske so se za festival prijavili še gledališki ansambli iz Srbije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine. Festival bo trajal od 15. do 20. avgusta, predvidoma bodo letos na programu samo domača dela in sicer bosta po dve predstavi. V dneh festivala bodo razgovori o amaterski mladinski gledališki dejavnosti.

PISANA TRATA

Zbiljsko jezero vas vabi

Tone Seliškar

DVA JUNAKA

Nekoč, še ni dolgo tega, sta se srečala v morju morski pes in delfin. Morski pes je krvoločna zverina od repa do glave. Kar je v džungli tiger, to je v morju morske pes. Zato je bil delfin oprezen, kajti morskemu psu je vsak enako dober, znanec ali tujec.

»Le bliže, le bliže delfinček!« je nagovoril morski pes delfina. »Nič se ne boj, pravkar sem tvojega brata pogoltnil, zato sem sit in dobre volje.«

»No, pa dober dan, morski pes!« je dejal delfin, ki ni nič kaj zaupal njegovi prijaznosti. »Kaj boš lepega povedal? Sicer pa, če misliš, da se te bojim, se motiš!«

»Torej misliš, da si bolj pogumen ko jaz?« ga je vprašal morski pes.

»Vsekakor!« je odvrnil delfin.

»Jaz pa dvomim, hudo dvomim!« de morski pes.

»Če je tako, pojdiva vprašat hobotnico!« je predlagal delfin. »Ta bo modro razsodila, kdo je večji junak. Velja?«

»Velja! A kje tiči ta morska čarovnica?« je vprašal morski pes.

»Vidiš ga na dnu, hlapa, raka, viteza morskih globin? Ta nama bo pokazal njeno domovanje,« je razložil delfin.

Delfin in morski pes sta se potopila do dna in mogočni rak toliko, da ni od strahu omedlel.

»Le brez skrbi, plemeniti vitez!« mu je dejal delfin. »Vidiš, z morskim psom se prepirava, kdo od naju je bolj pogumen. Lepo te prosiva, pokaži nama luknjo stare hobotnice. Stara je in modra, ta bo razsodila.«

»Z veseljem vaju popeljem k hobotnici, vrla gospoda, kar za menoj!« je dejal rak in od strani oprezno opazoval morskega psa, ker je vedel, do kam sega njegova požrešnost.

V globoki luknji je ležala stara, zgubana hobotnica. Iz luknje ji je viselo le nekaj ostudnih lovk in njene velike, črne hudobne oči so ji štrlele iz glave. Poleg svoje hudobije je bila tudi zelo zvita in ljudstvo morskih globin se je je balo.

»Moj poklon, botra!« jo je pozdravil rak iz precejšnje daljave. »Ta dva gospoda bi rada slišala tvojo razsodbo. Sprla sta se zaradi poguma.«

»No, naj pove morski pes, zakaj si lasti prvo mesto!« je dejala hobotnica in potegnila tudi svoje lovke v luknjo.

»Jaz se nikogar ne bojim, tudi človeka sem že razsekal!« se je pohvalil morski pes in odprl svoj gobec, da so se zabliskali mesarski zobje.

»Jaz skočim iz vode in se torej ne bojim ne zraka ne sonca!« se je pobahal delfin. »No, kdo od naju je torej pogumnejši?«

Stara, zgubančena hobotnica, ki je svoje velike, črne, hudobne oči namakala v morski vodi, je premeteno požmrknila in dejala:

»Slava vama, junaka, a gorje vama, bedaka!«

Le stara, izkušena hobotnica je opazila senco ribiškega čolna, ki je počasi drsel po morski gladini.

»Jaz bedak?« je zarjul morski pes. »Primojduši, takoj umakni žaljivo besedo! Požrem vse, kar mi pride pred gobec, pa ne bi bil junak?«

»Saj prav zato si bedak!« je dejala hobotnica. »Poglej, ali si upaš požreti tistole reč, ki se zdajle spušča v globino?«

Vsi so se ozrli v tisto smer in res so zagledali na koncu vrvi bingljati star, preluknjan čevelj.

»Pazi se!« je mislil zavpiti rak, pa se je premislil, češ, kaj bom mešal to stvar, ki me nič ne briga.

»Malenkost!« je zarentačil

užaljeni morski pes, se pognal proti čevlju, odprl gobec in ga pogoltnil. Toda močna, ostra železna kljuka, skrita v čevlju, se mu je zapičila v goltanec in ga potegnila kvišku. Morski pes se je divje premetaval, bil z repom, da se je voda penila daleč naokrog, toda že so ga ribiči potegnili v čoln in ga pokončali s sekiro.

»Hahaha, hohoho!« se je hahljala hobotnica. »Sta videla, kam ga je prignal njegov pogum?«

»Prav mu je, trapežu! Tako je bil že prevzeten, da mi je že presedal!« je dejal delfin. »Čevelj gre žret, kaj takšnega. To ti je pogum! Sem pa že jaz bolj drzen!«

»Če si res takšen, ti sončni skakalec, pa skoči čez tjstole mrežo, ki so jo ribiči pravkar razpeli!« ga je hujskala hobotnica in se mu škodoželjno posmihala.

»Nikar!« je mislil zavpiti rak, pa se je premislil, češ: saj se mene ne tiče.

»Čez tistole mrežico? Da bi se ne upal? Meni tako poješ?« je vzkliknil delfin in se pognal iz vode ko puščica. Res ga je obsijalo zlato sonce, toda mreža je bila preširoka, padel je vanjo in ribiči so ga pobili z vesli, ker jim je mrežo raztrgal.

»Hahaha, hohoho!« se je smejala hobotnica in pomolila glavo iz luknje ,da bi bolje videla nesrečo drugega.

Rak pa, ki je čakal samo na to, ji je s svojimi velikimi kleščami preščipnil srce, jo potegnil v svojo luknjo in se je mastil s hobotnico dokaj časa.

In kaj potem? Nič! Iz vsega tega je ostala le modrost, ki velja za vse, ki se napihujejo.

Dve pesmi

Viktor Konjar:

ČRNI MUC Z RDEČO PENTLJO

Prvi, ki sem nanj naletel,
ko sem vrnil se domov,
bil je muc z rdečo pentljo.

Črni muc z rdečo pentljo
ni me več spoznal.
Včasih se tako veselo
je z menoj igral.

Ampak leta so minila.
Ni me več spoznal.
Črni muc z rdečo pentljo
star je že in rad bi spal.

ZAPUŠČENI MEDVEDEK

Mene, medvedka,
so radi imeli.
Mojih črnih, globokih oči
bili so veseli.
Božali so me,
mi uspavanke peli.
Mene, medvedka,
so radi imeli.

Pa sem ostarel.
Oguljena dlaka,
razbite oči,
razparani trebuh,
noge brez moči.
Mene, medvedka,
so takrat zavrgli,
mene, medvedka,
ker sem bil star.
Nihče me ni slišal,
ko sem jih prosil:
»Nikar, nikar!«

Tudi deklica,
ki sem bil njen,
drobna,
v rožnatem krilcu
in sinjih oči,
me je pozabila.
Majhnega, živega fantka
sinjih, globokih oči
je dobila.

Lojze Zupanc:

Bober v Brodeh

Včasih so se Ločani takole rogali Brojcem:

V Brodeh ob Poljanščici imajo v tolmunu priklenjenega bobra. Brojci nimajo mostu, pa se čez Poljanščico nosijo štuparamo. Pa bi si že lahko zdavnaj postavili tudi most, če bi jim ne bilo treba noč in dan čuvati priklenjenega bobra, da bi jim ne ušel...

Nekoč pa je ošabni oskrbnik loškega gradu prišel v Brode in vprašal Brojce, v katerem tolmunu imajo bobra.

»Če hočete, ga lahko vidite!«

se je oglasil mlad navihanec, ki se mu je zamalo zdelo, da se grajski prisklednik norčuje iz Brojcev. »Kar z menoj pojdite in zanesel vas bom čez Poljanščico, spotoma pa boste videli še tisto skalo v tolmunu, ob katero je priklenjen bober.«

In ošabni oskrbnik je zares splezal mladeniču na ramena. Ta ga je štuparamo nesel čez Poljanščico, v sredini reke pa ga je stresel z ramen in zaklical:

»Zdaj si pa le oglejte bobra, priklenjenega v tolmunu!«

Oskrbnik se je moker ko cucek izkobacal na suho in jo med smehom privoščljivih Brojcev ucvrl v Loko.

Od takrat nihče več ne upa vprašati v Brodeh, kje je tisti tolmun, kjer je priklenjen bober. Pa tudi štuparamo se Brojci nič več ne prenašajo čez reko, ker so si nedavno zgradili most, ki ni most, ampak lesena brv.

Vam je znano, da...

- *je na Siciliji tako zvano jezero smrti? Okrog jezera ni rastlin; tudi človek ali žival, ki bi pila to vodo, bi umrla. To je posledica dveh studencev, ki izvirata na dnu omenjenega jezera in vsebujeta strupeno ogljikovo kislino.*
- *so prejšnje čase priporočali živčno bolnim igranje šaha?*
- *nosi rekord v stradanju lesni kozliček, ki lahko živi brez hrane do 16 let?*
- *je obala Skandinavije zaradi fjordov dolga 20.000 km, da pa bi merila brez njih le kakih 900 km?*
- *so prvo dopisnico uporabili v Avstraliji leta 1869?*
- *lahko iz grama zlata izvlečemo žico, ki je dolga 3,24 m?*
- *se nahaja blizu mesta Neaplja znana Pasja votlina, v kateri pogine vsak pes? To je posledica ogljikovega dioksida, ki je dva in pol krat težji od zraka in se zato drži bolj pri tleh.*
- *je bizon največji prežvekovalec med vsemi vrstami goveda?*
- *je verjetno bil Nemec Drais tisti človek, ki je v preteklem stoletju iznašel vozilo, ki je predhodnik današnjega kolesa?*
- *je slavni tekač Nurmi dolgo časa držal 11 svetovnih rekordov?*
- *izvira odbojka iz ZDA in da so jo prinesli v Evropo vojaki iz Amerike za časa prve svetovne vojne?*
- *je Olimp najvišja gora Grčije in je višja od Triglava? Stari Grki so verovali, da imajo na njem svoj sedež številni grški bogovi, ki jih poznamo iz grške mitologije?*

Zbira Marijan Čop, dijak.

NE POZABITE NA 29. NOVEMBER

Res, da je mesec november še razmeroma daleč. Vmes so celo počitnice. Pa vendar bo čas naših nagrad spet kmalu naokoli in vsem tistim, ki si bodo želeli nagrado in potovanje v Ljubljano in še kam, bo neznansko žal. Zato že sedaj mislite na 29. november, ko bomo spet podelili nagrade za najboljše prispevke v »Pisani trati« (povesti, pesmi, risbe, potopisi, spomini itd.). S počitnic se pridno oglašajte!

Lisica lažnivka

Nekega dne je šla lačna lisička na sprehod. Hotela je jesti. V grmovju sreča medvedka Capljavčka, kako je velik kos mesa. Medvedek zadovoljno brunda in se oblizuje. Lisička se potuhne in si misli, kako bi neki prišla do tega mesa.

Ker so lisice zelo zvite in lažnive, se je tudi ta takoj odločila, da bo prevarala medvedka.

Brž steče nekoliko po gozdu, medvedku za hrbet. Naredi se, da je strašno upehana in priteče nazaj k medvedku. Medvedek jo začuđeno pogleda in vpraša, kaj ji je. Lisička mu odgovori, da gori za njima gozd in, če se hoče rešiti s svojim kožuhom, naj takoj teče naprej.

Medvedek je ves prestrašen pozabil na meso in jo ucvrl po gozdu.

Lisička urno vzame meso in steče, odkoder je prišla.

Simončič Gortan,
3/a r. Ledina

NAGRADNI REBUS

Pošlji rešitev do 24. t. m.

NOČ

Noč strmi –
tisoč oči
na nebu žari...
Čujem pesem noči:
tiho šuštenje,
nemirno drhtenje
v polmračni temi.
Noč strmi;
tisoč oči
na nebu žari...

Julija Goršič,
dijakinja STTS,
Kranj, Primskovo

Človek osvaja vesolje

Ali se bo res uresničila dolgoletna želja mnogih tehnikov in inženirjev, da bi poleteli na Luno, Mars in na druge planete?

Ni bilo še dovolj, da so izdelali letalo, hitrejše od zvoka; na vsak način hočejo izdelati letalo, ki bi prebilo toplotni zid. Največji uspeh, ki ga je človek dosegel na polju tehnike, pa je nedvomno izstrelitev prvega ruskega umetnega satelita. Prvemu je kmalu sledil še »Sputnik II«, v katerem je bilo prvo živo bitje. Tudi Amerikanci so se podvizali in kmalu za tem izstrelili kar tri satelite. Ti sateliti so bili opremljeni z raznimi instrumenti, s pomočjo katerih so znanstveniki na zemlji dobivali dragocene podatke o stanju v vesolju, te podatke pa bo človek nujno rabil pri izstrelitvi prve rakete na Luno, v kateri bo človeška posadka. Ko pa bo znanstvenikom uspelo to, bo človek prav gotovo kmalu dosegel tudi druge planete.

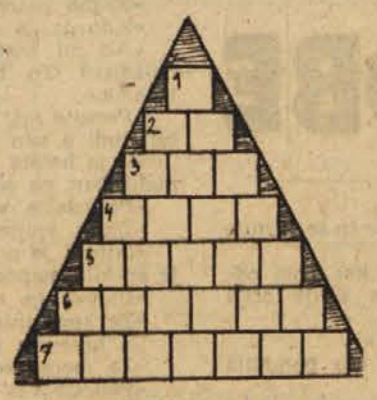
Danes si še težko predstavljamo letališča in medplanetarne postaje, iz katerih bodo startale rakete, ki bodo s seboj nosile ljudi in tovor. To bo nedvomno največji uspeh človeka na poti znanosti in tehnike.

Pri vseh teh naporih pa bo človeku ogromno pomagala atomska energija, ki bo čez nekaj deset let, ali pa še prej, glavna pogonska sila strojev in prometnih sredstev in jo bodo uporabljali samo za človekovo korist in ne v njegovo škodo.

Jože Štukelj, IV. r. gimn.,
Nižja gimnazija Šmlednik.

PIRAMIDA

1. samoglasnik, 2. osebni zaimek, 3. mesto v Italiji, 4. tuje žensko ime (fonetično), 5. določam, 6. glasbena figura (množ.), 7. naziv, 8. osebni zaimek 9. samoglasnik.

Skači

Skači kakor šahovski konjiček in dobil boš eno izmed jezer. Začni s črko K na levi strani lika!

PROŠNJA

Križanka »Konji«, ki smo jo objavili v zadnji številki, je bila brez zaporednih številk. Rešiti so jo zato zmogli samo najbolj spretni reševalci križank. Prosimo vse, ki so jo rešili, naj nam rešitev pošljejo. Izžrebani bo prejel nagrado!

MALO JE TAKIH PRIREDITEV

Manifestacija telesne vzgoje v Dolnjem Logatcu

840 članov šestih društev »Partizan« je proslavilo 50. obletnico domačega društva

Telovadni nastopi pretekle sobote in nedelje, kakršnih doslej Logatec še ni doživel, so prikazali vso lepoto, ljubkost in potrebo telesne vzgoje, ki je v tem kraju v 50 letih pognala močne korenine in rodila obilo sadov.

Tekmovanje v akademskih sestavah v soboto zvečer, na katerem so sodelovale izbrane vrste društev »Partizan« Narodni dom in Trnovo iz Ljubljane, Vrhnike, Gor. in Dol. Logatca, je navdušilo številne gledalce. Najboljše pa so bile ocenjene skupine Narodnega doma, Trnovega in Dolenjega Logatca, ki so od 100 možnih točk dosegle 98.

Nihče pa ni pričakoval, da bo telovadni nastop v nedeljo popoldan tako uspel. Že zgodaj zjutraj so prihajale z vlaki velike skupine nastopajočih telovadcev. Dopoldanska preizkušnja je pokazala, da bo popoldanski program izredno bogat. Skupina nekdanjih članov telovadnega društva je poklonila svojemu prvemu starosti in načelniku venec in s cvetjem okrasila grobove padlih partizanov in talcev. Med tem časom je domače nogometno moštvo odigralo zadnjo prvenstveno nogometno tekmo z nogometnim klubom »Slivnica« in ga premagalo z visokim rezultatom. S tem se je uvrstilo v finalno tekmovanje za vstop v 1. razred Ljubljanske nogometne podzveze.

Takoj po 13. uri so bila vsa mesta okoli slavnostno okrašenega telovadišča nabito polna gledalcev iz vseh bližnjih krajev. Ob 14. uri točno po predvidenem programu so živopisane kolone vkorakale na telovadišče, kjer je slavljenec razvil prapor, katerega bo nosil zaslužni delavec na polju telesne vzgoje Slavko Kavčič. Besede Viktorja Šenice — nekdanjega starošte in vzpodbuda neumorne vaditeljice in sodelavke Nade Kataliničeve ter sekretarja Občinskega komiteta Franca Jerina so se globoko vtisnile v spomin vseh tistih, ki so preživeli viharna leta zadnje vojne.

Strumni koraki ob mimohodu pod tribuno in koračnice domače godbe so razvile oddelke v dolgo kolono skozi Logatec, ki se je vrnila s cvetjem v rokah in nasmejanih obrazov.

Nato se je začel nastop. Točko za točko, oddelki za oddelki so se vrstili in pokazali svoje delo. Za začetek so tekmovalne skupine pionirjev, mladincev in članov razgrele gledalce v burno vzpodbujanje. Sledili so nastopi najmlajših — cicibanov in pionirk, nato narodna kola, katera so izvajale mladinke in članice. Val navdušenja je žela vrsta moške in ženske orodne telovadbe »Partizan« Narodni dom iz Ljubljane. Vrsta kvalitetnih telovadcev je pokazala obširno znanje, pogum, moč in spretnost. Nastopili so tudi starejši člani Gorenjega in Dolenjega Logatca z vajami s sekirami. Tudi pri njih še ni zamrla spretnost in pogum ter volja do uspeha. Zadnjih točk, katere so izvajali člani »Partizana« Narodni dom iz Ljubljane, ne bomo kmalu pozabili. V njih je združeno vse tisto, kar poveličuje telesno vzgojo. Morda to lahko občuti samo tisti, ki sam aktivno vadi, toda še tako ostro in kritično oko lahko izreče le besede priznanja in občudovanja vsem izvajalcem in tistim, ki so to delo ustvarili. Ta skupni nastop je bila krona programa 50-letnice telesne vzgoje v Dol. Logatcu.

Danes lahko za gotovo trdimo, da je izvedba programa 50-letnice popolnoma uspela. Uspela pa je zato, ker so priskočile na pomoč tudi ostale organizacije, podjetja in ustanove. Največ zaslug pri vsem tem pa nosi Trgovsko podjetje, ki je z vsemi uslužbenci in delavci nastopilo ali aktivno sodelovalo v organizaciji proslave. Organizacija proslave je uspela predvsem tudi zato, ker so se potrudili vsi člani od najmlajšega do najstarejšga. Zato se zahvaljujemo vsem sodelujočim članom »Partizana« Narodni dom, Vič, Spodnja Šiška, Trnovo, Vrhnika ter Gorenjega Logatca.

Vsi Logatčani žele še mnogo takih nastopov in veliko uspehov članom domačega društva.

Tudi v Litiji so praznovali 50. obletnico

Tudi v Litiji so slovesno praznovali 50. obletnico telesne vzgoje. Domače društvo »Partizan« je povabilo na novo prostrano telovadišče na levi strani Save na nastop društva »Partizan« Tabor in Zeleno jamo iz Ljubljane, društva »Partizan« iz Šmartnega in druga društva iz Zasavja. Vsega skupaj je nastopilo 300 telovadcev, igrala pa je domača godba.

Potem ko so odigrali državno himno, so kresniški apneničarji izročili društvu nov prapor. Več tisoč gledalcev na prirodnih, senčnatih tribunah je prisostvovalo izredno lepemu nastopu pionirk, mladincev in mladink, članic iz Zelene jame in s Tabora. Tudi vaje članov in članic na orodju so bile brezhibne, dobro pripravljene. Ob koncu sporeda je bila nogometna tekma med Krimom iz Ljubljane in Litijo.

Litija je bila za to slavnost okrašena z zastavami, nanjo pa so vabili tudi lepaki, umetniško delo tovariša Plesničarja.

Sovjetska reprezentanca je izločila angleško moštvo, igra obeh pa je bila slaba. Prizor pred sovjetskimi vrati

Brzojavke

● LONDON, 18. junija (Reuter). — Za bližnji tradicionalni teniški turnir v Wimbledonu so določeni nosilci skupin: Cooper, Anderson, Rose, Fraser (vsi Avstralija), Ayala (Čile), Nielsen (Danska), Davidson (Švedska), Mackay (ZDA).

● TRST, 18. junija. — V Trstu se je včeraj končal telovadni dvoboj ženskih reprezentanc Romunije in Italije. Zmagale so Romunke s 372.688: 368.985.

● TOKIO, 18. junija (Reuter). — Japonec Takaši Išimoto je dosegel nov svetovni rekord v plavanju na 100 m metuljček s časom 1:00,7. Prejšnji rekord je znašal 1:01,3.

● ZAGREB, 18. jun. (Tanjug). Jugoslovanska waterpolo reprezentanca bo jutri odpotovala v Gand (Belgija), kjer bo sodelovala na mednarodnem waterpolo turnirju, ki bo 21., in 22. junija. Na tem turnirju bodo sodelovale še reprezentance SZ, Nizozemske, Belgije, Francije in Poljske.

● BEOGRAD, 18. jun. (Tanjug) Določeno je 18 igralk za rokometno državno reprezentanco, ki se bo 27. in 29. junija srečala v Beogradu z reprezentancami ČSR in Madžarske.

● BALATONHIRED, 18. jun. (Tanjug). Na mednarodnem šahovskem turnirju v Balatonhiredu vodi sovjetski velemojster Tuloš s 3 točkami pred jugoslovanskim mojstrom Sokolovom 2,5 (iz treh partij), Madžarom Bilekom in drugimi.

Romunke zmagale z 9,5:6:5

Bukarešta, 18. junija. — Danes se je končal dvokrožni dvoboj ženskih šahovskih reprezentanc Jugoslavije in Romunije. Zmagale so Romunke z 9,5:6,5. Od jugoslovanskih šahistk smo pričakovali mnogo več. V nadaljevanju prekinjenih partij iz II. kola je zmagala le Stadlerjeva na drugi deski.

SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

DREVI ČETRTFINALE

Reprezentanci Severne Irske in Walesa potrdili svojo vrednost

Stockholm, 18. junija. — Po včerajšnjih kvalifikacijskih tekmah na svetovnem nogometnem prvenstvu na Švedskem so znani že trije četrtfinalisti: SZ, Severna Irska in Wales. Od štirih reprezentanc z otoka bosta torej v četrtfinalu igrali dve. Škotska je bila izločena, kot je znano, v »naši« skupini. Tudi včerajšnje tekme so potekle v slogu dosedanjih na svetovnem prvenstvu. Vsa moštva so se borila do skrajnosti požrtvovalno in borbeno. Po vsem tem bodo danes v četrtfinalu igrali: Švedska : SZ v Stockholmu, Jugoslavija : Nemčija v Malmöju, Brazilija : Wales v Göteborgu ter Francija : Severna Irska v Norrköpingu.

Irska : ČSR 2:1 (1:1, 1:1). Igrano v Malmöju. Gledalcev 5000. Sodil Gigue (Francija). Strelca: Zikan v 16. minuti (0:1) in Mc Parland v 44. (1:1) ter v 100. minuti (2:1).

Prvi polčas je v glavnem potekel v izenačeni igri, po odmoru pa so Irci odlično zaigrali, tako da so se morali Čehi le braniti. Vendar do konca tekme Irci niso mogli prebiti dobre češke obrambe. Šele v podaljšku 2-krat 15 minut je Irski uspelo doseči zmagoviti gol.

Wales : Madžarska 2:1 (0:1). Igrali v Stockholmu, 12.000 gledalcev, sodil Latišev (SZ). Strelci: Tichy v 33 (0:1), Allchurch v 45. (1:1) in Medwin v 76. minuti (2:1).

Tudi to srečanje je bilo zelo dramatično. Charlesa so grobo zrušili v kazenskem prostoru Madžarov, vendar Latišev ni dosodil enajstmetrovke. V drugem polčasu je imel Wales rahlo premoč. Osem minut pred koncem igre so morali Hewitta, napadalca Walesa, težko poškodovanega odnesti z igrišča. Sodnik je zaradi ugovarjanja izključil madžarskega srednjega krilca Siposa. To je bila druga izključitev na tem svetovnem prvenstvu, kajti pred tem je na tekmi Irska : ČSR sodnik izključil Bubernika (ČSR).

SZ : Anglija 1:0 (0:0). Igrano v Göteborgu, gledalcev 10.000. Sodil Dusch (Avstrija). Strelec Iljin v 68. minuti. V prvem polčasu je bila igra obeh reprezentanc oprezna, pa tudi slaba. Po odmoru pa je bila precej boljša. Prvih 20 minut drugega polčasa so imeli Angleži terensko premoč, toda njihovi napadi so bili neuspešni. Proti koncu tekme je tempo igre vse ostrejši, toda oba napada sta bila zelo neučinkovita.

Sodniki za današnje tekme

Stockholm, 18. junija. — Organizacijski odbor svetovnega nogometnega prvenstva je za današnje, četrtfinalne tekme določil naslednje glavne sodnike:

Malmö: Nemčija—Jugoslavija, glavni sodnik Paul Wissling (Švica), stranska sodnika: Helge (Danska) in Campos (Portugalska). Komisar FIFA: Viliziu (Urugvaj).

Norrköping: Francija—Severna Irska, glavni sodnik Gardeazabal (Španija), stranska sodnika: Andren (Švedska) in Latišev (SZ).

Stockholm: Švedska—SZ, glavni sodnik Leafe (Anglija), stranska sodnika: Brozzi (Argentina) in Dragvoll (Norveška).

Göteborg: Brazilija—Wales, glavni sodnik Seipet (Avstrija), stranska sodnika Dusch (Avstrija) in Guigue (Francija).

Trenerji švedske reprezentance bedijo. Žene igralcev so skrbno oddaljene od svojih soprogov. Vstop v taborišče njihovih mož-igralcev jim je zabranjen. Z njimi imajo stike le prek telefona.

Priprave za kongres telesne vzgoje

Beograd, 18. jun. (Tanjug). Na današnjem sestanku odbora za pripravo kongresa telesne vzgoje so določili referate in koreferate, ki bodo podani na kongresu, ter skupine in referente, ki jih bodo pripravili. Določili so tudi program dela kongresa. Kongres bo trajal tri dni, od 16. do 18. oktobra. Delo bo potekalo na plenarnih sejah in po komisijah. Glavni referat »Vloga, naloge in poti razvoja telesne vzgoje v pogojih socialistične graditve v Jugoslaviji« bo podal Slavko Komar.

Trening v Podutiku

Kolesarska zveza Jugoslavije je določila kot kandidate za državno reprezentanco, ki bo sodelovala na kolesarski dirki »Okoli Avstrije« od 6. do 12. julija, šest slovenskih kolesarjev. Kandidati za reprezentanco so Šebenik, Zirovnik (oba Rog), Bajc, Hrovat, Flajs in Valant (vsi Odred). Na dirki »Okoli Avstrije« bodo nastopili samo štirje iz šestorice, ki bo imela skupen trening v Podutiku od 24. junija do 3. julija. V času treninga bodo kolesarji nastopili na dveh dirkah, in sicer 22. junija na progi Karlovac—Reka—Karlovac za »Memorial Vida Ročića« in 29. junija na Odredovi mednarodni dirki »Čez Col«. Če bo kolesarska zveza Hrvatske dovolila, bo v državni reprezentanci s Slovenci vozil tudi najboljši jugoslovanski kolesar Levačič. Reprezentanco bo vodil predsednik KZS Lojze Savorn.

● **VARAŽDIN, 18. junija** (Tanjug). — V prvem kolu zvezne atletske lige za ženske so zmagale atletinje Slobode iz Varaždina z 12.858 točkami pred Metalcem iz Osijeka z 10.868.

Plavalna šola na Iliriji

Plavalni klub Ilirija bo prirejal plavalne šole tudi letos. V želji, da omogoči čimvečjemu številu mladih obisk plavalnih tečajev, bodo ti letos razdeljeni na dve veliki skupini. V začetniškem bodo vsi, ki še ne znajo plavati, v nadaljevalnem pa tisti, ki bi se želeli izpopolniti ali se naučiti katerega izmed slogov. Vsi tečaji bodo pod strokovnim vodstvom starejših plavalcev in inštruktorjev za plavalne šole. Tečaji bodo na kopališču Ilirija. Začetek tečajev bo v ponedeljek, 23. junija. Vpisovanje bo na kopališču dnevno od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

PABERKI S SVETOVNEGA PRVENSTVA

Milutinoviću ponudili 250.000 dolarjev

Srečanju Jugoslavija—Francija je prisostvoval tudi predsednik Reala iz Madrida. Pred srečanjem je izrazil željo, da se slika z Milutinovićem, galantno mu je delil komplimente, njegov menažer pa je ponudil Milošu 250.000 dolarjev, torej 50.000 več kot je dobil Charles, doslej najboljše plačani evropski igralec. To je bilo pred tekmo. Ko pa je videl Milutinovića igrati le s polovično močjo, se predsednik Reala ni več pojavil. Toda na tekmi s Paragvajem je bil menažer spet pri Milutinoviću, toda Miloš se je zahvalil za ponudbo in odgovoril, da bo ostal v Beogradu.

*

Od vseh navijačev so najbolje organizirani Nemci, ki jih je več tisoč. S svojimi transparenti zavzamejo vedno pol stadiona, navijaškim pesmi jim ne zmanjka, in kar je najbolj pomembno — navijajo najbolj disciplinirano, kot da bi meli nevidnega dirigenta.

*

Reprezentanca Madžarske je bila na Švedskem brez svojega maserja. Pred odhodom iz Budimpešte so pri njem našli večjo vsoto tujega denarja, kar je bilo dovoli, da je odpotoval po drugi poti.

*

Vodstvo argentinske reprezentance je poklicalo iz Argentine 40-letnega reprezentanta Labruno, da bi okrepil moštvo. Le-ta je prispel z letalom v Malmöju in zaradi napornega potovanja prisostvoval srečanju Nemčija—Argentina na tribuni. Ko je Rahn dosegel tretji gol za Nemčijo je večkratni reprezentant zajokal na ves glas.

Hud odpor kandidatu za svetovnega prvaka

Sovjetski šahovski velemojster Keres odigral simultanki v Kranju in Ljubljani

Ljubljana, 18. junija. — Na gostovanju po Sloveniji, pred srečanjem šahovskih reprezentanc Jugoslavije in SZ v Zagrebu, ki se bo začelo 22. junija, je kandidat za svetovnega prvaka, sovjetski velemojster Pavel Keres, ki je po rodu Estonec, odigral simultanki v Kranju in v Ljubljani.

V dvorani »Iskre« v Kranju je Keres proti 30 nasprotnikom v pičlih štirih urah dosegel 29 zmag in 4 remije, 6 udeležencev pa ga je premagalo. Partije so dobili Simič, Bukovac, Bertoncelj, Prelovšek, Siadar, Prikril. Remizirali pa so Misjak, Pogačnik, Janhar in Mezek. Prav tako kot pred nekaj meseci Matanović, se je tudi Keres zelo pohvalno izrazil o moči kranjskih šahistov.

Na simultanki, ki sta jo v Ljubljani priredila LŠK in Olimpija v prostorih Šahovskega doma, je Keres prav tako nastopil proti 30 šahistom, v glavnem članom III. kategorije. Olimpijo je zastopalo 12. LŠK pa 14 šahistov, ostali udeleženci simultanke so bili iz Pirnič, člani Železničarja iz Ljubljane, Branika iz Maribora in društva Invalid.

Po petih urah je velemojster dobil 15, izgubil 8, remiziral pa 7 partij. Zanimivo je, da so vseh osem partij dobili člani Olimpije: Draksler, Plavčak, Dolar, Parma, Struc, Milavec, Zupan in šahistka Albrehtova. Od 12 možnih točk so z remijem Komšeta dosegli člani Olimpije 8,5 točke. Remizirali so še: Torkar (Pirniče), mladi Peter Fajfar, Paš in slepi šahist Ulaga (vsi LŠK).

Velemojster Keres, ki je že drugič v Ljubljani, je izrazil navdušenje spričo zanimivosti mesta in domačnosti prebivalstva. Potem ko je na izletu obiskal Postojno, Piran in Portorož, je dejal, da bodo udeleženci turnirja v Portorožu nedvomno zadovoljni z njim in z okolico.

Danes je velemojster Keres odpotoval v Zagreb, kjer bo kot kapetan sovjetskega moštva na dvoboju z našo reprezentanco nastopil proti Gligoriću.

Po dolgi in mučni bolezni nas je za vedno zapustil naš ljubi ata, stari ata

IVAN ŠUŠTAR

upokojeni mizarski pomočnik

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 20. jun. 1958, ob 17. uri iz Jožefove mrliške vežice na Žalah.

Ljubljana, Kranj, Foggia, 18. junija 1958.

Žalujoči: **hčere Anica Nolda, Mimi Dolšina, Slavka Kunej, Zinka Braccio z družinami in ostalo sorodstvo**

45

ROBERT FINNEGAN

Sežgane PODOBE

Dan je pristal. Odšla je v kuhinjo in se minuto kasneje vrnila s kozarčkom.

»Vaš list bi mi moral plačati, ker bom odkrila, kdo je morilec,« je rekla ona, ko je točila whisky.

»Ali vi mislite, da veste kdo je?«

»Zanesljivo vem,« je rekla in mu ponudila kozarček.

»Kdo naj bi bil?«

»Koliko plačate?« je rekla in napravila požirek.

»Niti centa!«

Dan je stegnil roko, vzel njen kozarček in ga zamenjal s svojim.

»Kaj pa vam je?« je vprašala.

»Ker vi veste, kdo je morilec, jaz pa ne, se ne bi rad izpostavljal nevarnostim.«

»Pa vendar ne mislite, da sem to jaz!?

»Ničesar mi še niste povedali.«

»Tako torej! Od kod pa naj jaz vem, da niste vi česa nasuli v moj kozarček?«

»Vi veste, kdo je morilec. Ta pa, kajpak, nisem jaz«.

»Zanesljivo vem,« je rekla ona.

»Povejte torej! Kdo naj bi bil?«

»Ne bom govorila, dokler ne bom videla denarja.«

»Ne bodite smešni! Pametneje je, da poveste meni, kakor pa da bodo morali to izvleči iz vas na policiji.«

»Nujno potrebujem denar.«

»Kdo pa ga ne?«

»Ali mi boste vzlic temu lahko dali nekaj dolarjev? To bi lahko opravičili kot nujen izdatek.«

»Povejte mi, kar veste. Potem se bova morebiti tudi o tem pogovorila.«

Že je hotela zvrniti kozarček, ki ji ga je ponudil Dan, pa je zastala.

»Poslušajte, vi ste me prestrašili.«

»Dajte, spijte! Bodite brez skrbi!«

Najprej je poskusila s koncem jezika, potem je srknila, naposled pa izlila poln kozarček.

»Človek ne more nikomur več verjeti.«

»Za koga mislite, da je morilec.«

Za hipec se je zamislila.

»Za menoj so izdali tiralico, kajne?«

»Policija vas išče. Radi bi vas zaslišali.«

»Povejte mi, prosim, ali bi mene še naprej iskali, če bi našli morilca? Ali bodo morebiti že s tem zadovoljni?«

»Tega ni mogoče predvideti.«

»Poslušajte! Če vam jaz povem, kdo je ubijalec, ali boste vi morali povedati policiji, kdo vam je odkril morilca?«

»Ne bi bilo treba.«

»Ali mi obljubite, da ne boste?«

»Ne.«

»Mislila sem, da ste mi rekli nekaj takega, kakor da mi želite pomagati.«

»Če niste krivi, vam vsekakor bom. To je vse, kar vam lahko rečem.«

»Poslušajte vendar! Jaz vam ne morem ničesar obljubiti. Povrh vsega niti ne vem, kaj lahko izpoveste. Vse, kar vam lahko rečem je to, da bi bilo pametneje, če vse izpoveste meni, kakor pa da čakate, kdaj vas odkrije policija, ali pa — kar je še slabše, da vas odkrije morilec. Kajti, če vi res nekaj veste o vsem tem, vas bo morilec poskušal odstraniti, še preden ga boste naznanili. To lahko z gotovostjo pričakujete.«

Ženska je bila temeljito prestrašena.

»Morilec je Greg Fellon.«

»Zakaj to mislite?«

»Zadosten vzrok je imel, da umori Barneya Prica.«

»Kakšen vzrok?«

»Barney je vse pripravil za ... Sicer pa veste, s kakšnimi posli se je ukvarjal Barney.«

»Bil je privatni detektiv.«

»Že res. Toda največ je delal za razveze zakonov. Če je nekdo potreboval dokaze in vzroke za razvezo, mu jih je pomagal najti.«

»Ali hočete reči, da je Barney plačal vam in vašemu možu, da bi kompromitirali Fellona pred Mariano?«

»Tako se delajo take reči.«

»Ali ste tudi s Fellonom tako naredili?«

»Da. Jaz sem opravila različne posle za Barneya. Howard, moj mož se je komaj vrnil iz vojske. Imela sva priložnost, da zasluživa nekaj denarja. V tem nisva videla nič slabega.«

»Ali hočete reči, da je nekdo najel Barneyja Prica, da bi kompromitiral Fellona. Barney Price pa je potem našel vas in vašega moža, da opravita to umazano delo.«

»Ne bi bilo treba govoriti tako žaljivo! Take reči se vsak dan dogajajo. Tudi midva z možem imava pravico, da si kakor vsi drugi prisluževa svoj kruh. Če ne bi tega storila midva, bi Barney našel koga drugega. In kakšna razlika bi bila potem?«

»Kdo je najel Barneya za vse to?«

»Ne vem. Nikoli nisem vprašala. Morda Fellonova žena. Morebiti pa je bil to slikar Kent?«

»Zakaj pa naj bi bil Kent?«

»Fellon je tudi njega ubil, kajne? Morebiti je imel za to kakšen vzrok. Vi ste mi rekli, da je bila Fellonova žena prej poročena s Kentom. Mogoče je Kent želel, da se ženska vrne k njemu. Morebiti je zato najel Barneya, da bi ju ločil. Fellon je to zvedel, zato je ubil Kenta, ubil je tudi Barneya in če ga policija ne bo ujela, bo lahko ubil tudi mene. Kakšni norci so policaji! Kaj res ne vidijo, kdo bi to lahko storil?«

»Če bi bil res Fellon morilec, zakaj pa naj bi ubil Glocharja?«

»Glocharja? Tistega človeka, ki so ga sinoči zastrupili, kajne?«

»Da.«

»Ne bi vedela.«

»Ali ste poznali Glocharja?«

»Nikoli nisem slišala zanj, dokler nisem danes o njem prebrala v časnikih.«

»Dobro, sedaj mi pa povejte, kako je prišlo do tega, da ste kupovali Kentove podobe.«

»To je bilo po Barneyevem naročilu. Imela sem kopico takih majhnih naročil.«

»Za koga pa je Barney kupoval tiste podobe?«

»Ne vem. Nikoli se nisem vprašala. Morebiti za Fellonovo ženo? Morebiti za Kenta?«

»Zakaj tako mislite?«

»Poskušala sem se prebiti do tega. Dozdeva se mi, da mora biti tukaj nekakšna zveza. Mislim, da je oseba, ki je najela Barneya, da bi kompromitiral Fellona, najela možakarja tudi za nakup podob. To se mi zdi logično.«

DNEVNE NOVICE

DEŽURNA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA

ZDRAVSTVENI DOM CENTER
Ljubljana, Miklošičeva cesta 24

Zdravniška dežurna služba Zdravstvenega doma Ljubljana-Center do 20. junija 1958.
19. junija: dr. Ludvik Tabor;
20. junija: dr. Vlasta Kozak-B.
Nočna zdravniška dežurna služba za nujne obiske na bolnikovem domu od 20. do 7. ure zjutraj, ob nedeljah in praznikih ves dan, na Miklošičevi cesti št. 24, tel. 39-151. Za obiske otrok leta telefonska številka.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-BEZIGRAD

Zdravniška dežurna služba za čas do 20. junija 1958: dr. Božidar Spiller, Lavričeva 5 a, tel. 31-286. V odsotnosti zdravnika kličite tel. 30-800.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-VIČ

Dežurna služba v Zdravstvenem domu Vič do 20. junija 1958: dr. Janez Jež, Prešernova 36-IV, tel. 32-740. Nedeljska dežurna služba v ambulanti Mirje, Trg mladinskih delovnih brigad 3, od 8—14, tel. 21-797.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-ŠIŠKA

Zdravniška dežurna služba 19. in 20. junija 1958: dr. Pavel Jezeršek, Knezova 11, tel. 21-744.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-MOSTE

Zdravniška dežurna služba do 22. junija 1958:
19. junija: dr. Helena Trobec, Poredeška 19, tel. 32-537;
20. junija: dr. Marija Žitko, ZD Moste, Krekova 5, tel. 31-359;
21. junija: dr. Marija Žitko, ZD Moste, Krekova 5, tel. 31-359;
22. junija — dnevna in nočna: dr. Marija Žitko, ZD Moste, Krekova 5, tel. 31-359.
V odsotnosti zdravnika kličite vedno telefon LM 30-300

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-RUDNIK

Zdravniška dežurna služba do 21. junija 1958: dr. Judita Levstek-Velikonja, Dolenjska cesta 37, telefon 22-034. V odsotnosti zdravnika kličite telefon LM 20-500. V soboto dežurna služba že od 18. ure dalje.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom

Četrtek, 19. jun. ob 20.30: D. Dobričanin: »Človek z Marsa«, komedija. Gostovanje v domu »Svobode« v Zg. Šiški. Prodaja vstopnic v sredo od 18. do 19. in v četrtek od 18. dalje.
Sobota, 21. jun. ob 20: J. Nestroy: »Utopljenca«, veseloigra z godbo in petjem. Izven.
Nedelja, 22. jun. ob 16.: J. Nestroy: »Utopljenca«, veseloigra z godbo in petjem. Popoldanska predstava — Izven.
Ob 20.: J. Nestroy: »Utopljenca«, veseloigra z godbo in petjem. — Večerna predstava. — Izven.
Opozarjamo na gostovanje Šentjakobskega gledališča v domu »Svobode« v Zg. Šiški, ki bo v četrtek, 19. junija ob 20.30. Uprizorilo bo zabavno Dobričaninovo komedijo »Človek z Marsa«.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža

Četrtek, 19. junija ob 20. Casona: »Drevesa umirajo stoje«. Gostovanje v Radomljah.
Sobota, 20. junija ob 18 in 20.30: Manzari: »Naši ljubi otroci«. Gostovanje v Novem mestu. Mladini ni primerno.
Ob 20: Roksandič: »Babilonski stolp«. Izven. (Donat-Drofenik). Zaključek sezone 1957/58.
Cenjene abonente prosimo, da poravnajo svoje obveznosti najkasneje do konca meseca junija.

EKSPERIMENTALNO GLEDALIŠČE
Ljubljana — Križanke

Sobota, 21. junija ob 20: William Faulkner: »Requiem za vlačugo«.
Vstopnice se dobe od 10. do 12. ure in dve uri pred predstavo pri blagajni v Križankah. Rezervacije na telefon štev. 22-011.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE MARIONETE
Levstikov (Sentjakobski) trg št. 2

Četrtek, 19. junija ob 16: Frane Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«. Predstava je delno zaključena za osnovno šolo Brdo pri Lukovici.
Sobota, 21. junija ob 17: L. Novy - V. Taufer: »Mojca in živali«.
Nedelja, 22. junija ob 11: Frane Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«. Zaključek sezone.
Prodaja vstopnic od četrtka dalje (razen nedelje) na upravi, Resljeva cesta 36 (rezervacije na telefon 32-020) od 10. do 12. ure in pol ure pred začetkom predstave.

Oder 57. Plešasta pevka! Ionesco! Antidrama! Žabjak, Hrenova ulica Sobota 21. junija ob 20.30. Vstopnice pri Putniku. Pridite!

Protiperonosporno službo

Poročilo za dne 18. junija 1958

Srednje dnevne temperature so se včeraj gibale med 17 in 21° C, maksimalne so dosegle 26° C, minimalne temperature pa so kolebale med 7 in 13° C. Padavin v vinogradniških predelih ni bilo, pač pa je nastopila močna do srednje močna rosa.

Napoved: Svetujemo vinogradnikom okolice Zavrča, Podlehnika, Lendave, Mestnega vrha pri Ptuju, Kovače vasi pri Slovenski Bistrici, Kostanjevice, Pišec, Suhorja in Semiča v Beli krajini ter vinogradnikom okolice Kopra, Izole, Ankarana in Črnega Kala, naj poškropijo le tiste vinograde v nižinskih legah, kjer se je v prejšnjih letih največ pojavljala peronospora. Vinograde v višinskih legah v omenjenih krajih pa še ni potrebno škropiti. Čas škropljenja bomo pravočasno sporočili.

Vinogradniki ostalih vinogradniških okolišev Štajerske in Dolenjske imajo še danes čas, da končajo prvo škropljenje.

Za škropljenje vinske trte proti peronospori uporabljajte 1 % bordojsko brozgo ali 0,3 % Dithan ali Lirothan. Pripravljeni brozgi vedno primešajte še 0,3 % Cosan, Thiovit ali Sumporol, da istočasno zavarujete vinsko trdo pred oidijem.

Ker se je ponekod v vinogradih pojavil grozdni sukač — seneni črv, priporočamo, da se pripravljenemu škropivu doda še 0,5 % svinčenega arzenata ali 0.1 % Prathiona ali 1 % tekočega Pantakana. Pripominjamo, da sta svinčeni arzenat in Parathion strupeni sredstvi, s katerima je treba oprezno ravnati točno po navodilih.

Kmetijski inštitut Slovenije in Hidrometeorološki zavod LRS

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna

Četrtek, 19. junija 1958: lekarna »Melje«, Meljska c. 2.
Petek, 20. junija 1958: lekarna »Planinka«, Glavni trg 2.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Četrtek, 19. junija ob 20: Offenbach: »Hoffmannove pripovedke«. Red B. Nekaj sedežev v prodaji.
Petek, 20. junija: zaprto (generalka). Ob 20: Puget: »Srečni dnevi«. Gostovanje v Svečini.
Obveščamo obiskovalce, ki so kupili vstopnice za predstavo »Aide«, ki je dne 11. t. m. odpadla, da vrnejo vstopnice pri dnevni blagajni.
Gostovanje Slov. ljudskega gledališča iz Celja. V četrtek, 26. junija, bo gostovalo v Mariboru Ljudsko gledališče iz Celja. Uprizorilo bo igro Jura Kislingerja »Na slepem tiru«.

KINO

»UNION«: ameriški barvni film »Nepozabna pesem«.
»PARTIZAN«: ameriški film »Dama iz Sanghaja«.
»UDARNIK«: francoski film »Fanfan tulipan«.

Rodile so: Hilda Hedžet, 31 let, gospodinja, Razkrižje — Zdravka; Genovefa Ferlinc, 30 let, gospodinja, Podgrac — Franca; Hedvika Kolnik, 22 let, šivilja — Otona; Terezija Seneković, 29 let, polj. del., Hrastje — Alenko; Marija Stauber, 34 let, gospodinja, Rače — Radovana; Elizabeta Vodušek, 37 let, gospodinja — Vilija; Marija Cah, 34 let, gospodinja — Dragico; Alojzija Cebe, 39 let, natakarica, Slov. Bistrica — deklico; Antonija Korošec, 27 let, gospodinja, Cirknica — Alojza; Regina Korošec, 23 let, gospodinja — Nado; Martina Pec, 24 let, gosp., Slemen — Zlatko; Ivana Pernek, 35 let, bolniška strežn. — Bogdana; Ana Protman, 29 let, gospodinja — Ivana; Marija Trunk, 30 let, tkalka — Darka; Antonija Pupaher, 22 let, gospod., Zg. Boč — Alojza; Vida Kmetec, 18 let, strugarka — Ljubico; Ljudmila Kovačič, 19 let, politirka — Milico; Ana Kranjc, 26 let, gospodinja — Majdo, Krescencija Kukovec, 23 let, gospodinja, Osek — Majdo; Ljudmila Magerl, 24 let, gospod., Jakobski dol — Danico; Stanojka Marko, 24 let, gospodinja — Zlatko.

DROBNI OGLASI

ZAMENJAM stanovanje v Beogradu (dvosobno 75 kv. m, z verando 30 kv. m, komfortno, v hiši, zgrajeni tik pred vojno v strogem centru, na zelo lepem mestu) za enakovredno v Ljubljani. Ponudbe na ogl. oddelek LP pod geslom »Beograd—Ljubljana«.
ZAMENJAM LEPO TRIINPOLSOBNO STANOVANJE (ob vrtu) za ustrezno, vse v centru. Ponudbe pod »717«
OTROŠKI VOZIČEK, športni, bel, tapeciran, skoraj nov, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. 5224-r
PRODAM GARNITURO: 2 tapecirana fotelja mizo in knjižno omaro. — Ogled med 17. in 18. uro. Naslov v upravi lista.
NEMŠKO OVČARKO, staro dve leti, z rodovnikom, prodam za 6000 dinarjev. Ponudbe na naslov: Vinko Zupan, Ljubljana, Bavdkova 2.
LETOVANJE NA MORJU! Penzion 550 do 580 dinarjev, otroci 275 dinarjev, »Turistični kamp«, Omišalj, otok Krk. 2234-r
GOZDNO GOSPODARSTVO KRANJ sprejme takoj v službo referenta za organizacijo dela in HTZ. Pogoj: gozdarski inženir ozir. gozdarski tehnik z večletno prakso v gozdarstvu. Dalje sprejme takoj referenta za vodenje katastra gozdnih parcel. Pogoj: srednjestrokovni uslužbenec geodetske ali gozdarske stroke.

Tovarna sladkorja in špirita
CRVENKA — APV

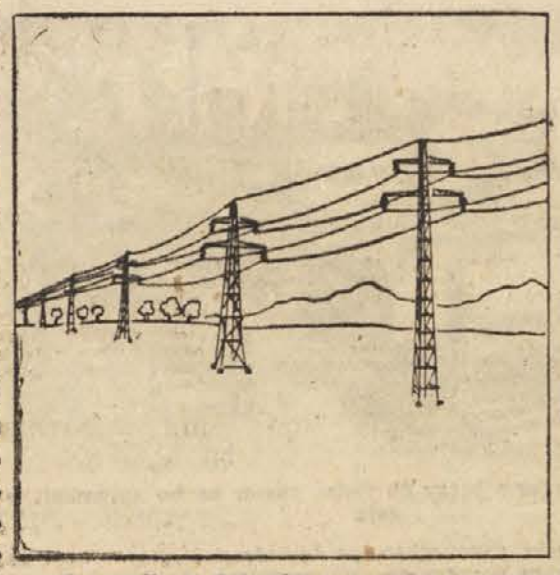
razpisuje natečaj za izpopolnitev delovnega mesta

tehničnega upravnika
oddelka likerjev in špirita

Pogoji: dokončana tehnološka fakulteta z obratno prakso ali dokončana srednja tehniška šola z daljšo obratno prakso v alkoholni industriji. Plača pa tarifnem pravilniku ali po dogovoru. — Stanovanje zagotovljeno. Nastop službe takoj. — Prošnje pošljite na sekretariat podjetja z oznako »Za konkurs«. 2148

12 ATOMI in naša bodočnost

MILOŠ MACAROL

V atomih je dejansko nagrmadena ogromna energija. Pojmujemo jo lahko kot ravnotežje nasprotujočih si sil, kajti na zunaj je prav tako neopazna kakor na primer električna energija, ki se pretaka po prevodnikih daljnovodov brez vnaprej vidnih znakov sile in brez šuma. V kakšnih oblikah se pojavlja ta energija znotraj atoma, smo si deloma že ogledali, deloma pa si še bomo.

*

Znanost o atomih je tolikanj napredovala, da zdaj že dokaj točno vemo, koliko energije je v enem samem atomu, oziroma s kolikšno energijo razpolaga določena teža poljubne snovi. Tako je dokazano, da vsak gram poljubne snovi vsebuje energijo, ki je po vrednosti enaka 25 milijonom kilovatnih ur oziroma 22 milijardam kilogramkalorij. Potemtakem vsebuje vsak gram poljubne snovi atomsko energijo, ki je približno enaka trodnevni proizvodnji vseh sedanjih elektrarn v Sloveniji.

S to energijo bi lahko polna dva meseca oskrbovali celo Ljubljano z industrijo vred.

En sam veliki agregat nove termocentrale v Šoštanju bi tolikanj energije proizvedel šele v dobrih dveh mesecih.

RADIO LJUBLJANA

SPORED ZA ČETRTEK
dne 19. junija 1958

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55.

5.00—6.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 Igra Kmečka godba — 8.30 Lepe melodije — 9.00 Radijski roman — Vladimir Babula: Planet treh sonc — XVII. — 9.20 Pianist Dinu Lipatti igra valčke Frederika Chopina — 9.45 Pet pevcev — pet popevk — 10.10 Uro s slavnimi skladatelji in orkestri — 11.10 Igra Jan Corduwener s svojim malim ansamblom — 11.30 Oddaja za cicibane: a) Dve zgodbi o dveh rumenih žirafah: Medvedek; Blinker; b) Pesmi za naše male — 12.00 Vedri zvoki — 12.15: Kmetijski nasveti — Ing. Tone Marolt: Kako uporabljamo stroje v delovnih konicah — 12.25 Veseli vandrovčki na poti — 12.40 Umetne pesmi poje Planinski oktet iz Maribora — 13.10 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Iz oper Donizettija in Rossinija — 14.15 Igra trio Dorka Skoberneta — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Filmska kronika — 16.00 Glasbene uganke — 17.10 Zabavna ruleta — 18.00 Cetrtkova reportaža — 18.15 Vilko Ukmar: Simfonični poemi — 18.45: Radijska univerza — Dr. ing. Rajko Kavčič: Znanost na svetovni razstavi v Brusilu (Molekula) — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 19.55 Prenos četrtfinalne nogometne tekme med Jugoslavijo in Zah. Nemčijo — 21.00 Dolgi pohod (Iz sodobne sližirske književnosti) — 21.30 Sodobna švicarska komorna glasba — 22.15 Po svetu jazza: Original dixieland jazz band — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (Prenos iz Beograda).

II. PROGRAM

16.00 Za vsakogar nekaj iz arhiva zabavne glasbe — 17.00 Ljubljanska kronika in obvestila — 17.15—18.00 Sodobni avtorji.

SPORED ZA PETEK
dne 20. junija 1958

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55.

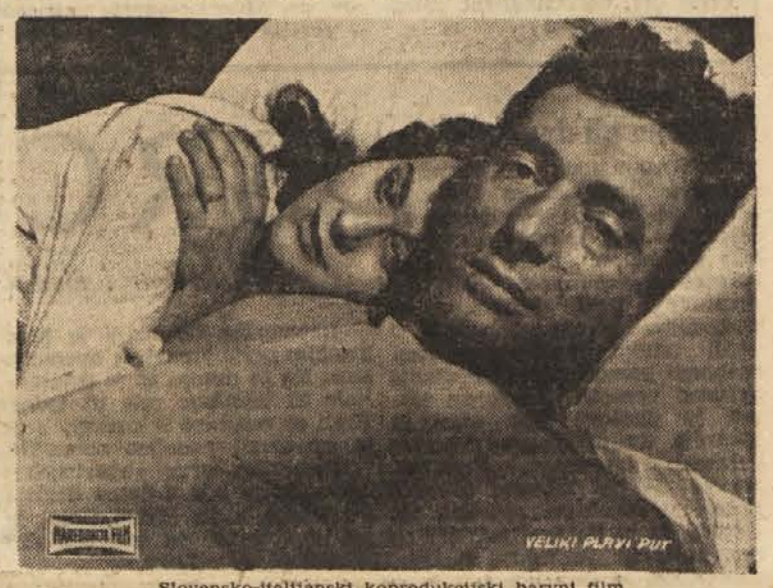
5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan spored) — 6.30—6.40 Reklame — 6.40 do 6.45 Naš jedilnik — 8.05 Violinske skladbe jugoslovanskih skladateljev — 8.30 Zavrtimo naš glasbeni globus (ponovitev zabavne oddaje z dne 15. junija) — 9.30 Naši amaterski zbori pojo — 10.10 Uroš Krek: Simfonietta — 10.40 Havajski zvoki — 11.00 Za dom in žene — 11.10 Angleške in irske ljudske pesmi (s komentarjem) — 11.30 Plošča v ploščo — 12.00 Pozdrav iz Dalmacije (Venček dalmatinskih pesmi in plesov) — 12.15 Kmetijski nasveti — Zaradi pomladne suše se ne sme zmanjšati številčno stanje živine — 12.25 Z odra, ki pomeni svet (operne arije) — 13.10 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Simfonični plesi — 14.00 Majhni zabavni ansambli in vokalni solisti — 14.30 Turistična oddaja — 14.45 Glasbena medigra — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Iz svetovne književnosti — Alberto Moravia: Tepec — 16.00 Koncert ob štirih — 17.10 Popevke, melodije in ritmi — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.30 Samospeve L. M. Škerjanca poje sopranistka Nada Vidmarjeva, pri klavirju avtor — 18.45 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Vasilij Mirk: Morska suita — 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.30 Večerni koncert — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 V plesnem ritmu — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (Prenos iz Beograda).

II. PROGRAM

16.00 V plesnem ritmu — 17.00 Razgovor z volivci — 17.15 Ljubljanska kronika in obvestila — 17.30—18.00 Arije z francoskih oper.

EP-E-9013
Aleksander Borodin
Polovski plesi
Iz opere »Knez Igor« I. in II. del
Orkester Dunajske Volksopere
Dirigent: Bratislav Klobučar

KINO »UNION«

Slovensko-italijanski koprodukcijski barvni film

»VELIKA SINJA CESTA«

Igrata Yves Montand in Alida Valli. Tednik F. N. 24. Predstave ob 17, 19 in 21. Ob 10 matineja francoske filmske komedije »Krojač za dame«. — V glavni vlogi Fernandel. Predprodaja vstopnic od 9 do 11 in od 15 dalje

KINO »KOMUNA«: ameriški barvni cinemascope film »Trije novičiči v vodnjaku«. Predstave ob 17, 19 in 21.
KINO »SLOGA«: ameriški barvni pustolovski film »Gospodar Ballantraea«. V glavni vlogi Errol Flynn. Predstave ob 17, 19 in 21.
KINO »VIČ«: francoska filmska komedija »Krojač za dame«. V glavni vlogi Fernandel. Predstave ob 17, 19 in 21.
KINO »ŠIŠKA«: francoska filmska komedija »Krojač za dame«. V glavni vlogi Fernandel. Predstave ob 17, 19 in 21.
LETNI KINO »BEŽIGRAD«: ameriški barvni glasbeni film »Nepozabna pesem«. Predstava ob 20.30. Prodaja vstopnic eno uro pred začetkom predstave.
Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9—11 in od 15 dalje.
MLADINSKI KINO LM, Kotnikova 8: »Slotnik in njegov junak«. Predstavi ob 10 in 15.
KINO »LITOSTROJ«: ameriški barvni film »Do pekla in nazaj«. Predstava ob 20.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni superscope film

»VERA KRUZ«

V glavni vlogi Gary Cooper, Burt Lancaster, Denise Dardel. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

»SIMENTAL« KOCKE S SRCEM

- **v 5 minutah štirje krožniki najfinejše prave goveje juhe**
- **za izboljšanje različnih jedi**
- **zaizboljšanje omak in polivk**

izdeluje **»PODRAVKA« KOPRIVNICA**

iz najkvalitetnejšega govejega mesa simentalske pasme. — Navodila za uporabo so tiskana na škatlici. 2315

Važno obvestilo!

Našim naročnikom sporočamo, da lahko prejemajo naš list tudi tja, kjer bodo preživeli letne počitnice. Vi nam samo sporočite točen naslov novega začasnega bivališča in pa dan, od kdaj in do kdaj naj Vam pošiljamo list na novi naslov. Ne pozabite navesti tudi naslov starega bivališča.

Sporočilo pošljite Upravi »Ljudske pravice«, Ljubljana, Trubarjeva 24.

Razpis za sprejem vajencev oz. vajenk v podjetje Ljubljanske mlekarne, Vodovodna cesta št. 94, za naslednje stroke: 1. mlekarsko, 2. trgovinsko, 3. splošno ključavničarsko. — Pogoji: 1. Kandidati morajo imeti dokončano osemletko ali 4 razrede gimnazije, 2. duševno in telesno zdravi, 3. pravočasno javljenim in sprejetja kandidatom, ki nimajo stanovanja v Ljubljani, bo podjetje preskrbelo oskrbo v vajenških domovih. Ponudbe pošljite na gornji naslov najkasneje do 1. julija 1958.

Oftalmološka sekcija SZD bo imela dne 21. t. m. svoj redni sestanek v Mariboru. Tov. dr. Zarko Vučičević bo kot gost predaval o tonografiji pri glavkomu. Vabljeni!

GLEDALIŠČA

DRAMA

Četrtek, 19. jun. ob 20: Tolstoj: »Ana Karenina«. Dramatizacija N. D. Volkova. Abonma C. — Gostovanje Štefke Drolčeve, članice SNG iz Trsta. (Preostale vstopnice v prodaji.)
Petek, 20. jun. ob 15.30: Tolstoj: »Ana Karenina«. Dramatizacija N. D. Volkova. Abonma Petek popoldanski. — Gostovanje Štefke Drolčeve, članice SNG iz Trsta. (Preostale vstopnice v prodaji.)
Sobota, 21. jun. ob 20: Miller: »Smrt trgovskega potnika«. Abonma K. Zadnjič v sezoni. (Preostale vstopnice v prodaji.)
Nedelja, 22. jun.: zaprto.

Ljubitelje gledališča, šole in organizacije opozarjamo na razstavo »Shakespeare v angleškem gledališču«, ki je odprta v dramskem foyeru dnevno od 10—14 in od 18—21. Vstop prost.

OPERA

Četrtek, 19. jun. ob 20: Wagner: »Večni mornar«. Abonma red G.
Petek, 20. jun. ob 20: M. Kogoj: »Črne maske«. — Izven in za podeželje. Zadnjič. (Vstopnice so v prodaji.)
Sobota, 21. jun. ob 20: Janaček: »Jenufa«. Abonma red B.
Nedelja, 22. jun. ob 20: Verdi: »Aida«. Proslava 35-letnice umetniškega delovanja in poslovilna predstava solistke Mile Kogejeve. (Vstopnice na vabila danes do 12. ure. Od 17. ure dalje bodo v redni prodaji.)
Opozarjamo občinstvo na zadnjo uprizoritev Kogojeve opere »Črne maske«, ki bo jutri, v petek ob 20. V glavni vlogi vojvode Lorenza nastopi Samo Smerkolj, ki je za to vlogo dobil najvišje priznanje Prešernovo nagrado. Prav tako sta prejela Prešernovo nagrado za priredbo in umetniško postavitev te opere, ki velja za najboljše delo slovenske operne literature, dirigent Samo Hubad in režiser Hinko Leskovšek. Jutrišnja repriza je izven abonmaja. Vstopnice so v prodaji v Operi. Rezervacije na telefon 22-526.

ZAHVALA

Vsem, ki so našega dragega moža, očeta in starega očeta

Rudolfa Cerarja iz Rodika

spremili na njegovi poslednji poti in sočustvovali z nami, iskrena hvala.
Globoko zahvalo dolgujemo dr. Ljudevitu Cebohinu in dr. Jožetu Blazniku ter ostalemu zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice Piran, ki so mu lajšali trpljenje.
Posebno hvaležnost izrekamo šoli za bolničarje v Piranu, občinskemu odboru ZVVI Divača, kolektivu Kurilnice Divača in vsem vaščanom, ki so ga ponesli k njegovemu zadnjemu počitku.

Piran, 17. junija 1958.

Žalujoči: žena Amalija, sinovi Karlo z družino, Franc in Anton, hčere Albina, Marija in Jelka z družinami ter Milka in ostalo sorodstvo

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima do 19. junija 1958 dr. France Nose.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO

»DELAVSKI DOM«: amer. barvni film »Poslednji iz plemena Komanči«.

CELJSKE VESTI

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 19. junija ob 20 Roksandič: Babilonski stolp. Gostovanje v Vojniku.
Petek, 20. junija ob 18: Dnevnik Ane Frankove. Gostovanje v Lokah-Kisovcu.
Sobota, 21. junija ob 20. Roksandič: Babilonski stolp. Sobotni abonma in izven.
Ob 20: Brandstätter Molk - Gostovanje v Slovenskih Konjicah.
Nedelja, 22. junija ob 14: Roksandič: Babilonski stolp. - Gostovanje v Topolšici.
Ob 20: Roksandič: Babilonski stolp. Gostovanje v Šoštanju

KINO

»METROPOL«: amer. film »Jack London«.
»UNION«: ameriški film »Propadli angel«.
»LETNI«: ameriški barvni film »Letno gostovanje«.

IZ ROGAŠKE SLATINE

KINO

Italijanski film »Ali smo ljudje ali kaplarji«. Predstava ob 20.

IZ PTUJA

KINO

»MESTNI«: italijanski film »Ali smo ljudje ali kaplarji«.

IZ MURSKE SOBOTE

KINO

»PARK«: ameriški film »Ljubezen s tujcem«. Predstava ob 20.

50 let vodi v kvaliteti

ILIRIJA

KREMA ZA ČEVLJE

Mestni vodovod Ljubljana

obvešča svoje odjemalce, da ima od 16. junija 1958 dalje novo številko bančnega računa, in sicer: **600-705 2-1287**

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri **GOZDNEM GOSPODARSTVU MARIBOR**, Tyrševa 15 — razpisuje delovni mesti za:

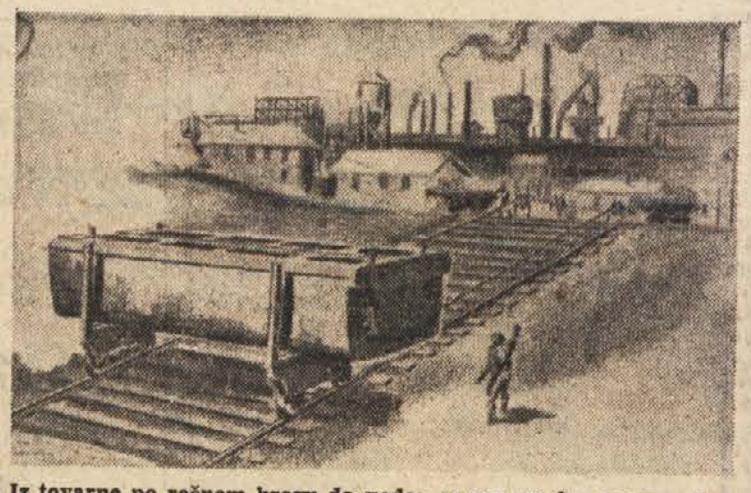
dva pomočnika šefov obrato-
v Rušah in Podvelki

Pogoji: gozdarski inženir, lahko tudi začetnik, ali gozdarski tehnik z vsaj 3-letno prakso v operativi.
Plača po tarifnem pravilniku. Stanovanje v obeh primerih zagotovljeno. M 159

List izdaja in tiska Časopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana. Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 — Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II, tel. 20-507 in 22-621 — Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III tel 31-357 — Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 — Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 — Oglasni oddelek Kopitarjeva ulica 4, telefon 31-358 — Poslovalnica na Titovi cesti 15, telefon 22-322 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 600-705—1-1393 — Poštni predal 42 — Poštnina plačana v gotovini

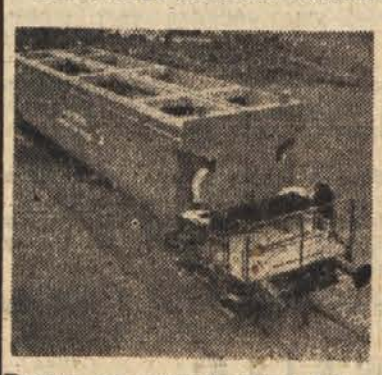
Čolni vagoni prikolice

Tovarna vagonov in prevoznih sredstev v zahodnonemškem Dortmundu je izdelala prvo serijo svojevrstnih vagonov, ki bodo prevažali premog, rude in druge surovine v kosih po širokem tiru, na posebnem ogrodju po normalnotirni železnici in tudi kot čolni po plovnih kanalih. Tam jih bodo združili v »vlak«, ki ga bo vlekel motorni čoln. Strokovnjaki napovedujejo, da bodo te nove naprave pocenile skoraj za polovico prevoz surovin v kosih, ker jih ne bo več treba prelagati vse od rudnika do potrošnega središča.

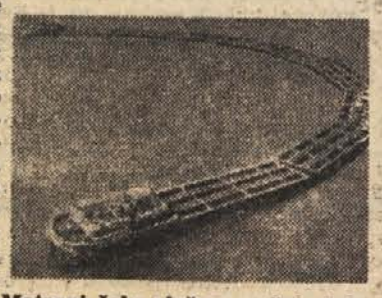

Iz tovarne po rečnem bregu do vode: vagon se bo spremenil v čoln

Razen tega je svojevrstne vagone, katerih prostorninska teža znaša okoli 51 ton, mogoče uporabiti tudi za prevoz blaga po širokih cestah. — Potem ko prispe vlak teh čolnov po plovnem prekopu do rečnega pristanišča, jih potegnejo s tovorom vred na suho in jih z žerjavi naložijo na ogrodje, ki vozi po širokem tiru. Na vrhu rečnega brega se ta široka proga križa z normalnotirno, posode s tovorom preložijo na odprte vagone — seveda jih je treba zavrteti za devetdeset stopinj — nato pa jih prepeljejo do cilja kot normalni tovorni vlak. — Posnetki kažejo prevoz novih posod po širokem in normalnem tiru ter po vodi.

Prevoz po normalnotirni železnici

Motorni čoln vleče v »rečni vlak« razvrščene vagone

KORENINE VELEMESTA

Čudna arhitektura pod zemljo
V New Yorku ni več prostora za podzemeljsko železnico

● Pešci hitijo po pločnikih, avtomobili po cestah in le malokomu ● pride na misel, kaj je pravzaprav pod asfaltno odejo mestnih ● ulic. Šele takrat, ko delavci kopljejo temelje za novo poslopje ● ali kaj popravljajo, ugledajo človeške oči to podzemlje, ki je ● polno tankih in debelih cevi, hodnikov in raznih naprav, ki bi ● jih lahko označili kot »korenine velemesta«. Zapletene naprave ● zagotavljajo mestu energijo, luč, vodo in plin, odplavljajo umaza- ● nijo, povezujejo ga s svetom. Brez teh naprav bi ne bilo mo- ● goče civilizirano življenje.

Obsežnost velemestne podzemeljske mreže najbolje ponazori primer New Yorka, velikana med modernimi mesti. V New Yorku imajo 11.000 km plinskih cevi, 8000 km podvodnih kanalov, 24 milijonov km telefonskih žic, ki bi 600-krat obsegle ves naš planet, po podzemeljski železnici pa vozi dnevno 8700 vlakov. V tem podzemeljskem svetu je 140 km cevi, po katerih teče para pod velikim pritiskom, 30.400 km električnih žic, 8645 km vodovodnih cevi, po katerih teče voda s tolikšnim pritiskom, da bi je v primeru okvare steklo skozi razpoko v enem samem dnevu 11 milijonov litrov.

Ob tem je jasno, da morajo strokovnjaki premagati vrsto problemov, če se odločijo za nov odsek podzemeljske železnice. Nemara prav zato zdaj v velemestih ne gradijo več podzemeljskih železnic kakor prej.

Natančnega zemljevida tega podzemeljskega dela mesta nimajo nikjer, vsaka komunalna služba ima posebne risbe s svojimi mrežami. Pošte na primer hranijo načrte telefonskih kablov, vodovodna uprava ima narisano mrežo cevi itd. Vendar pa niti ti zemljevidi niso povsem točni, ker so ali zastareli ali pa nepopolni, saj so v njih narisane vodovodne napeljave, ki jih ni več, številnih novih pa še nihče ni zaznamoval.

Tako so v Brooklynu odkrili 3600 m vodovodnih cevi, ki so bile »izgubljene« že od leta 1932. Vodovodna družba zatrjuje, da mora biti nekje pod Staten Islandom še kakih 8000 m vodovodnih cevi. Delavci so našli tudi že vrsto nenavadnih reči, na primer skrinjice s kovanci in dragulji, ostanke ladij, staro britansko podzemeljsko ječo, orožje in celo pozabljene grobove.

Pokvarjena »podzemeljska arterija« lahko povzroči tudi veliko katastrofo. Plini, ki so se nabrali v kanalu sredi Manhattana, so neko popoldne vdrli skozi uličnо odprtino. Pokalo je, kakor da letijo ročne bombe na vse strani. Na vso srečo ni bil nihče poškodovan. — Pokvarjene vodovodne cevi so že večkrat povzročile poplavo v podzemeljski železnici in v kleteh pod bankami. — Če poči cev uličnе parne napeljave, se zmehča asfalt, avtomobili se do osi pogrezajo v smolnato kašo. Pred leti je v New Yorku počila parna cev, vroči vrelec je brizgnil do 40. nadstropja.

Vse te podzemeljske naprave nadzoruje v New Yorku 20.000 ljudi. V podzemlje hodijo po posebnih jaških, na katerih je označeno, v kakšen namen so urejeni. — Vodovodne cevi pogosto pokajo, ker so nekatere stare že sto let. Pokvari se povprečno po ena dnevno, in sicer v glavnem ponoči, ko je zaradi manjše potrošnje v ceveh večji vodni pritisk. Lani decembra je počilo šest velikih cevi, voda je v petih urah poplavila opero Metropolitan. Strokovnjaki so delali naglo in spretno, saj bi voda lahko uničila napeljave za tok in plin, kar bi napravilo še več škode.

Nadzorniki mestnih kanalov najdejo marsikaj, celo krokodile. Ko se je neki nadzornik nenadoma znašel pred krokodilom, se je s precejšnjo težavo rešil nadležneža. Potem so uprizorili pravi afriški lov na krokodile. Pobili so jih petnajst. Kako so prišle te živali v mestne kanale? Otroci so jih dobili v dar še povsem majhne, žive igrače so naglo rasle, starši so jih pometali v kanal, kjer so se razvile do normalne velikosti.

Vohun ali dovtipnež?

V Washingtonu se je začela razprava proti Johnu Dukeminerju, 24-letnemu specialistu za mikrofilm, ker je odnesel iz Bele hiše 456 zaupnih listin in jih po določenem času spet vrnil. Na razpravi je prišlo na dan, da je Dukeminer pismeno obvestil o svoji tatvini Eisenhowerjevega osebnega pomočnika za vprašanja državne varnosti. V svojem pismu je opozoril tega visokega funkcija na malomarno varstvo državnih dokumentov. — Pred tremi leti je isti fotograf ukradel načrte v raketnem oporišču na Floridi, da bi dokazal potrebo po reorganizaciji varnostne službe.

SRCE na zaslonu

Milijoni gledalcev so spremljali operacijo triletne deklice

Newyorška televizija je pred kratkim prvič prenašala operacijo srca. Na ta prenos se je pripravljalo 25 tehnikov cele tri tedne. Brali so razprave o kirurgiji srca in opazovalj podobne operacije.

Pacientka prve »televizijske« operacije je bila triletna deklica kitajskega rodu Mabel Chin, ki jo je operiral na univerzitetni kliniki dr. Jere Lord.

Najprej je kirurg pokazal dekličin prsni koš in dejal: »Tu je problem.« Kratka žila, imenovana »ductus arteriosus«, ki povezuje aorto in pljučno arterijo, bi se morala zapreti že pri rojstvu, pa se ni. Ko je dr. Lord začel operirati, je dejal snemalec Robertson: »Ne vem, ali bodo imeli gledalci dovolj močne živce, da bodo do konca spremljali barvni televizijski prenos poteka operacije.« Bal se je celo, da gledalci ne bi prenesli pogleda na operacijo, če bi jo prenašali v črno-beli tehniki.

Neki specialist za zdravljenje srčnih napak je rekel: »Čeprav je bilo doslej uspešno operiranih na srcu skoraj že četrt milijona Američanov, je takih bolnikov vsaj še 300.000, vendar iz strahu ne ležejo na operacijsko mizo. Upamo, da bo ta televizijski prenos pomagal. Skušali bomo dokazati ljudem, da operacije te vrste niso več najbolj nevarne.«

Med vso operacijo je dr. Lord, ki so mu pomagali še štirje zdravniki, razlagal televizijskim gledalcem potek tega posega, ki je malo Mabel Chin vračal v normalno življenje. »Dekletce ima eno izmed treh najpogostnejših prirojenih srčnih napak. Brez operacije bi njeno srce nehalo utripati kmalu po 35. rojstnem dnevu. Ko bomo zaprli to vrzel, bo Mabel popolnoma ozdravela. Čez teden dni bo lahko šla iz bolnišnice.«

Punčka si je vidno opomogla že takoj po operaciji, ki je trajala kaki dve uri. Sedela je na svoji posteljici in mahala proti televizijski kameri. Še preden je bil televizijski prenos končan, so prejeli na kliniki nekaj sto navdušenih telefonskih pozivov. Ta »spored« je privabil k platnu več gledalcev kot katerakoli druga televizijska prireditev, ki traja dve uri.

Po operaciji je dejal dr. Lord: »Šele sredi operacije sem spoznal, koliko ljudi me gleda. Tega ne bom ponovil nikoli več. Pri operaciji na srcu je potrebna izredna rutina. Kirurg, ki opazuje svojega kolega v težavah, lahko vse razume, nepoučenega pa prevzame brezglavi strah. Prav zaradi tega je televizijski prenos operacije zelo tvegana reč.«

Z vikinško ladjo čez Atlantik

Sedem mladih Norvežanov se je pred kratkim odpravilo v kopiji starih vikinških ladij na pot čez Atlantski ocean. Zdaj je ladja nekje med Severno Škotsko in otoki Faure, v New Yorku pa bo pristala še pred koncem tega meseca.

Daljši dnevi v ZDA

Polovica ameriških držav je premaknila v poletnem času kazalce za dve uri naprej, da bi kar najbolje izkoristili daljše dneve. Tako bodo Američani do 28. septembra vstajali dve uri prej kot v zimskih mesecih.

GRADIČ NA PAPIRJU

V Veliki Britaniji uradno obstoja grad, ki ga ne omenja noben priročnik. Prav tako ni tega gradiča še nihče videl in seveda tudi ni živel v njem. Ljudje ne vedo, kje naj bi bil, vendar plačujejo Angleži že 200 let po 75 funtov na leto za vzdrževanje gradiča Fillingharne. Angleško ministrstvo za finance pošlje vsako leto nakaznico z omenjeno vsoto upravniku posestva Bakminster kot najemnino za grad.

Uradniki v finančnem ministrstvu ne vedo, čemu pošiljajo to nakaznico, prav tako pa tudi naslovljenec ne ve kaj početi s tistim denarjem. To vprašanje proučujejo angleški advokati že vrsto let. Nekateri menijo, da tega gradu v resnici nikoli ni bilo, marveč si ga je izmislil Charles II., da bi si na ta način zagotovil nove dohodke.

Navsezadnje je vseeno, ali gradič obstoji ali ne, zakaj finančno ministrstvo mora plačevati najemnino ljudem, ki imajo zakonito pravico do nje. Če bi hoteli to reč spraviti s sveta, bi morala britanska Spodnja zbornica sprejeti posebni zakon. Vmes bi moral poseči tudi Dom lordov. Vsa reč bi precej stala, razen tega pa bi morala država zagotoviti upravniku posestva toliko denarja, da bi dobil 75 funtov obresti na leto.

Ribolov s ptiči

Ribiči ob Dojranskem jezeru imajo okoli 80 kormoranov, ki jim kot dobro dresirane domače živali pomagajo loviti ribe. Kormorani krožijo nad jezersko gladino, na vso moč mahajo s krili in ženejo ribe v ograjene prostore, kjer jih potem ribiči polovijo s saki in ribiškimi koši. Učinkovitost pomoči kormoranov se kaže med drugim tudi v tem, da nalovijo v sorazmerno majhnem makedonskem jezeru – meri komaj 43 kvadratnih kilometrov – okoli 500, včasih pa tudi do 800 ton rib letno.

S kormorani lovijo na Dojranskem jezeru že od davnih časov. V petem stoletju pred našim štetjem je zapisal grški zgodovinar Herodot, da so Peonci, ki so živeli ob Dojranskem jezeru, lovili ribe s pomočjo udomačenih ptičev.

V francoskem Brétignyju se je helikopter z ustreznimi napravami dobro obnesel pri gašenju na tleh gorečega letala. Razen s peno je pilot gasil požar še s posebno kemično snovjo, s katero je utrl pot poklicnim gasilcem, ki so z zemlje naskočili goreče letalo.

»Sina ne dam v šolo!«

SVOJEVRSTNI NAZORI MATERE SEDMIH OTROK

Davidu Bakerju je že dvanajst let, vendar doslej še ni bil v šoli. Fant je zdrav in dobro razvit, mati pa ga ne pusti v »uradno« šolo v angleškem Norfolku. Davidova mati Jove Baker ima svojevrstne nazore o sodobni šoli in o vzgoji otrok. Pravi, da »šola ni primerno mesto« za vzgojo njenega naraščaja.

Razumljivo je, da je zaradi teh svojih nazorov imela težave s pozitivnimi zakonskimi določili in s posvetnimi oblastmi. O njenem primeru je pred kratkim razpravljalo sodišče, pri katerem je moral delati mali David čudno izkušnjo. Izpraševal ga ni učitelj, marveč sodnik, ki se je hotel prepričati, kako deček napreduje v »zasebni« šoli svoje matere.

Prvo vprašanje se je glasilo: »Koliko denarja dobiš nazaj, če kupiš dvanajst jajc po petnajst dinarjev in daš trgovcu bankovec za pet sto dinarjev?« (Za lažje razumevanje smo račun izrazili v naši valuti.) David, ki želi postati kmet, je z lahkoto izračunal nalogo, potem pa ga je zastopnik šolske oblasti preizkusil v pravopisu. Naročil mu je, naj napiše »Narodno zdravje je najvišji zakon.«

Vmes je posegel sodnik: »Če ti ta naloga ni všeč,« je rekel Davidu, »napiši namesto tega: ‚Kako neumno vprašanje!'«

Neki londonski list je poročal, da je David napisal vse stavke brez napake – znano je, da imajo Angleži zapleten pravopis – čeprav ni nikoli hodil v redno šolo.

Protesti proti vrečam

Univerzitetni študentje v New Orleansu so protestirali proti vrečastim oblekam, ki so se močno uveljavile tudi v ZDA. Petdeset študentov je hodilo po mestu v modnih vrečah. Njihove kolegice z univerze so resno protestirale proti njihovemu nastopu.

Škodoželjni sodnik

Pred sodnikom za prometne prekrške je stala avtomobilistka iz Chicaga, ker je vozila prenaglo. Sodnik ji je odmeril 10 dolarjev globe. Ko je že odpirala torbico, jo je vprašal po poklicu. Povedala je, da je učiteljica. Sodnik se je nasmehnil: »Spremenil vam bom kazen. Petstokrat boste napisali stavek: Tudi jaz se moram ravnati po prometnih predpisih.«

Prav tako je natančno opisal razliko med ječmenom in ovsom, nato pa je gladko prebral odlomek iz knjige »Angleški zakoni«.

Sodnik je bil sicer zadovoljen z dečkovim znanjem, ni pa se strinjal s tem, da bi bila mati edina učiteljica svojega fanta. Naložil ji je dva funta globe, ki jo bo morala plačati. Jove Bakerjeva ima sedem otrok, med temi tri šolske starosti, vendar jih ne mara poslati v šolo. Zatrjuje, da je le ona poklicana skrbeti za vzgojo svojih otrok. Takole je sodniku razložila svojo originalno teorijo: »Vzgoja se začne, ko človek zjutraj odpre oči, in se neha, ko zvečer zaspi. Šola pri tem ni odločilnega pomena.«

Sodnik: »Parlament je sprejel zakon, po katerem mora vsak otrok v šolo.« — Jove Bakerjeva: »Parlament nima otrok...«

Po zaključku obravnave je Bakerjeva rekla novinarjem: »Nihče me ne more prisiliti, da bi svoje otroke pošiljala v uradno šolo, ker sedanja šola ni primerna za njihovo vzgojo... Če bo treba, se bom z otroki izselila.«

Nenavadne nazore matere sedmih otrok so z različnimi komentarji objavili malone vsi angleški listi.

Prvi švicarski avtomobilski silos

Švicarji so pred kratkim dobili v Baselu prvi avtomobilski silos, ki ima osem nadstropij. Večji posnetek kaže dovozno dvorišče z oštevilčenimi vhodi, na manjšem pa vidite elektronsko upravljano dvigalo na kolesih, ki avtomatično polšče prazno mesto v enem izmed nadstropij.

